

VII. ELÄMÄN HAVAINNOITA. VII.

Anna Sofia Hirvonen.

18⁷⁴/₈₆.

Sitä kausta kuulemme, jonka
juurella asyö.

HAVAINNOITA

kirjoittanut.

P. Päivärinta

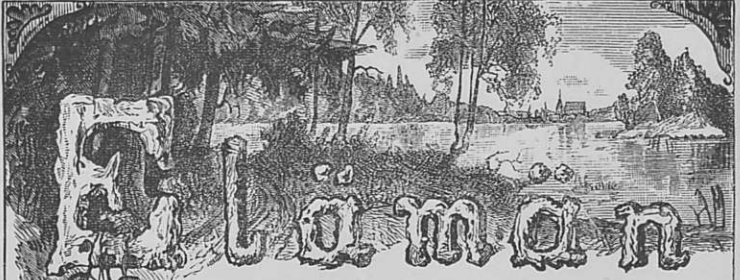

VII.

Hinta: 1 m. 50 b.

S. — HAIKALINEN —

JA INKA.

Lämnän

Sitä kuusla kuulonien, jonka
juurella asyato

H A V A N N O I T A

kirjoittanut.

P. Päiväranta.

VII.

ELÄMÄN HAVAINNOITA.

Kuvauksia kansamme elämästä.

Sivjoittanut

P. PÄIVÄRINTA.

VII.

Panta-mies,

Päättäjä.

Porvoossa
Werner Söderström,
Kustantaja.

ELÄMÄN HAVAINNOITTA

Stenroosin kirjasto

Stenroosin kirjasto

P. RIVÄRIKITA

VII

Stenroosin kirjasto

Stenroosin kirjasto

Helsingissä 1886.
G. L. Söderströmin kirjapainossa.

Rauta-mies.

Kun rautatien työ alkaa, silloinkos elämää ja liikettä syntyy. Monessa rauhaisessa paikkakunnassa, jossa ei tavallisissa oloissa juuri usein nähdä vierasta tarjontuu silloin mitä kirjain näky. Kansaa tulvaa kaikista — minä en sano kansoista ja kielistä — maamme oista ja pian saa kuulla puhuttavan molempain kotimaisten kielten kaikkia murteita. Tulee köyhiä ja rikkaita, rikkaasta köyhyyneitä — harvoin köyhistä rikastuneita — yli onnensa menneitä, virkanja ja luottamuksensa menettäneitä, kovan-onnen kokeneita, kulkuri-elämään tottuneita ja kaikilla on vahva toivo paremmasta tulevaisuudesta. Tätä kaikkea nähdesä ja huomatesa juoksee ehdottomasti mieleen, että, kyllä olisi työntekijöitä rakkaassa isänmaassamme, kuin olisi vaan työn teettäjiä. — — „Ruska raato on, siihen kottat kokoontuvat.“

Tällä tavalla kerthy eteemme semmoinen taulu, ettei sen eri väreistä hevillä selvää saa. Kun sitten kansan kesken tulee puhe rautatien työmiehistä sanotaan heitä supistuneesti vaan „rauta-miehiä ja rauta-akoiksi.“ Siitä sana: rauta-mies.

Mikomukseni ei ollutkaan ruweta selville seuloamaan tuota kirjawaa joukkoa, aion vaan kertoa mitä yksityiskohtissa on silmäni ja tuntooni pistänyt.

Sattui näet niin, että asuntoni oli lähellä erästä isoa rautatien työpaikkaa. Harwa päivä oli se, jolloin en käynyt siellä katselemassa työn menoa ja sitä tekemiä ihmisiä. Suk-

kelat kolkkapuheet ja riivot pilalaulut kajahtelivat usein heidän huullitansa, joita toisien moninkertaiset naurunhohotukset pal-
kittivat, samassa osoittaen, että kullinkin ilmestynvä uusi aate
oli koko ryhmän yhteinen.

En ollut kovan useasti vielä käynyt työpaikalla, kun
eräs solakka ja nuori mies weti huomioni puoleensa. Hän ei
ottanut ensinkään osaa toisien riivoon summa-iloisuuteen, oli
vaan synkän ja alakuloisen näköinen. Nauta useammasti kä-
win työpaikalla, sitä enemmän kiintyi filmäni häneen. En
kuullut hänen lausuvan ainuttakaan riivosanaa, enkä että hän
olisi ottanut osaa yhteenkään keskusteluun toisien työkumppa-
niensaakaan kanssa. Usein oli toisilla mielestänsä oikein haus-
kaa] ilon-ainetta väliin semmoistakin, mikä sai heidät remah-
telemalla riemuitsemaan, mutta semmoisissaakaan tapauksissa ei
hänen hymyhuoppansaakaan edes wärwähtäneet.

„Mistä tuo nuori mies on kotoisin, hän, joka on niin
alakuloisen näköinen?“ kysyin eräänä kertana hänen työkumppa-
paniltaan.

„Hän on, on, on, on . . . mitenkä se oli? hän on!“ Säl. .
Saw. . Kuort. . . en minä muista nyt mistä hän on kotoi-
sin; lienenkö sitä koskaan kuullutkaan“, wastasi kysytty, miet-
tiwäisesti taiwaalle tirkistellen ja toisella kädellään leukaansa
puristellen.

„Mitä hänen nimensä on?“ pitkitin minä.

„Rikki, häntä sanotaan Rikiksi.“

„Entä sukunimi?“

„Sitä en tiedä; häntä sanotaan waan Rikiksi.“

„Onko hänellä waimo ja lapsia?“

„Sitäkään en minä tiedä; ainakaan ei hänellä täällä
mitään semmoista ole . . . minä luulen ettei hänellä muualla-
kaan ole“, arweli hän.

„Mitä hänestä sitten tahdotte?“ lisäsi hän ja ka . . . oi mi-
nuun tutkiwasti.

„En mitään juuri; niin erin-omaisesti, hän on vaan mielestäni niin kummallinen“, sanoin puolihäpeisfäni.

„Todellakin on hän kummallinen. Ei koskaan hän ota osaa muiden puheesen, sitä vähemmin minkäänlaiseen leikkiin. Kun työstä päästään pois, erkaantuu hän kohta muista ja viettää aikansa yksinäisyhydessä.“

„No mitä hän silloin tekee?“

„Hänellä on kirjoitusneuvot ja melkein aina hän kirjoittaa.“

„Mitä hän kirjoittaa?“

„Sen ties taiwas, sillä kukaan ei ole saanut niitä nähdä.“

„Entä silloin kun ei hän kirjoita?“

„Silloin hän lukee jotakin kirjaa tahi niitä, joita hän on kirjoittanut; ellei hän tee kumpaakaan, istuu hän miettien, käsi poskella, eikä nähtä silloin kuulewan eikä näkewän. Ainoa elonmerkki on se, että hän joskus hyräilee jotakin laulua, mutta kun hän huomaa jonkun kuulewan, lakkaa hän heti hyräilemästä. — Hän on mielestäni niinkuin eläwältä kuollut.“

„Minkälaista laulua hän hyräilee?“

„Sitä ei tiedä kukaan, sillä kukaan ei ole kuullut sitä niin paljoa, että sen sisällöstä jotakin tietäisi.“

Eikö hän koskaan puhu elämästään muille ihmisille, esimerkiksi työkumppaneilleen?“

„Minun tietääkseni ei kenellekään, minä luulen, ettei hän ole. . . Kukaan ei tiedä hänestä sen enempää, ei ainakaan näillä tienoilla.“

„Joko kauwan olette olleet hänen parissaan?“

„Kaksi vuotta.“

„Ja sen verran tiedätte waan hänestä.“

„Sen verran, en enempää enkä vähempää, mutta ei juinkaan se ole minun wifani . . . minä luulen, ettei ole.“

„Hyhyppiikö hän?“

„Ei, sitä ei hän tee. Näiden parin vuoden kulussa on

hän pari kertaa ollut vähän humalassa, mutta sitä ei suinkaan saata rhyppimiseksi sanoa."

"Minäkäläinen hän on humalassa ollessaan?"

"Silloin on hän umpimielisempi kuin koskaan ennen. Hän ei waihda sanaakaan kenenkään kanssa, hakee waan yksinäisyhttä ja kun hän luulee, ettei kukaan kuule, hyräilee hän tuota lauluansa."

Minä koetin muistakin udella hänen retkiään, mutta huonolla menestyksellä ja ne tiedot, mitkä minulla nyt oli, olivat ainoat, mitä woin hänestä saada.

Minä käwin tawasta työpaikalla ja Rikki oli samanlainen kuin oli ennenkin ollut.

Eräänä aamuna menin sinne, ennenkun kaikki työmiehetkään olivat kerinneet tulla. Poissa-olewat tulimat kiireenhynttä ja niiden muosja Rikkiin. Hän käweli erillään muista alakuloisen näköisenä ja kulkki aivan minun ohitseni. Minä sanoin hänelle hywää huomenta; hän loi minuun synkän katseen ja wastasi tuskin kuultawasti ohimennesjään.

"Hei, Rikki! Oletthan taasen niin matapäinen ja kurjan näköinen, että luulisipa sinun jo näin warhain syöneen kokonaisen kannun etikkaa. Pois kaikki happamuus, sillä semmoinen meno ei kelpaa", huusi eräs työtoweri leikkilisesti Rikille.

Oli kylmäläinen kewät-ilma ja maa oli iljamella.

Suulas mies käwi Rikkiin käsiksi ja alkoi häntä kaitin woimin nujuuttaa; sen teki hän lämmittääkseen itseään ja toista ja ehkäpä pudistaakseen Rikistä pois tuota ainaista noloutta.

"Woithan olla rauhasa", sanoi Rikki ja riuhtasi itsensä irti.

Mutta woimistelun haluinen mies ei helppoittanutkaan niin vähällä. Hän tauristi toistamiseen Rikkiin kiinni ja koetti kaksinkertaisella innolla rujuuttaa häntä. Rikin tila näytti hywin tukalalta. Hän ei ottanut yhtään vastaan,

koetti waan waroa, ettei toinen olisi saanut häntä kowin suureen häwiöön. Yht'äkkiä riuhtaisi hän voimallisella ponnahduksella taas itsensä irti. Bastustajan kynnet kirposiwat semmoisella voimalla, että hän ponnahti kauwas takaperin, hänen jalkansa luiskahti ja kadottaen tasapainonsa kaatui hän niinkuin rautakappale taakseen.

Rauhea hätä walloitti koko työväki-ryhmän. Mies maakaifi siinä niin hermotonna, ettei karwanjuuri tärähtänyt. Rikki wapisi niinkuin haawanlehti, mutta yhtäkaikki oli hän ensimmäisenä wamman saanutta auttamassa. Kun hän saatiin toiseen asemaan, huomattiin, että miehen takaraiwalla oli iso haawa, josta wuoti paljon werta.

„Hän on kuollut, hänen päälunsa on rikki“, ruwettiin nyt miehisiä huutamaan.

„Hywä Jumala! Tahtomattani tein tämän. Se vielä piti tulla ja nyt joudun aiwan syhyttömästi wankuteen“, päiwitteli Rikki, ja hän raukesi niin katkeraan suruun, että hänen hartiansa jytisiwät sisällisestä tuskasta.

„Karkaa silloin kun vielä aika on“, kohoitti joku joukosta.

„Sitä en tee. Mieluummin kärjsin, tulfoon vielä mitä tulfoonkin; minä olenkin luotu kärjimään“, fanoi Rikki surunsa seasta.

Minun käwi kowan säälikseni Rikki paran tukala asema. Kun olin wähin tottunut haawoja hoitamaan, menin kiireesti tutkimaan wahingon saanutta miestä. Ditis huomasin minä, että hän oli waan pyörthynyt, eikä suinkaan kuollut. Meluawalle joukolle ilmoitin minä, ettei waara ollut niin suuri kuin luultiin ja melu kohta taukosi. Minä otin ensi töikseni werenjuoksun kiinni ja tuotatin wettä, jolla huuhdeltiin hänen kaswojansa. Se waukutti niin paljon, että mies wirtokosi ja nousi istumaan.

Haawa pestiin ja sidottiin niin hywin kuin semmoisissa tiloissa mahdollista oli, ja sitten lähdin minä saattamaan

häntä majapaikkaansa. Rikki ei voinut jäädä työhön, sillä hänen mieltensä oli kovan jännityksensä tuon kovan=onnen kohtausten tähden; paitsi sitä tahtoi hän hänen tähtensä haaksiriktoon joutuneesta työkumppanistaan pitää niin ilkeistä huolta kuin suinkin voi.

Kun saimme sairaan majapaikkaansa, pyysi Rikki hartaasti, että hoitaisiin edelleenkin häntä, maksoi mitä maksoi. Sen lupasinkin tehdä. — Tuntui siltä, että hän rupefi antamaan luottamusta minulle; hän oli puhunut jo minun kansani kenties enemmän kuin kenenkään muun. Jäljestäpäin huomaisinkin, että koko tuo edellä kerrottu turma oli onnen potkaus, sillä ilman sitä kenties ei olisi koskaan saatu selville hänen umpimielisyytensä syytä.

Minä kävin useasti sairaan luona, siivoamassa ja sitomassa hänen haavaansa. Joka näkemä kyseli Rikki, kuinka sairas woipi ja mitä toivoja hänestä on? Minä ilmoitin hänelle arveluitani enkä sanonut pitäväni sitä niin erittäin vaarallisena. Silloin hän aina tavallisesti huokasi.

„Te salaatte jotakin minulta, sen näen selvästi. Sanokaa suora totuus, minä voin sen kuulla . . . mitä luulette? Onko pääluu rikki?“ sanoi hän eräänä kertana hyvin hätäänthneenä.

„En suinkaan minä käsitä sen rikki olewan, sillä eihän tuohon ole ilmestynyt mitään kuumettakaan, waikka nyt on jo kolmas vuorokausi“ sanoin minä.

„Mutta se saattaisi vielä tulla“, sanoi hän ja huokasi taas.

„Minä en salaa teiltä mitään, kun ette te waan salaisi minulta jotakin“, jatkoin minä.!

Hän säpsähti nähtävästi, loi minuun pikaisen silmäyksensä ja lähti sanaakaan sanomatta pois.

Jonkun päivän perästä menin minä eräänä iltana hänen majapaikkaansa. Hän oli kyttälän walolla kirjoittamassa. Minut huomattuaan nähti kova hämmennys hänet kä-

sittävän, sillä kiireesti pisti hän kirjoitusneuvot pöytälaatikkoon.

„Dnko mitään tapahtunut? Kuinka hän woipi? Eihän waan kuume ole ilmestynyt?“ kysyi hän yhteen henkäykseen.

„Hän on kohta aiwan terve ja minä woin wakuuttaa, ettei teidän tarwitse sen asian wuoksi huolehtia yhtään wähää“, fanoi minä hänelle.

„Oikeinko totta?“ kysyi hän puoli-iloisesti.

„Se on niin totta kuin minä tässä. Ettekö te koskaan woi luottaa muiden ihmisten sanaan?“ kysyin sitten wähän kummastuksisani.

„Kyllä kaiketi niinkin, mutta olenpa maailmassa huomannut senkin, ettei ole kaikkien sanoihin luottamista“, fanoi hän ja waipui ajatuksiinsa.

„Mitä te kirjoittitte, koska näyitte kirjoittawan, kun ma tänne tulin?“ kysäisin minä.

„Niin, eihän se ollut mitään. Enhän minä oikeastaan osakaan kirjoittaa . . piirtelen waan aikani kuluksi . . ei se ole mistään kotoisin . . ilman aikojaanhan se on“, hätäili hän.

„Ettekö anna minun katsoa kirjoitustanne?“ pyytelin minä.

„Mitäs Jumalan tähden . . ei niissä ole mitään katsomista. En ole vielä näyttänyt uuita yhdellekään työkymppaneistanikaan, kuinka sitten teille woisin näyttää“, fanoi hän ujoistellen.“

Minä olin tullut fiinä mielessä, että faisin tietooni hänen synkkämielisyhtensä syhn, mutta huomasin hänet vielä liian ujoiksi ja sen wuoksi heitin asiani sillä kerralla sikseen.

Wamman saanut mies parani pian ja alkoi käydä työssä kuten ennenkin. Minnakkain oliwat he nyt Nikin kanssa aina, olipa työ sitten minäläistä ja missä hywänsä; näyttipä siltä, että heidän välilleen oli solmiintunut tosi-yhtäwähys ja etteiwät he woinet tulla toisittaan toimeen.

Niin oli elämä käynyt entiselleen, se waan eroitusta,

että Nikillä oli nyt yksi ystävä, ehkäpä lakittin, sillä minun kansiani puheli hän vapaasti ja yhä suuremmalla luottamuksella. Kaikki ihmettelivät sitä, sillä ei kukaan ollut nähnyt hänen ennen niin tekemän. Mutta vaikka hän olikin sen verran elpynyt, oli hän kaitisja muissa tapauksissa yhä umpimielinen kuin ennenkin.

Minä puhuttelin tuota työkumppania erikseen ja pyysin, että hän koettaisi saada selville Nikin surun syytä ja tietoa sa hänen kotipaikkansa. Hän lupasi. Jonkun ajan perästä tapasin minä hänet, hyvässä toivossa nyt ainakin saavani tietoa tuon surullisen miehen elämästä. Kaikki tuo oli kuitenkin turhaa toivoa, sillä kun toinen oli ruvennut utelmaan niitä asioita, oli Nikki tullut myhäksi kuin kiwi.

Oli jo kaunein kesäsydän. Eräänä kauniina pyhä-aamuna lähdin minä jo ennen auringon nousua kalastelemaan. Ilma oli tyyhi ja lämmin. Kirkkaat kastepisarat kimaltelivat kasvien lehdistä ja kukkien terillä auringon nousun edellä yltävässä valossa ja yökasteen tuorehduttamana lewitti kaswikunta ilmaan miellyttävän tuoksun. Ihmetellen luonnon ihanuutta ja nauttien kesä-aamun wieheää ja hiljaisista rauhaa, astuskelin ajatuksiini waipuneena eteenpäin. Tieni kulki sen työpaikan kautta, missä Nikkin kulki työssä. Mitään huomaamatta olin tullut jonkun huoneen suojaan aiwan lähelle työpaiikkaa. Silloin luulin kuulleeni syvän huokauksen; minä hawahduin ja pysähdyin. Aiwan oikein, minä en ollut erehtynyt, sillä samassa kuulin jonkunlaisen rykäisemisen; työpaiikalla on siis ihminen, mutta kuka ja miksi näin warhain?

Samassa kuului toinen rykäiseminen ja wienon heleä wärähtelevä ääni tunkeui samalla korwiini.

En uskaltanut hengähtää, niin tarkasti kuuntelin. Se oli surewan laulu ja kuului näin:

„Amulla noustesja auringon armoon
Niemuisna ihmiset heräsi

Mulle se tuopi waan murehen karwaan
Kun minut kultani hylkäsi.

Toiset ne päimällä riemussa hyörii
Eik' ole tunnossa tuskaakaan
Kyhnel se mulla waan yhä pyörii
Kun minä kullatta olla saan.

Illalla levolle laskevat toiset
Waan minä suurehen suruhun
Ei ole hauskoja murehet moiset
Mitäikä kultani hylkäsit mun."

Laulaja waikeni ja syvä, kumiseva huokaus tunki läpi kaunihiin aamu-ilman korwiini. Minä astuin esille ja edessäni oli nyt Rikki, joka näin warhain oli raittiessa ilmassa kementämässä kenties kaipaamaa sydäntänsä. Hän oli kiiven päällä selin minuun istumassa, eikä huomannut ensinkään minun tuloani. Hän nojasi päätään molempiin käsiinsä ja oli ajatuksiinsa waipeutena. Kun minä sanoin hänelle hyvää huomenta, hän säikähti niin, että oikein kohojsi ponnahti, mutta kun hän huomasi, ettei puhuttelija ollut kukaan muu kuin minä, rauhoittui hän nähtävästi.

"Kuulitteko te?" kysyi hän, jotenkin hämillisen näköisenä kuitentkin.

"Mitä kuultavaa minulla sitten on ollut?" sanoin minä teeskennellen.

"Ei juuri mitään. Minä tässä laulaa hyräilin ja luultelin teidän sen kuulleen", sanoi hän häpeillen ja ujosti.

"Jos sitä tarkoitate, niin sen kyllä kuulin, mutta se oli niin surullisen wiehkeää, että sitä kuuntelisin aina", tunnustin minä.

"Sitä ei ole kukaan vielä koskaan kuullut", sanoi hän noloontuneena.

„Eikö sitä sitten saisi kuulla?“

„En minä ole sitä suonut, mutta eihän haittaa, jos te sen kuulitte . . eikähän se teidän wikanne ole“, sanoi hän ja siihen se keskustelu loppui.

Jonkun ajan takaa menin taasenkin hänen majapaikkaansa. Hän oli nytkin kirjoittamassa, mutta minut huomattuaan sa, sulelsi wat kaikki kirjoitukset kiireenhynttä pöytälaatikoon.

„Te olette tehnyt minulle niin suuren hywänthön, etten sitä voi koskaan unhottaa“, sanoi hän ensi hämmennyksensä ohimentyhä.

„No minkäpä waan? antakaapas kuulua.“

„Tuon onnettomuuden aikana . . muistattehan.“

„Se oli wälttämättömyys; olemmehan kufin welwolliset toisiamme hädän aikana auttamaan.“

„Waikkapa niinkin, mutta te olitte se, joka keskellä kauhua ja ahdistusta lausuite minulle toiwon ja lohdutuksen sanoja, siihen sijaan kuin muut huusiwat kuolemaa ja tuomioa.“

„Enhän silloinkaan woinut toisin tehdä, koska asian käsitin siltä kannalta.“

„Siinäpä se on . . miks'eiwät muut tehneet samoin? Sitte olette hoitanut fairasta ja saattanut hänet terweeksi, ottamatta suurista waiwoistanne mitään maksua, mutta nyt tahdon teille korwata . . . olisin kiittämätön konna, jos en niin tekisi“, puheli hän, tehden samassa äkkinäisen liikkeen ja siepaten rahakuffaronsa.

„Joutawia! Olisinhan usein ollut tilaisuudessa vastaanottamaan tarjoamaanne palkintoa, jos niin halpamielinen olisin ollut, että tuon wähäisen palveluksen olisin tehnyt palkan himosta“, sanoi minä.

„No millä tawalla woisin sitten teille kiitollisuuttani osoittaa?“

„Sen woitte aiwan pian tehdä, wieläpä aiwan helpolla tawallakin.“

„Kuinka? miten?“

„Samanlaisella pienellä palveluksella.“

„Jos kuinka suurella, kuin se vaan on minun wallasjani . . mutta millä tavalla . . sanokaa!“

„Kertomalla omasta elämästäanne minulle; minä huomaan, että teitä waiwaa joku sisällinen suru“, sanoin minä, tarkastellen samassa häntä.

Hän jäpshähti ne sanat kuultuansa ja sisällinen taistelu näky saaneen wallan; hän sijoitteli itseään, wäänteli käsiään ja huokaili raskaasti.

„Tämän pöyhynön woisin kieltää keneltä hywänsä, mutta teiltä en woi,“ sanoi hän towin päästä puoli-surullisesti.

„No, alkakaamme siis . .! Joko kauwankin olette ollut poisja kotitienoistanne?“ aloittelin minä.

„Kuusi vuotta.“

„Ja aiwan rautatien töissä?“

„Aiwan rautatien töissä. Kun toisesta paikasta on työ loppunut, olen siirtynyt toiseen.“

„Mistä te olette oikein kotoisin?“

„W—n pitäjäästä maamme itärajalta.“

„Nimenne sitten?“

„Rikki R—n.“

„Dnko teillä kotipaikoillanne mitään pesäpaikkaa?“

„Dn . . minä olen arwosapidettävien ja warakasten wanhempieni toinen ja nuorin poika ja entinen kotini on paikkakunnan wahwimpia taloja.“

„Wanhemmat ja wanhin weli elävät siis wielä?“

„Elävät ja hoitawat taloutta.“

„No mikä lowa-onni teidät on saattanut tuommoiseen kulkuri-elämään ja rauhattomuuteen, kärsimään kaikkea puutetta ja kurjuutta, ja saattanut pois hywästä kodista ja ystäwäin parista? Oikein minua kauhistuttaa semmoinen ajatuskin kuitenkin uskon minä, katsoen teidän kähtökseenne, ettei mikään rikos ole teitä tarfoittanut“, sanoin minä kauhistuksella wiimeisiä asioita kuullessani.

„Ei Jumalan tähden mitään rikos . . . älkää luulko, että mikään rikos . . . muu syy se on, joka minut on pahoittanut. . . Älkää väärin tuomitko minua . . .!“ sanoi hän ja loi minuun surullisen silmähyksen.

Minä itsekini säikähdin tuota ankaraa arvostelua ja sopimatonta epäluuloani, jonka ajattelemattomuudessani tulin lausuneeksi. Olipa hyvin vaikea löytää keinoa, kuinka pääsisin tästä pälkähästä ja saisin asian entiselle kannalle.

„Minähän arvelinkin, ettei suinkaan se ole rikoksen huoksi tapahtunut, ja sentähden haluaisin sitä paremmin tietää: mikä on saattanut teidät luopumaan lapsuuden kodista ja ystäväistä“, sanoi pitkänlaisen waiti-olemisen perästä.

„Se on jotenkin vaikea tehtävä, koska suurin osa ihmisistä pitävät lähtöni ja suruni syyn joutavana mielihyönteena“, sanoi hän.

„Sen terwetullempi minulle.“

„En tiedä, onko se terwetullut kenellekään, koska asia on niin yksinkertainen, että minä paenen omaa itseäni.“

„Pakenette omaa itseänne; sepä on jotakin outoa, jota en minä voi käsittää; pyhdän, että jatkatte“, sanoi minä.

„Ja kuitenkin olen minä paennut omaa itseäni; kun waan olette saanut kuulla elämäni juoksun, toivon ma, että itsekini ajattelette niin . . . Olenhan minäkin ihminen ja onhan minullakin sydän, joka woipi tuntea ja kärsiä. Minä olin nuori ja palawa, kuten kaikki muutkin. Olin wartewa ja notkea nuorukainen, syntynyt kunniallisista ja warakkaisista wanhemmista, ja kunniaa ja mainetta oli minulla lapsuudesta saakka, mutta minulla oli waan yksi kunnian pyrintö. Oli, näette, siinä naapurissa saman-ikäinen tyttö kuin minäkin ja pienestä paitaressu pahasta alkain kasvoimme me ikäänkuin yhdeksi sieluksi ja sydämeksi. Kaikki, kaikki olivat meille yhteisiä, ilot, surut ja pienet riidat, mutta nämät saattiwat waan meidät lähemmäksi toisiimme ja sydämen sydämeen sulamaan. Tietämättämme kohosimme me ihmisiksi ja silloin huomasiimme,

että tuttavuutemme oli enempi kuin lapsuuden ystävyys. — Hän ei nähnyt ketään muuta kuin minua, enkä minä ketään muuta kuin häntä. Me tunnustimme toisillemme sydäntemme tunteet ja ihana liitto solmiintui silloin välillemme; tästä lähtien minä en muuta voinut, kuin muistella häntä yötä ja päivää; nukkuisjanikin näin hänestä unta.

Tämmöisessä olosa kului aika hieman eteenpäin ja kumpikin odotti waan sitä autuaallista hetkeä, jolloin voisimme toisemme omaksemme sanoa. Silloin tuli musta käärme väliimme ja turmeli sen niin, että se tuli ylitsijäsemättömäksi muuriksi. Minulle tuli, näette, kilpa-kojija, ja hän oli niin owela, että osasi syhätä minut syrjään. Siinä on syh, jonka wuoksi luowuin wanhemmistani, lapsuuteni kodista ja ystäwistä; sentähden olen nytkin täällä, maalla wierahalla ja sen wuoksi olen surullinen ja umpimielinen," kertoi hän syhukällä äänellä.

„Oliko siinä sitten rikkaus syhnä, tahi joku muu?"

„Ei rikkaus, ei, mutta kunnia."

„Kuinka se on hymärrettävä, sillä ettehän tekään ole, luullakseni, mikään kunniaton."

„Toji kyllä, etten ollut silloinkaan kunniaattomampi kuin nytkään; kenties oli minulla sitä liiakfikin, sillä koko paikkakunnan nuoriso kunnioitti minua, reippaimpana, kauneimpana ja warakkaimpana nuorukaisena; luulenpa, että joku tyttö olisi ilolla ottanut vastaan tarjotun käteni. Ei se siis ollut wikkana, ettei minulla säädysjäni ollut kunniaa. . rikkaampi häntä olin myös moniwerroin, sillä eipä hänellä muuta ollut kuin pöyhkeilewä, ulkonainen keikaroiminen ja kiilto," selitti hän.

„No, mikä hän sitten oli?"

„Hän oli herra."

„Mikä herra?"

„Hän oli susiwouti."

Eipä hän ole mielestäni niin iso herra, että hänen täh-
tenjä olisi kannattanut hyljätä hywämaineista sulhoansa, jolle

hän oli jo lätensä ja sydämensä antanut", sanoin minä puolikaupustujissani.

„Voi, älkää niin sano! . . kyllä hän on herra . . Minä tahtoisin, että te näkisitte hänen, kun hän ajellee forskuwalla hewosella pitäjällä. Tiukea-ääninen aisakello jo kaukaa ilmoittaa herran tuloa. Kohta ilmestyy muhkeasti puutettu wirkamies, armollisesti noikaten lakki kourassa kumartelewille maanmiehille. Mutta onneton se, joka jollakin lailla uskaltaa olla wälinpitämätön ja kankea tahi muutoin loukata häntä, sillä tuhansia keinoja löytää hän uppiniskaisen kufistamisefji. Jos te tämän kaiken saisitte nähdä, niin ette suinkaan sanoisi, ettei hän ole herra . . . Tosin ei hän ole vielä rikas, mutta jos hänellä ikää piisaa, niin luulen hänelle rikkautakin karttuwan, sillä hywä alku on jo tehty, waikkei hän ole vielä kauwan ollut pitäjässämme, johon hän tuli köyhänä kuin kirkkotiiri. — — Kun nyt ottaa kaikki lukuun, niin mikä olin minä häneen verraten, waikka olinkin funniallinen ja warakas nuorukainen, sillä olinhan waan kowaa työtä tekewä maanmyyrä", selitteli hän.

„Kuinka tuo ero sitten tapahtui?"

„Eräänä kesäisenä pyhä-iltana oli kylämme nuoriso koossa festikiewarin lähellä olewalla kentällä, ja siellä olimme minä ja Hennakin. Kaikenlaista leikkiä ja kisaä lastettiin siinä: löytiin pallia, juostiin leskistä ja viimein pistettiin tanssiksi. Oli tyhni ja lämmin ilma ja hiesä päin tepasteltiin siinä. Minä katjelin mielihyvällä rakasta Hennaani, kun hän hehkuwin kaswoin solakkana, notkeana ja pirteänä heilakoitji muiden parwessa. Hän oli ylinnä kaikkia toisia tyttöjä sekä kauneudessa että arwossa ja minä olin hylpeä hänestä ja hän minusta. Silloin kuului äkkiä tuo kowia kirmeltelewä aisakellon ääni ja susiwouti ajoi täyttä nelistä festikiewariin. Tuskin oli hän kerinnyt päällhswaateensa päältään riisua, kun hän jo tuli kisapaikalle, pitäin toisessa kädessään sateenwarjoa, toisessa merenwaha-

piippua; suuri sinettiformus loisti oikean käden etusormessa; kai se oli kulta. Kaikki kumartelivat hänelle, mutta minä huomasin, kuinka hän oitis iski filmänsä Hennaan; minun wereni kuohahti ja minä en kumartanutkaan."

"Dufos tämän thhmeliinin sisällä seiwäs, koska hän on niin kankea? ja hänen päätänsäkin näyttää palelewan", sanoi susiwouti ja loi minuun tuiman filmähksen.

Samassa käweli hän suoraa päätä Hennan luo ja taputti hänen postkiaan.

Wiha ja ylönkatse leimahti sieluuni ja minä astuin kiiwaasti susiwoudin eteen. "Olkaa taputtelematta wiattomia tyttöjämme", sanoi hänelle tuimasti.

"Tämä kankea ja korseka thperhyys uskaltaa vielä suutakin „pruukata“, mutta ehkäpä saamme tilaisuutta tästä puoleen tiheämmästi tawata toisiamme ja silloin luulen, että . . ." sanoi hän, tehden samassa uhkaawan liikkeen.

"Tyttö on hänen morsiamensa", sanoi joku joukosta.

"Tuommoisen könfikän! Synti ja häpeä olisi, jos noin siewä tyttö joutuisi tuommoiselle raakalaiselle . . . mutta minä koetan huolta pitää siitä, ettei niin tule käymään", sanoi tuo arwotas herra, luoden samassa uhkaawan filmähksen minuun. Sitten pyörähti hän ympäri ja meni keimaillen festifikewariin.

Minun sydämeni oli niin täysi, että luulin sen harmista halkeawan. Minä loin filmäni Hennaan ja katseensa kohtasi minun katseeni. Heti kun hän huomasi, että minä katseilin häntä, loi hän filmänsä maahan; oliko se häpeän tahi ylönkatseen wuoksi, sitä en woinut päättää, mutta siitä aioin hetimiten selwän ottaa.

En woinut olla kisapaikalla, waan lähdin pois ja menin suoraa päätä kotiin. Tiellä towin oltuani sain sanoman, että susiwouti oli mennyt Hennan kotitaloon. Ennestäänkin oli sydämeni kylkin täysi, mutta nyt se sai semmoisen tärähksen, että joka luunsolmuni wapiisi. Tätä tuskaa en suinkaan olisi kaawan kestänyt, mutta minä selwenin kuitenkin pian sen wer-

ran, että woin asiani heittää Jumalan haltuun ja Hennan siweelliseen woimaan, ja se helpoitti sydäntäni sanomattoman paljon.

Seuraavana aamuna kun sain tietooni, että susiwouti jo oli mennyt pois, lähdin Hennan kotiin, sillä en mitenkään tullut aikaan, ennenkun sain selwän tiedon asiasta. Sinne tultuani waadin saada Hennaa puhutella kahdenkesken. Hän tuli, mutta heti ensisilmäyksellä huomasi, että koko hänen käytöksensä oli epäröiwä ja arka.

„Woi, rakastettuni, kuinka tufalat ajat minulla ovat olleet! Tottahan edelleenkin saan luottaa sinun wilpittömään rakkauteesi ja uskollisuuteesi“, sanoi minä murtuneella mielellä ja yritin lähestymään häntä.

„Eiä nyt ole noin rauhaton ja warmä . . . eihän se niin wisji vielä ollutkaan . . ilman aikojaanhan se . . ja nyt minä sanon sinulle, etteihän siitä mitään . . .“ sanoi hän hätäisesti.

„Ettäkö sinä olet tuon reppuherran antanut wietellä itseji! En minä olisi woinut uskoa, että sinun rakkautesi ja lupuksesi oli noin löyhää laatua, ellen olisi sitä sinun omasta suustasi kuullut“, sanoi minä hämmästyksisjäni.

„Reppuherra! Älä puhu, Nikki, niin waromattomasti, minä pyyhän sitä entisen ystäwyhtemme wuoksi. . . Etihän sinä reppuherrakaan ole. . . Mitäpä minulla olisi sinun kanssasi muuta odotettawisja kuin kowa ja raaka talonpojan työ. — Jolla on wara walita itsellensä parempiakin päiwiä, eikä ottaisi tarjottaesja sitä vastaan, tekisi hän itseänjä kohtaan sangen wäärin. Nyt se on, Nikki, kaikki ohitse, enkä soisi sinun enää koskaan siitä minulle puhuwan“, sanoi hän hylwätellen, ikäänkuin hänen lädesfään olisi jo ollut susiwoudin ankara walta.

Sen jälkeen poistui hän huoneesta.

Minä jäin siihen seisomaan niinkuin marmoripatsas. Olin itkenyt, mutta en woinut sitä tehdä, sillä en käsittänyt

minikäthden minun olisi pitänyt itkeä. En hymärtänyt edes poiskaan lähtee, vaikka jotakin semmoista tarvetta hämäsiti tunsin, sillä ajatukseni olivat niin hajallaan ja sekaisin, etten voinut mitään erikoiskohtaa käsittää. Wihdoin selkeni sydämesäni sanat: „eihän se vielä niin wisä ollutkaan . . . ethän sinä reppuherrakaan ole . . . nyt se on kaikki ohitse . . .“ Silloin oli minulla voimaa liikkua ja minä syöshin hurjaa wauhtia ulos. Sitä kyhtiä menin minä kotiin ja nakkauhin wuoteelleni maata. En voinut syöä illallista ja kotiwäki ihmetteli, miksiä Rikki nyt on tuommoisena. Koko yönä en nukkunut silmäntähttä, mutta sydämeni oli niin täysi, että luulin sen pakahtuwan.

Kun wäki nousi ylös, nousin minäkin. Isä oli juhlallisen näköisenä pöydänpäässä ja määräsi tehtäviä töitä. „Rikki lähtee kahdella hevosella myllhille, sillä jauheet ovat lopussa; neljä tynnyriä rukiita kumpaankin kuormaan“, määräsi hän minun osalleni.

Kun muut meniwät eineelle, menin minäkin, mutta sydämestä ei tullut mitään. Koetin kyllä panna ruokaa suuhuni, mutta ensimmäinen pala festi wanuttaa koko sydäntä-ajan, eikä se sittenkään tahtonut mennä alas.

Syömästä päästä rupejin laittamaan kuormia kerkeämiiseen. Pian olivat ne walmiina; minä hyppäsin toisen kuorman päälle ja niin aloin mennä hyrrytellä eteenpäin. Tielle päästyäni waiwuin niin ajatuksiini, etten huomannut ollenkaan asemaani ja matkani tarkoitusta. Käweliwätkö hevoset riwasti wai hitaasti, oliko myötä- wai wastamaata, tuliko tienhaaroja wai oli tulematta, kaikki oli yhtä waan. Kuinka kauwan olisin ollut tuossa haawekiwassa tilassa, sen ties taiwas, mutta kun juuri mielisäni pyöri sanat: „ethän sinä vielä reppuherrakaan ole . . . nyt se on kaikki ohitse . . .“ kuului edestäni hystäwällinen iloinen ääni: „mihinkäs nyt Rikki menee?“ Se oli eräs, minun itäiseni tuttu torpanpoika, joka minua kotinsa portilta näin puhutteli. Minä kohotin päätäni

ja hawahtuen tunsin paikan. Silloin huomasin, että hevoset olivat kääntyneet väärälle tielle ja tulleet puoli peninkulmaa aivan toiselle suunnalle, mihin minulla oli mentävä; eipä ollut muuta neuvoa, kuin kääntyä takaisin. Myllyyn oli matkaa noin puolikolmatta peninkulmaa ja eihän minua mikään estännyt woivilla hevosilla sinne pääsemästä. Jauhetten saanti oli myllyssä hyvä ja minulla oli sen verran tointa, että toimitin kuormat jauhatetuiksi. Sitten pakkasin erään miehen wiemään hevoset ja kuormat kotiin, mutta itse siwal sin ewäslaukun selkääni ja lähdin kävelemään toisaanne päin, pois lapsuuden kodista, pois isän ja äidin tyköä, pois sukulaisten, ystävien ja tuttavien parista . . . kauwas pois . . . niin kauwas, etten näe enään koskaan heitä. — Sillä matkalla olen ja sentähden olen nyt tässä.”

Hän lakkasi kertomasta ja rupeesi pyörimään selin minuun. Minä näin, että hänen silmistänsä tipahteli kyhneleitä, joita hän huolellisesti koetti minulta salata. Wihdoin pyyhkäisi hän silmiänsä, kääntyi minuun päin ja koetti tekeentyä niin lewollisen näköiseksi kuin suinkin mahdollista.

„Semmoinen on minun elämäni retki lyhykäisesti kerrottuna“, sanoi hän sitten, ikäänkuin jatkoksi edelliselle.

„Minusta surette te liian paljon semmoista epattoa, joka woipi hyljätä lapsuuden ystävänsä ja unhottaa lupauksensa ja sen liiton, minkä hän on ystävänsä kanssa solminnut; minusta hän ansaitsi waan ylönkatsetta“, sanoin minä muka lohduttaakseni häntä.

„En woi häntä unhottaa, en koskaan. Hän oli niin lempeä ja hyvä, mutta hän waan joutui semmoiseen kiusanteeseen, jota ei hän woinut wastustaa . . . Minä luulen, että se oli waan hetken hurmaus . . . kuinka minä woisin hänet unhottaa?“

„No, mutta eihän hän ainoa maailmassa liene; woisitehan wahinkonne korwata siten, että walitsette jonkun toisen.“

„Woi älkää sanoko niin! Minä en woi enään ketään

walita, sillä minulla ei ole kuin yksi sydän; sen olen kerran toiselle antanut ja minulla ei ole enään muuta antamista, sillä minun sydämeni on jakamaton."

"No, mutta onhan tuo kova surunne kuitenkin turha toivo, koska rakkautesse on jo toisen oma."

"Totta kyllä, että tämä on turha toivo, sillä minä en toivo enään mitään tässä maailmassa, paitsi sitä, ettei kukaan kotipuolestani saisi tietää missä minä olen. Muutoin ei Henna olekaan vielä kenenkään oma."

"Mitä? Kuinka? Eikö susiwouti häntä nainutkaan?"
kyselin minä säikähtäen ja kauhistuksisani.

"Ei sillä urkkimalla olen saanut kotipuolesta tietoja."

"Oliko tuo konna niin kelvoton, että wietтели wiattoman tytön?" sanoin minä puolisuuttuksisani ja nousin istu-
altani ylös.

"Minä en soisi kenenkään ajattelewan pahaa hänestä . . . minä tunnen hänen . . . hän on siweä ihminen . . . Hän ei ole wieteltävä eikä wietelty; hän on petetty."

"Kuinka?"

"No, kun susiwouti näki, että minä poistuoin hänen tieltään, heitti hän tytön siihen . . . mutta kyllä Henna on yhtä wiaton kuin ennenkin . . . sen takaa Jumalankin edessä . . . Minä luulen, että Hennolla on sittemmin ollut yhtä kovat ajat kuin minullakin."

"Sittenhän on asianne sen paremmasti, sillä woittehan mennä kotiinne ja yhdistyä jälleen rakastettunne kanssa", ehdottelin minä jo jokseenkin hywillä mielin ja rauhoittuneena.

"En koskaan, en koskaan . . . Minä en tahdo jaettua sydäntä ja kuitenkin en woi unhottaa häntä. Kerran se oli mikä oli ja muuta ei siihen tule. . . Minä en kahdesti anna sydäntäni, enkä ota vastaan kahdesti annettua . . . siinä solmu . . . Waikka minä kärsin juuri sentähden, että se niin on, mutta niin se kumminkin on ja kärsiminen tuntuu kuitenkin paremmalta kuin mikään muu keino."

„Teitä ei siis voi auttaa mikään!“

„Ei mikään.“

„Oletteko koskaan sitten lähionne kirjoittanut hänelle?“

„Olen kirjoittanut montakin kirjettä, mutta ei niistä ole tullut yhtään lähetetyksi.“

„No, miksikä ei?“

„Minä tahtoisin sen niin hyväksi, mutta en voi . . . tahtoisin laskea asian hänen tunnollensa, mutta se tulee niin huonosti Montakin estettä“

„Voitteko näyttää minulle jonkunkaan noista kirjeistä?“
pyhytelin minä puoli=arasti.

„Ne, ovat niin huonoja . . enhän minä kehtaisi . . . mutta kuitenkin en voi teiltä . . . Tämä on se, jonka olen viimeksi kirjoittanut“, sanoi hän ja ojensi minulle pöytälaatikosta ottamansa paperin, hätäillen ja punastellen.

„Saanko pitää tämän muistunanne?“

„Kyllä kai . . mitäpä minä hänellä . . . mutta se on niin huonosti . . .“ sanoi hän yhä enemmän hämillänsä.

Kirje kuuluu sanasta sanaan näin.

„Suo anteeksi, että vielä waiwaan filmiäsi näillä muutamilla yksinkertaisilla riiveillä. Wai owatko ne himeät näitäkin näkemään, kun sinä rakkaudellesi minua kohtaan olet sammutuskoneen löytänyt? En miuä olisi uskonut, että sen sirteen piti niin vähällä katketa, joka kerran meidät yhteen yhdisti. Muistatko sitä pyhää liittoa ja lupausta, jonka taiwaan herran edessä toisillemme wannoimme? Jkuišta uskollisuutta ja rakkautta lupasimme silloin toisillemme, mutta wäärä kunnianhimo sokaisi sinun puhtaan ja wilpittömän sydämesi ja sinä rikoit pyhän lupauksesi; mutta woi sinua, sinä olet murtanut ihmis sydämen. Sinä olet ulkona näistä fanoista, jotka herra on sanonut kansallensa: minä kihlaan sinun itselteni uskossa, ja sentähden on paras niinkuin se nyt on; mutta kuitenkin en woi sinua unhottaa. Ja todellakin awioliitto kuwaa sitä suhdetta, missä totiset sielut owat taiwaallista

ylkäänsä kohtaan; usfo ja luottamus pitää siinäkin perustuksena olla, samoin avioliitossa. Kussa tämä siiväkin puuttuu, siinä epäluuloisuus alkaa huiskuttaa sen perustuksia ja sisällinen väliseinä alkaa rakentua aviopuolisoitten välille. Tämä kasvattaa heidän yhdys-elämäänsä eripuraisuutta, jonka lopuksi vihdoin tulee yksipuolinen kylmä elämä, siihen sijaan kuin heidän pitäisi elää toisiensa hyväksi. Täysi, rajaton, wilpitön ja avosydäminen luottamus toisiinsa, ne ne ovat onnellisen avioliiton elin-ehdot. Ne tekewät avioliiton kirkaan taiwaan kaltaiseksi ja sydämen iloiseksi, ja sitä vastaan kaikki epäilyksen mustat sumut turhaan rhyttäävät. Kussa kerran tämmöistä avioliittoa ei voida rakentaa, on paras olla kaikkeni rakentamatta.

Rikki R—n."

„Onhan teillä paljon muitakin kirjoituksia,“ sanoin minä tämän ääneensä luettuani.

„On, kyllä niitä on . . . ikäwisjäni kirjoittelen aina jostakin“, sanoi hän punastellen, ja samassa otti hän pöytälaatikosta kinalowihon papereita ja näytti minulle.

„Mutakaa kaikki nuot paperit minulle“, pyytelin minä.

„En waikka mikä olisi . . . ei waikka . . . Ne ovat niin mitättömiä ja vähäkelpoisia, että itsekin häpeen niitä . . . minä pyydän: älkää pyytäkö niitä minulta.“

„Oletteko mistään lufeneet niitä wärsyjä, joita kuulsin teidän hyväilevän tuona pyhäamuna?“

„En . . . mitäs niitä nyt toki tuommoisia lufea“

Joku päivä kului. Eräänä aamuna warhain tultiin minulle ilmoittamaan, että joku outo mies tahtoi heti saada puhutella minua. Minä nousin kiireesti ylös ja puin pääläni. Kun menin makuuhuoneestani ulos, oli Rikki edessäni.

Hänellä oli matkareppu seljässä ja heti ensi silmäyksellä huomasi minä, että hän oli hyväksytään pöyhässä.

„Hyvää huomenta! Antakaa anteeksi, kun tulini näin varhain teitä häiritsemään . . . tahtoihin puhella vähän kansananne . . .“ sanoi hän.

„Niin kernaasti, istutaan tähän, niin saamme puhella. Mutta mikä teillä nyt on mielessä, kun olette niin matkamiehen näköinen?“

„Matkustus.“

„Kotipuoleen kai?“

„Ei kotipuoleen, mutta yhä kauvemmas kodista. Minä en voi täällä . . . olen liaksi paljon awannut sydäntäni ja ilmoittanut itsestäni. Minä pelkään, että saavat tiedon. Poikkesin tänne, sillä en woinut lähteä teille hyvästi sanoimatta Älkäähän huoliko puhua . . . se lisää waan kuormaani . . . Jumala teille palkitsoon . . .! Te olette olleet niin hyviä . . .“

Sitten puristi hän kättäni hellästi ja minä näin, että hänen silmissään pyöri kyyneliä. Sitten hän lähti.

Minä lähdin häntä saattamaan. Oli niin tyhni ilma, ettei haawan lehti wärwähtänyt. Aurinko juuri nousi ja kuljasi ensi säteillensä tyhneen ja awaran näkö-alan ympärillämme. Oli vielä niin varhainen, ettei yhtään ihmistä nähtynyt liikkeellä; linnut waan ahkerasti wisertelivät aamuvirttänsä ja lähellä olewan kosken kohina huokauksen tawoin tunki korwimme tyhnen aamu-ilman halki; nämät olivat ainoat, mitkä häirittivät hetken hiljaisuutta.

Puhumattomina kävelimme me rinnakkaa, mutta kummankin sydän oli täysi, sillä me tunsimme toisemme ja hetken merkityksen.

„Dikean nimen ne owat minulle arwanneet . . . Rikki on nimeni, mutta kyllä onkin sydämeni rikki runneltu“, sanoi hän pitkän wai=olemisen perästä.

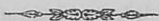
Minä en woinut wastata siihen mitään.

Minulle tuli aika palata. Sanatonna puristimme toisemme kättä ja hän lähti kävelemään kaitkenni toisaalle päin kuin hänen kotinsa oli. Minä jäin seisomaan ja katsoin niin kauvan kuin voin hänet nähdä. Säännöllisesti keikkasi matkareppu oikealle ja vasemmalle hänen astuskellessaan. Suuri kun hän oli häviämäisillään minun filmistäni, tunkeentui jostakin ääntä korviini. Minä pidätin hengitystäni ja kuuntelin. Silloin kuulin selvästi sanat:

— — —" Mulle se tuopi waan murehen karwaan

Kun minut kultani hyljäsi."

Ja kaitku vastasi: „Kultani hyljäsi."

Sairaus.

Hn ollut nimeltäkään tuntenut pastori R—aa, sitä vähem-
min tutustunut häneen persoonallisesti. Asia olikin ihan
luonnollinen, sillä asuimmehan niin kaukana toisistamme, ettei
semmoista voinut tulla kysymykseen. Se olikin pelkkä sattum-
mus, joka ohjasi asiat niin, että tulin kulkemaan niillä tienoil-
la ja tapaamaan häntä wirkansa puolesta.

Kun astuin hänen wirkahuoneensa, oli edessäni wan-
ha mies hiukset ja parranhaituivat lumenvalkoiset; viime-
mainitut tarkoin tallennettuina, mitä luonto oli hänen osak-
sansa suonut. Vuodet olivat kymistäneet hänen hartiansa
kumaraksi ja pää nokahteli säännöllisesti wapisemisen waikutuk-
sesta. Mutta kun hän loi katseen suurista, mustista ja ympy-
ryäisistä filmistänsä, huomasi aiwan pian, että ukon sisäl-
liesä ihmisesä löytyi vielä lämpöä ja tulta, vaikka lumi
oli jo kiireelle laskeunut. Hänen rypistyneisä hymyhuopis-
saan asusti ainainen wiehkeä hymy ja tämä lisäsi sitä kunnioi-
tusta, minkä jo ensi katsannossa häntä kohtaan tunsin. Kaik-
ki nuot kiireisesti lukuun otettuani, tuntui mielestäni siltä, et-
tä edessäni oli senlainen henkilö, joka kenties kaikissa elämän
kohtaloissa on ollut aina altis nurrumatta alistumaan salli-
muksen määräämien alaiseksi, olipa ne sitten hyviä tahi huo-
noja.

Pastori otti minut vastaan erin-omaisen ystävällisesti.
Hän toimitti minulle istuinta, tupakkaa, kahwia ja melkein
ensj sanoikseen waati hän, että jäisin taloon yöksi, „koska“,

niinkuin hänen sanansa kuuluiwat, „nyt on näinkin myöhäinen ilta.“ Eihän ollut muuta neuwoa kuin totteleminen, waikka tawallinen ujouteni ja asiani kiireellinen luonto paniwat vastaan; minua oikein häwetti niin altis kohteliaisuus.

„On niin hänska, kun saapi haastella jonkunkaan kerran wieraan kanssa; täällä syrjäisessä paikassa ei sitä usein ole tarjona“, sanoi pastori, kun näki, että minä kuitenkin kaikenlaisien estelhidien jälkeen jäin heille yöffi.

Talossa ei nähnyht muuta herrasmäkeen kuuluvaa henkilöä kuin pastori ja eräs täyppikaswuinen kaunis neiti, joka hoiti taloutta ja jota pastori nähi rakastawan kaikella helledellä. Wäen wähyhden tähden wallitsi talossa semmoinen tyhneys ja äänettömyys, että se äkinäisestä tuntui jonkunmoiselta haudan hiljaisuudelta.

Pastori ja minä istuimme kahden kahtojaan hänen kamariissaan, jutellen illanvietoksi sitä ja tätä ihmis-elämän ulkopiirteistä ja muista ulkonaisista asioista. Hän oli wilkas puhelumppani. Hänellä oli paljon aineita säilyssä, ja teräwäälhyisesti arwosteli ja kehitteli hän, hywällä kumituswoimalla ja puheenlahjalla, kaikkia eteentulewia asioita. Jota enemmän keskustelimme, sitä enemmän innostui ja elähtyi hän; innostuinpa minäkin ja nyt en ensinkään katunut kauppaani, waikka jäinkin taloon yöffi.

„Oletteko koskaan mitään kuullut minun yksityijistä elämäni seikoista?“ kysyi pastori yht'äkkiä ja katsoi minuun läpitunkewasti suurilla mustilla silmillänsä.

„En, mistäpä mitään semmoijista olisiin kuullut?“ sanoi puolikäikähtyneenä.

„Jos ette pahaksenne panisi, ettekä wäshisi kuulemasta, niin kertoisin siitä jotakin; minun mielestäni olisi siinäkin yhtä ja toista huomioon otettawaa“, sanoi pastori ja tuli samassa paljon totisemmaksi.

„Oh, en — mitäs Jumalan tähden minä — enhän

mitään mieluisemmasti halua kuulla kuin elämän kokemuksia", sanoi hänelle änkyyttäen vastaukseksi.

„Minä olen nyt niin yksinäni kuin yksinäinen hönkä autioksi palaneella salolla, jonka tyhven kulowalkea on turmiolle polttanut, mutta joka kuitenkin koettaa vielä seisoa ja pyrstysä pysyä kolkossa, autiossa seudussa. Ja kuitenkin on minullakin kerran ollut perhe, jonka kanssa olen iloinnut ja surrut, ja joiden kanssa olen kokenut onnea ja onnettomuutta", sanoi pastori ja hänen äänensä värähteli.

„Kuinka se sitten niin on ollut? kertokaa, kertokaa!" sanoi hänelle uteliaasti ja kehoittavaisesti.

„Minulla oli nuoruuden ystävä; Salle oli hänen nimensä. Hän oli maanmittarin poika ja asui aiwan lähellä minun kotiani. Pahaisista paitaresjuista pitäen kasvoimme me samalla salolla, saman järven rannalla juoksentelimme, löimme leikkiä, otimme rannan litteillä kivillä woileipia järven tyhneeltä pinnalta ja tappelimme tavasta yhdestäpuolen kylän poikien kanssa. . . niin, kaikki ilot ja surut tulivat sillä tavalla jaetuksi ja me kasvoimme ikäänkuin yhdeksi sieluksi ja sydämeksi. Ennen pitkää tuli meistä kuitenkin hyvät ystävät kylän poikien kanssa, sillä entiset riidat unhotettiin ja silloinpa tuli elämä hauskaksi. Pallinhyönnissä ja muissa kisoissa riisuttiin kengät jaloista ja tallustettiin paljain jaloin polttavalla kesaikäisellä hiekanummella, ja silloin vallitsi yleinen riemu. Tuulempa, että se oli elämäni onnellisin aika, sillä kaikki huokui elämää ja ystäwyhttä. Ei mitään eroitusta ja rajoitusta; kaikki olivat veljiä ja sisaria. Ei mitään surua ja murhetta, ja tulevaisuus — siitäpä huolimme wiisi, sillä femmoista ajatusta ei juohtunut mieleemmeäkään.

Salle ja minä temmattiin kuitenkin äkisti pois tuosta wallattomasta ja murheettomasta lapsimaailmasta. Vanhemmamme ilmoittivat yksiwakaisesti, mutta wakawasti meille, että meidän oli lähteminen kouluun, tuonne kaukaiseen kaupunkiin, missä emme enään saisi tavata ainuttakaan entisistä ki-

jakumppaneistamme. Rowan apeaksi kävi mieleemme, ajatelles-
samme sitä elämän muutosta, mikä oli nyt edesämme. Nyt
oli jättäminen rakkaat vanhempamme, kaikki ystävämme sekä
suruton, huoleton, maailmasta väliäpitämätön elämämme ja
lähteminen tielle tietymättömälle, outojen ihmisten käsittä-
väksi. Joku waistomainen aawistus sanoi meille, että wan-
hempiemme hellä huolenpito nyt oli lopussa ja etteivät täs-
täpuoleen enää pienet itkut ja walitukset mitään auttaneet.
Kaiken tämän käsitettyämme itkimme monta itkua ja surimme
monta surua; ne olivat ensimmäisiä laineita tulewista elä-
män suruista. Tämä kaikki ei auttanut kuitenkaan mitään,
sillä se oli vanhempiemme tahto, joka oli korkein tuomio-
istuimemme, ja sitä oli totteleminen.

Nyt ruwettiin kutomaan, ompelemaan, pesemään ja paif-
kaamaan. Ohkaisia näkkileipiä leiwottiin, jotka syryiin paine-
tuista pienistä reijistänsä pujoteltiin parittain lankaan solmi-
elluilla puikoilla toisiinsa kiinni; kun tämä tempu oli saatu
tehdyksi, ripustettiin ne orsille kuivamaan. Wihdoin tuli se
päiwä, jolloin kuivuneet näkkileivät toistamiseen tyhönnettiin
lämpymään uuniin; sieltä otettua sulloittiin ne korkeihin, sa-
ranallisilla kansilla ja lukoilla warustettuihin tynnyreihin.
Henki Pekka woiteli työkärriä kartanolla ja köytteli matkahäk-
kiä niille, laulellen ja hyräillen itsensä, niinkuin hänen ta-
pansa oli. Pian ruwettiin kärriille rowimaan leipätynnhyrei-
tä ja muita mytthjä, ja kun siihen oli kaikki sijoitettu, mitä
sijoitettaman piti, oli tuo iso matkahäkki niin täysi, ettei sii-
nä ollut käden eikä jalan sijaa.

Tuo korkea kuorma kartanolla oli wanckana todistajana
edesämme olewasta todellisuudesta. Surullisiin sydämiin ja
tyrskien jättelimme hywästi rakkaat vanhempamme, muun ko-
tiwäen ja kylän poikaset, jotka olivat tulleet katsomaan mei-
dän lähtöämme. Vanhempamme lofiwat lieventää meidän
suruamme minkä woivat, antaen samassa meille lempeitä ja
waroittawia neuvoja. Mutta kaiken tuon hywän ohessa, waa-

tettiin he meitä kiireenhynttä ja sekös meidän sydäntämme kirventeli, sillä älysimme, että lähtö on aivan lähellä. Ei kannan wiipynytään, ennenkun meitä otettiin käsipuolesta kiinni ja alettiin taluttaa tuota korkeaa kuormaa kohden, jonka eteen hewonen jo oli wäljastettu. Me itkimme ja tyrskimme, mutta siitä huolimatta nostettiin meidät kuorman päälle. Henki Pekka otti suitset käteensä, nykäisi hewosta ja niin sitä lähdettiin — ensi kerta wanhempien lempeästä kodista.

Matkustaminen ei tuntunut hauskalta. Tuo korkea kuorma oli niin kikkerä ja täysi, että täytyi kysin hampain pitää kiinni, jos mieli oli siinä pysyä. Siinä me mukkelehdimme ja palkkaroitimme puolelta toiselle, juuri kuin pari lampaan wuonaa, joilta jalat ovat kiinni sidotut.

Koska oli elokuun viimeiset päivät, olivat yöt jo hyvin pimeät. Pitkällisten sadetten wuoksi olivat tiet kuluneet kuopille ja lyötteisiin, jonkatähden juoksuhydyistä ei ollut puhettakaan. Henki Pekka ei yrittänyt kertaakaan kuorman päällä jalkojansa lewäyttämään; hän käweli kuorman perässä ja lorweli omia laulujaan, ettei ääni äänestä katkennut. Kalle ja minä olimme tuiki tottumattomia tämmöiseen matkustamiseen. Koulukaupunki oli kaukana ja lähtömme myöhästynyt, että täytyi matkustaa yötä päivää, jos mieli oikealla ajalla perille päästä; ei siis joudettu muuta lepäämään kuin ne ajat mitkä hewonen tarwitfi syödäkseen. Meitä rupefi kowasti wäsyttämään ja joka hetki olimme waarassa pudota tuon korkean kuorman päältä.

„Woi, woi! Kuuletteko! Me emme pysy tämän korkean tornin päällä“, janoin minä eräänä kertana Pekalle, kun olin pari kertaa yrittänyt nukkuisfani putoamaan.

„Ette pysy?!“ sanoi hän ja laffasi hyräilemästä.

„Niin, emme pysy“, koin minä wakuuttaa hänelle.

„No, tulkaa sitten tänne hewosen jälkeen käwelemään, kyllä täällä pysytte; minä tulen kuorman päälle, koettamaan, pysyisikö siellä“, janoi Pekka.

Tuo vastaus tuntui jotenkin julmalta ja niin meidän täytyi tyytyä asemaamme.

Eräänä myöhäisenä iltana menimme hevostamme shöt-tämään erään festifekwariin. Meillä oli kova nälkä ja renki Pekka lautoi huoneesen meidän ewäswoffamme, josta me pienen pöhdän ääressä rupesimme ahnaasti shömään. Kuinka lieneekin Kalle sattunut jalkojansa oikaisemaan, mutta samassa kuului hirweä räjähdys pöhdän alta ja jotain märkää ainetta rupefi wirtanaan tulwaamaan. Me hämmästyimme kowasti. Mutta vielä enemmän hämmästyimme, kun toisesta huoneesta tormasi wasten filmiämme eräs pitkä ja litainen nainen. Hän oli jalsa luonnostaankin, mutta wihastuneena oli hän nähdä kahta kauheampi.

„Wai niin, katarat, kyllä minä teidät opetan ihmisiksi olemaan ihmisten huoneessa. Wai katsoitte hywäksenne potkia rikki wiinapullot pöhdän alla, jotka minä niin suurella waiwalla . . . kyllä minä teidät — — mitä minä nyt wieraille annan? Kaikki nulikat sitä sitten pakkautuu wierashuoneisiin appeitaan tonkimaan, mutta ette sillä siitä pääsekään“, huusi hän ja samassa oli hänen molemmat hirweät kätensä tarttumaisillansa meidän tukkaamme.

Maailma musteni meidän filmissämme. Wahinko oli tullut, mutta ei sitä tietä, mitä tuo hirwiö oli wäittänyt. Kauhulla odotimme waan hirmuista iskua, sillä eipä ollut, millä olisimme itsiämme puolustaneet.

Juuri kun meillä oli hätä korkeimmallaan, ilmestyi renki Pekka toiselle owelle. Hänen punainen, täyskuun muotoinen naamansa hehkui entistäänkin punaisempana; hänen kätensä olivat lewitetyt leweälle, molemmat ngrkit koonpuristettuina ja paisuneina juuri kuin kaffi moskulia.

„Hirwiö, riiviö! Tahdotko hätyyttää lapsia? Ovat-han he siihen aiwan wiattomia — wahinko se on ollut, eikä mikään muu . . . Jos kosket heihin, saatpa minun kansani tekemistä, ole niin kauhean näköinen kuin oletkin. Ota huf-

kaanmenneistä tawaroistasi maksu, mutta lapsiin et saa koskea", huusi Pekka, huihtoen molempia nyrkkejään, ja asettuen meidän ja hätyyttäjämme väliin.

Kantajamme ei ollut odottanut semmoista vastustusta. Hän wätäysi takaperin ja sanoi puolimafentuneena:

„Mitä minulle ne voitot maksaa, mitä sillä olisin saanut?“

„Wielä mitä. Wai voitot! Wai olet vielä salakrouwarikin! Voitot . .! Ota hinta siitä mitä olet kadottanut, taikka kyllä minä sinun . .“ tiuskui renki Pekka ja se masensi kaikenni tuon kiivaan ja waateliaan naisen.

„Maksakaahan sitten waan suorastaan wiinan hinta, jos teillä on senkään werran rahaa“, sanoi jolsa nainen, wieläkin kyllin pistelijäästi.

„Rahaa — etteikö meillä rahaa? Kun osaisit häweta. — Wai ei ole rahaa . .“ mutisi renki Pekka ja kaiwoi kulkarajaan. Senkin seitsemän kertaa tuli hänen leweisiin hyppyysiinsä kulkarosta wiidenpennin ja pennin rahoja, joita hän luuli hopearahoiiksi. Niitä hän suurella hitaisuudella ja tarkkaawaisuudella tarkasteli sen lyhyttä, tämän pitkää kynttiläwalkean walossa. Kun hän wihdoinkin oli saanut koperooiduksi ja walitukseksi sieltä määrätyn summan, oikaisi hän itsensä suoraksi ja ryhdikkääksi, sitoi kulkaronsa suun kiinni suurella warowaisuudella ja kääntyi sitten waatijaan päin.

„Wai ei rahaa . . sanosta, ettei rahaa . . Tuosja on; anna lasten olla rauhasja ja pida suusi kiinni“, sanoi hän sitten, ojentaen rahat naiselle.

Sanaakaan sanomatta otti tämä rahat Pekan kourasta ja pakeni pois samasta owesta, mistä oli tullutkin.

Me hengitimme helpommin; tuntuipa siltä kuin olisimme pelastuneet silminnähtävästä waarasta. Me emme tienneet, oliko Pekalle annettu kotoa matkarahan nimellä mitään; meillä itsellämme ei ainakaan mitään semmoista kasjaa ollut; päätimme sentähden, että Pekka maksoi wahinkomme omistansa ja luuloni wielä nytkin on, ettei hän ole siitä koskaan mitään

puhunut kotona eikä kylässä. — Siihen se rettelö loppui ja Pekka tuntui nyt mielestämme parhaalta ihmiseltä maailmassa.

Kun olimme kowin uuvukfissa, menimme wäentupaan ja panimme, hewosen syödesjä, penkille maata. Mutta juuri makeimpaan uneen päästyämme, rupesti renki Pekka meitä kärkefinään hlös, sillä hewonen oli nyt tarpeekseen syönyt. Hädiustuskin toinnuimme sen werran, että hymmärsimme mitä hän tarkoitti. Uuen horroksissa ollessamme koetimme jotain sinne päin sommertaa, että hän antaisi meidän wähänkään nukkua; sitten waiwuimme taas sen sikeään uneen. Mutta tuskin olimme oikein alkuunkaan päässeet, kun molemmiin putoimme kolinkolia lattialle. Täytyhipä nyt herätä ja horroksissa ollessamme emme ensin tietäneet missä olimme. Mutta kun oikein heräsimme, hawaitsimme, että renki Pekka seiso i edessämme, pitäen pärewalkeaa kädessään; se näky saatti meidät pian huomaamaan asemamme.

„Wai ette hlös ollenkaan . . .? Päästäänkös sillä tawalla kaupunkiin siksi kun koulut aukeawat? Ei auta nyt öitä nukkuminen, jatoi tah i paistoi. Minun on wastaaminen siitä, että oikealla ajalla perille joudutaan ja minua on totteleminen. Tämän itsekin hywin kylä tiedätte, sillä niinhän sitä kotonakin . . .“, sanoi Pekka mielestämme nyt kyläkin wirtawaltaisesti.

Mikäpä muu neuwona oli kuiu totteleminen ja me aloimme panna waatteita yllemme Pekan autellessa. Ulos päästyämme wängeimme taas sen korkean kuorman päälle ja aloimme mennä kõrötelä.

Oli niin pimeä, ettei nähnyt wai kka tikulla olisi iilmään pistännyt ja wettä jatoi raskaasti. Renki Pekka käweli kuorman jäljessä ja lauleli omia laulujaan. Meitä rupesti taas nukkuttamaan ja Pekan laulu sekä kärryn ratina ja rytinä kiihoitti waan untamme; pian nukuimme taas. Kuinka kauan olimme siinä tilassa, en tiedä, mutta minä heräsin siitä, että asemani tuntui jotenkin murettuman ja samassa luulin kuul-

leeni jonkulaisen mokshduksen. Minä koperoitsin ja haapuroitsin siwultani ympäriinsä, hakien Kallea, mutta en löytnyt, waikka hän oli siinä koko ajan istunut. Silloin huomaisin, että Kalle oli pudonnut. Kenki Pekka lauleli käwellesfään ja sentähden ei hän ollut kuullut Kallen putoamista.

„Kalle putoosi, hoi!“

„Kakki meit' on weljestä ja Sawosta me ollaan . . .“

„Kalle putoosi — kuuletteko, Pekka?“ huusin hänelle toistamiseen laulunsa henkähksen välissä.

„Mitä joutawia.“

„Dikein totta.“

„Ei oo kulta kummallakaan, joka meitä hollaa.“

„Ätkää, ätkää, hyvä Pekka, ajako, Kalle on todellakin pudonnut“, huusin nyt tähdeltä kurttua, sillä minä pelkäsin hänen waan aloittawan uutta laulua, huolimatta wähhääkään minun hädästäni.

„Tpruu, tpruu! No mitä hullutusta se fitten on? Kuukas se kuorman päältä putoaa?“ janoi hän puoliksiwaasti, seisottaen hewosen.

„Kallea ei löydy mistään, tottapa hän silloin pudonnut on“, koin hänelle wakuuttaa.

„No onkos nyt . . . eläwä ihminen putoaa kuorman päältä. Kun kauan elää, niin jotakin näkee. Eihän sitä . . . joko siitä on aikaakin kun se putoosi?“ tiedusteli Pekka samassa kopeloiden kuormaa joka paikasta.

Hän laitti minut pitämään hewosta kiinni ja palasti itse Kallea hakemaan; hän sai tallustella koko joukon takaisin päin, mutta siellä tulla nyrkhyttelikin Kalle jo vastaan, itsensä itkeä tihistellen. Pekka kantoi hänet sylisfänsä hewosen luo. Sitten rupefi hän pimeään päässä kaiwamaan kuorman jonkumoista koloa, jossa saifimme fitten olla, ettemme tielle putoaisi.

„Eihän se toki jowi, että ne tielle tippuwat. Poika rie-

wut eivät ole tottuneet walmomaan . . eihän se niinkuin kotonana . . ." puheli Pekka koloa kaimaisjaan.

Kuinka hän niin tähteen ahdattuun ja pinkattuun kuormaan jotain semmoista sai, sen ties taiwas, mutta koloa siinä nyt waan oli. Jso se ei ollut, sillä kun Kalle ja minä istuimme siihen, puristuimme me yhteen mytthyrään niinkuin kaksii hywin puristettua nyhttiä. Mutta semmoisenaankin se oli mielestämme hywin mukawa, sillä nyt olimme hywässä turwasja, ettemme enää putoa.

„Pshyttekö nyt siinä . . ? eihän sitä sen paremmaksi . . .“ kysyi Pekka.

„Pshymme, pshymme, emme me enään putoa; kiitoksia, hywä Pekka!“ koimme me yhteen ääneen sanoa.

„Doh ruuna.“

Hewonen lähti.

„Oman kylän tyttöt on kuin Saksan omenoita, Toisen kylän tyttöt niinkuin kengän tallukoita.“

Meillä oli nyt niin mukawa olo, että taasentkin nukuimme aiwan pian. Minä en tiedä, kuinka kauan sitä teimme, mutta nyt heräsimme mukanamme olewan ison, Moppe nimisen koiramme hirweästä ja kiiwaasta haukkumisesta. Se säyhysi tien wieresjä, etupuolessa meitä ja oli niin kiiwas, että olisi luullut hänen tuossa paikassa syöksewän jonkun kimppuun. Hewonen käwellä jurpotteli eteenpäin, mutta Pekka ei laulanut. Me koetimme katsella tirkistellä tiepuoleen, nähdäksemme mitä Moppe niin kiiwaasti haukkui, mutta pimeän tähden oli mahdoton mitään nähdä. Koira haukkui yhdessä paikassa ja pian käweli hewonen sen paikan ohii.

„Älkää ajako, hoi! älkää ajako, teiltä putosi jotain,“ huudettiin silloin meidän jälkeemme, mutta entistä kiiwaammin säyhysi Moppe.

Me tunsimme, kuinka Pekka kiiwaasti kopeloitsi kuormaa, kai tunnustellaksensa, oliko mitään pudonnut.

„Älkää ajako! todellakin putosi“, kuului samassa toisessa kerrossa.

Siinä leipätyynyin ja häkin nurkan kulmauksessa oli kirves pystyssä; se oli ollut siinä kotoa lähtien. Me tunsimme, kuinka Pekka kiiressä sieppasi kirveen suojapaidastaan.

„Tule sinä tuomaan pudonnut kalu tänne, jos tahdot saada oikein kunnon terwetulijaiset“, huusi Pekka nyt vuorostansa; mutta hänen äänensä hieman värähteli, jota en ollut koskaan ennen kuullut.

Koira laffasi haukkumasta ja juoksi hevosien luo; Pekka herjesi myös takansa tirkistelemästä, mutta kirvestä ei hänään heittänyt pois käsistään.

„Mitä se oli, sanokaa, hyvä Pekka? — Putosiko meiltä mitään?“ sanoimme yhteen ääneen puolipeljästyksämme.

„Eihän sitä mitään pudonnut. Mitäpä ne kaikki tietää . . . eihän ne mitään hyvää . . . joo, ruuna!“

„Toisin minä nätin tytön oman talon tupaan, Mutta waikka pyytelenkin, äiti ei waan lupaa“, j. n. e. lauloi nyt Pekka, mutta hän lauloi täydeltä kurkkua, jota hänen ei oltu kuultu koskaan ennen tekemän, jopa niin, että korpi lausui.

Nyt ei meitä enään nufuttanut ja päiväkin rupeesi pian wakenemaan. Kallelle ei ollut pudotesaan tullut muuta wanhinkoa kuin se, että hän oli wähän loukannut nenäänsä.

Mitään erinomaista tapahtumatta pääsimme sitten koulu kaupunkiin. Wanhempamme olivat jo edeltä päin toimittaneet meille majapaikan erään wanhin merimiehen lesken luona. Tämä otti meidät vastaan niinkuin omat lapsensa, mutta ikäwältä tuntui kuitenkin. Kaikkian waikein oli meidän luopua Pekasta, joka aiwan pian rupeesi hankkimaan takaisin palamista. Hän oli kotonakin ollessa meille ollut arwokas, mutta täällä matkalla oli hän tullut kahta rakkaammaksi. Niinä kolmena vuorokautena, mitkä meiltä matkallamme kului, ei hän ollut kertaakaan filmiänjä ummistanut, ei kertaakaan kärryissä jalkojaan lewäyttännyt, mutta walwoen oli hän yön ja päivät

astua tallustellut kuorman perässä, ja tämä kaikki meidän tähtemme. Hän oli varjellut ja suojellut meitä kaikista vaaroista ja wahingoista, ja saattanut meidät kunnialla perille; päällikseksi oli hän ainoa tuttu henkilö täällä. Oliko kumma, jos mieleemme oli apea hänestä erotessamme?

„Kyllä teidän, poika-rukat, tähtyy nyt jäädä tänne . . . eihän sitä kaikki kotona . . .” sanoi Pekka, kun surumielin kerroimme hänelle kaihoamme. Sitten kääntyi hän selin ja pyyhki muka salaa silmiänsä.

Niin, koulua sitä nyt ruvettiin käymään. Wiattomia, sydänmaalla kaswaneita poikanulikoita kun olimme, ajattelimme kaikista ihmisistä hyvää. Naisina menimme kouluun, mutta kauvan ei viipynyt, ennenkun toiset pojat alkoivat meitä iwata ja tehdä kaikenlaisia kiusaa. Me koetimme kärsiä tätä useampia wiikkoja hiljaisina, mutta kiusanteko waan yltyi. Kun ei siitä mitään apua lähtenyt, koetimme itkemällä hellyttää heidän sydämiään, mutta ne waan paatuivat. Wihdoin koetimme yhdistynein neuwoin wapautua sortajistamme, mutta silloin saimme niin loimeemme, että kasvomme oli turwoksisja ja mustelmisja monta päivää, josta seitasta saimme emännättämme monta nuhdesaaruaa. Ei siis auttanut mikään neuwo, waan meidän tähtyi antautua koulupoikien yleisien lakien alaisiksi ja niin tuli meistäkin koulupoikia.

Me emme olleet huonompia kuin joku muukaan koulupoika; opinme waan hiljalleen mitä opetettiin. Se waan oli heti alussa huomattawa seikka, että Kallella oli ankara halu jäljitellä muiden käsi-alaa kirjoituksessa. Kun waan oli vähänkin aikaa, huihtoi ja raaputteli hän paperit tähteen kymmenien käsikirjoitustien jäljennöksiä. Hänellä oli notkea ja taipuisa käsi ja sentähden warttui hän jokikin pian kauniisti kirjoittamaan, ja se edisti häntä sangen paljon tuossa oudossa ja harwinaisessa taiteessaan.

Minun aikomukseni ei ollutkaan, että rupeaisin kertomaan kaikenlaisia kouluseikkoja. Tämän olen tehnyt osaksi renki Pe-

fan tähden, osakki sen vuoksi, että tulisitte alusta alkain tuntemaan Kalle-ystäväni, joka sittemmin niin syvästi vaikutti minun elämäni juoksuun."

Kalle ja minä olimme nyt jo koko miehiä. Koulunkäynnimme oli, näette, kehittynyt siihen määrään, että wälkoneen ylioppilaslakki lyhyryineen kaunisti jo jotenkin korkealla olewia päitämme. Me olimme nyt ylioppilaita; olimmepa sielläkin olleet jo kolme lukufautta.

Henki Pekka oli vielä meillä, sillä isäni ei woinut hänestä luopua, eikä hän isästä. Hän ei ollut vielä tuonut „näyttä tyttöä oman talon tupaan“, mutta yhä hän vielä wälisesti pisti lauluksi. Joka kerta kun koulusta kotiin tulimme, toimimme hänelle tuliaisiksi neljänneskartuusin, ensimmältä wiisweljeksiä, sittemmin kajakia, mutta nyt olimme hänelle tuoneet kokonaisen waapenan ja kipsipiipun lettawarsineen. Hän oli aina kiitollisuudella vastaanottanut lahjamme, mutta nyt hän peräti hämmästy. Hän ei tosin tuntenut tupakan arwoa, mutta tuo kartuusin isous oli hänelle silminnähtävänä todistajana, että lahja oli tawallista suurempi.

„Johan nyt noita nuoria herroja . . . ei olisi uskonut . . . eihän sitä niin paljoa . . .“ koki Pekka hämillään sanoa.

Niin, me olimme nyt ylioppilaita, tulta ja toivoa tähnenä; tuntuiipa siltä, että koko maailma on meidän syliisämme ja että se wälittämättömästi tarvitsee meitä. Yhdesjä olimme koulua käyneet ja niinkuin uskolliset ystäwät ainakin rinnan stuneet koulun penkillä. Yhdesjä olimme kärjineet, jos kärjismistä oli toisen tahi toisen osakki tullut, yhdesjä iloinneet, kohtasipa ilo kumpaa tahansa. Yhdesjä olimme lukeneet ja edistyneet, yhdesjä asuneet, syöneet, juoneet ja maanneet. Yhdesjäpä olimme aina koulun lupa-ajoillakin, sillä asuntomme

oli waan muutaman kivenheiton päässä toisistansa. Niwan yhtärintaa olimme opisfakin, sillä eroitukfella waan, että Kalle oli tuossa muiden käsi-alan jäljittelemisessä tullut semmoiseksi mestariksi, etten luule hänelle wertaa löytyneen. Mikään ei woinut järkähtää lapsuudesta saakka kaswanutta ystäwyhtämme. Jos jollainkin välisämme sattui jotain kummellusta, wahwisti se waan ystäwyhtemme lujuutta, sillä awosydämisesti ilmoitimme ajatuksemme toisillemme ja silloin huomasiimme, että wika oli siinä, kun olimme wäärin toisiamme hymmärtäneet.

Nuoret ja eloisat kun olimme, aioimme lähteä matkustelemaan, tutustuaksemme paremmin armaasen isänmaahamme. Kesä oli kauneimmallansa ja me laskimme jo ennakolta lufua, kuinka hauska meillä tulisi olemaan. Tehty niinkuin päätetty, ja me lähdimme matkaan.

Isäni wanha ystävä ja koulutoweri B—m oli prowastina S—n pitäjässä. Tätä ystäwäänsä ei isäni ollut nähnyt kaukaan aikaan; sentähden käski hän meidän kähdä sanomassa hänelle terweisiä, jos waan sattuisimme niillä piirteilla matkustaisiamme kulkemaan. Tämä tuntui mielestämme niin tärkeältä tehtäwältä, että melkein suoraa päätä matkustimme sinne.

Kartanolle tultuamme huomasiimme, kuinka porstuan owi-pielistä kaksi hentoa olentoa jalaa tirkisteli meihin, mutta kun me tulimme lähemmäksi, wetäänthiwät he ujostellen pois.

Me astuimme prowastin wirtahuoneesen ja tawallisen terwehdyksen tehthämme, sanoin hänelle isäni terweiset. Siitäkös ukko niin ilostui, että hän tarttui syliksi wuoroin kumpaa-kin meitä ja halaili niin innokkaasti, ettei tahtonut tulla loppua.

„Wai niin, wai ystäwäni poika ja hänen ystäwänsä! Kukaapa olisi uskonut, että hänen poikaansakaan saapi edes tawata. Kuinka wanhuksset woivat? Owatko he terweinä? — — Mutta mitäpä näistä kyselen, sillä onhan vielä aikaa. Nyt saattekin luwan olla meillä koko kesän, huwittamassa meitä,

wai kuinka? — Eikä mitään estelemiä, sillä eihän ylioppilailta ole mihin kiirettä. — Pois päättänne ja taloksi," kiirehti ukko melkein komentavasti.

Samassa pistäyksi hän huoneesta pois. Rauwan ei hän kuitenkaan viipynyt, ennenkun palasi takaisin, tuoden mukansa pruuustinnan ja pari ujoa neitiä.

„Waimoni, vanhempi tyttäreni Mari ja nuorempi Tiina“, esitteli hän heidät meille.

Hekin toivottivat meitä terwetulleiksi ja lehoittivat olemaan niinkuin kotonansa.

Kun taloon tultuamme oli jo jotenkin ilta, oli teepöytä pian valmiina ja me kaikin istumassa sen ympärillä. Siinä meidän piti tehdä ankaraa tiliä vanhempaimme woinnista, terwehdestä, toimeentuloista, kotipuolemme kuulumisista, yliopiston oloista ja muista semmoisista.

Bakinoidessamme siinä iloisesti yhtä ja toista, astui jo selvästi esille neitten luonnetten erinkaltaisuus. Vanhempi heistä oli kahdenkymmen yhden vuoden ikäinen. Hän oli pitkänsolaksa, hento olento ja hänen passu kellertävä tuffansa, riippui waltawana hänen hartioillaan kahtena wankkana palkkuna. Hän oli täynnä arwosta wakuuutta, mikä ensi katsannolla tuntui hiukan kankealta ja kylmältä itsepintaisuudesta. Hän puhui harwoin ja silloinkin wähän erällänsä, mutta jokainen hänen sanansa oli hywin mietitty, ja tarkalla waa'alla punnittu. Hänen suunsa meni harwoin hymyyn, mutta silloin kun se tapahtui, kaunisti se sanomattoman wieheäksi hänen kowalta wiwahtawat kaswojensa juonteet. Semmoisena oli hän sangen wiehättävä. — Nuorempi, kahdeksantoista ikäwuottansa täyttänyt, oli sisarensa täysi wastakohta. Hän oli lihawanlainen, lyhyenlanta tyhön tyllerö, punainen ja mehewä kuin täysin kypsynyt mansikka ja semmoinen särppä, ettei juuri monta semmoista elämässään tapaa. Sanojensa säännöllisyydestä huoli hän wiisi, mutta tulla niitä waan piti niinkuin turhin hihasta. Mutta waikka hän oli tuommoinen heisakka, ei kui-

tenkaan hänen puheensa, alinomainen kifferä naurunsa ja elehtelevä ruumiinsa liikunto tuntunut vastenmieliseltä. Päinvastoin tavoitti hän käytohjellään puoleensa muiden mielisuoion, sillä hankalimmisfakin kohdisfa ofafi hän tehdä puheisfa ja töisfä semmoisfa sukkeluukfsja ja käänteitä, että ne saattivat jokaista läsnä-olijaa miellyttää. Ohyhesti hän oli niinkuin kultasfipinen perhonen, joka wasta siivet saatuaan iloifesti lenstelee kufasta kufkaan, antaen kullenkin heistä hywäntahtoisen suutelon.

Sillä wälin kun illallista laitettiin, soittivat molemmat neidit pianoa. Sama erinkaltaisuus siinäkin. Mari oli soittaisfaan thyni, wakainen ja teki tehtävänsä ikäänkuin haaweffien. Hänen suunsa ei mennyt koskaan naurun-wienoonkaan, eikä ruumis hiewahtanut minnekkään päin, kädet tekivät waan koneentapaisesti työtään. Hän ei erehtynyt yhtään ainoata kertaa ja tuntuipa siltä, että se olisi ollut melkein synti, jos niin olisi käynyt. Säwelet kaikuiwat kumisewina ja iloistemisfakin kappaleisfa kuulostiwat ne ikäänkuin syntimmiltä surusäweleiltä; oli niinkuin olisi käytnyt niin olla, sillä kuinka ne muutoin olisfwat woineet olla sopufonnussa itse soittajan kansfa? Kun hän nousi pianon äärestä, ei hän luonut katsetta kenehenkään, eikä lausunut ainutta sanaa. — Nyt istui Tiina pianon ääreen: Siinä oli senkin seitsemät tempot, ennenkun hän koskikaa näppäimistöön. Moneen monituiseen kertaan peitti hän kaswonfa käjillään, painoi sitten päänsä liki näppäimistöä, iloifesti nauraa kiftattaen. „Woi, woi, mitähän minä yrittäisfin — enhän minä ofaa mitään — — minä en tehtaa, en tehtaa“, ja muuta semmoisfa sopotti hän yhtenä hyrinänä. Wihdoin poukahti hän suoraksi ikäänkuin jonkun jousen ponnauttamana ja samassa alkoiwat hänen molemmat kätensä liidellä laidasta laitaan seitfen-oktaawisella näppäimistöllä. Hän erehtyi tuon tuostafin; hän nauroi itsekfin hupefomaisuudelleen, mutta yhä innoffaammasti alkoi hän uudestaan ja rajuja säweleitä wuoti wirtanaan. Yht'äkkiä tuli hän

wakaiseksi ja alkoi soittaa erästä surullista kappaletta, ja sen hän soitti niin suurella maltilla ja säännöllisyydellä, että minua oikein ihmetytti. Satuain luomaan katseen hänen kasvoihin ja silloin näin tipahtelewan kirkkaita kyhneleitä hänen filmistänsä. „Sydäntä, sydäntä“, ajattelin minä ja se teki minuun niin kummallisen vaikutuksen.

Meitä käskettiin nyt illalliselle ja sen syötyämme toimitettiin Kalle ja minä ullakkokamariin levolle.

Mitenkä lieneekin ollut, mutta minä en saanut unta. Minä tunsin sydämessäni niin oudon tunteen, jommoista en koskaan ollut ennen tuntenut. Wihdoin pääsin selville, että olin juuri nyt rakastunut — en vanhempaan, arvoikkaan wakaiseen sisarukseen, vaan tuohon nuorempaan hälyppään.

Minä kääntelin ja sijoittelin puhkien itseäni, mutta mitenkään päin ei ollut hyvä. Minä luulin Kallen nukkuvan, mutta sittemmin huomasin, ettei hänkään nukkunut. Tämä teki mieleni vieläkin levottomammaksi, sillä ystäväni oli illalla ollut niin kummallinen. Ennen niin iloinen ja hilpeä, oli hän nyt ollut vähäpuheinen juro, josta ei näyttänyt olewan mitään hyötyä vähäiselle seurallenne. Mietiskellen istui hän melkein yksinänsä, silloin tällöin luoden tutkiwan filmäyksen kumpaan-kin neitiin.

„Jos, jos waan Kallekin rakastaa — Tiinaa“, ajattelin ja henkeäni ahdisti.

„Walwothan sinäkin, Kalle,“ sanoin hänelle viimein tuskisani.

„Walwon.“

„Minä olen matkustuksen vuoski niin wäsynyt, etten saa unta.“

„Wai niin.“

„Woi taiwasten! tekijä . . . hän rakastaa . . . hän on selwemmällä minun tunteistani kuin minä hänen tunteistaan.“ ajattelin hätäyhtisäni.

„Eikö lewähdetä tässä joku aika, minä olen niin uupunut“, sanoin hänelle teeskennellyllä lewollisuudella.

„Kuinka itse tahdot.“

„Minä waan tuommoisia kylmiä, umpikuljuisia wastauksia, mutta selwille minun pitää päästä, waikka millä hinnalla“, ajattelin taas.

„Kumpi sinusta noista neideistä on parempi“ kysyin häneltä wawisten.

„Molemmat owat paremmat.“

„Eikä waan kummasta sinä enemmän pidät?“

„En kummastakaan.“

„Herra siunatkoon, Kalle . . . kuinka sinä voit olla noin tihy ja kylmä?“ Koin hänelle änkyttäin sanoa.

„Mitä kylmä? Ha, ha, ha, haaa! Wika, weikkonen, on itsesäsi, eikä minussa. Olet itse tulistunut ja sen wuoksi luulet minun kylmenneen, siinä kaiikki. Tuossa liekissäsi olet färwentännyt wähän siipiäsi . . . tuo tyllerö tyttö . . . etkös näe, että minullakin on harlitsemisihkyä . . . sinä wapiset . . . mutta ole huoletta, minusta ei ole sinulle wähintäkään haittaa“, puheli Kalle puolipilkallisesti ja awonaisesti.

Minä häpejin sydämeni pohjasta omia ennakkoluulojani. Minä pihysin häneltä anteeksi, kun olin wäärin häntä hymäntännyt — enemmän: minä menin hänen luokseen ja syleilin hänet moneen kertaan. Mieleni oli kowin kuohuisissa ja khyneleitä rupefi wirtana walumaan filmistäni, mutta nyt minä luotin taas niin werrattomasti ystävääni ja saatin häntä raskastaa kaikella weljen rakkaudella. Pian nukuimme molemmin makeaan uneen.

Amulla kun menimme makuuhuoneestamme alas, oliwat siellä jo kaikki täydessä toimesa. Rahwi oli walmiina ja sen juotuaamme, teettelimme poislähtöä. Mutta prowasti kehoitti meitä lewähtämään edes jonkukaan päiwän. Me myännyimme — en tiedä oliko se itseni tähden, mutta totta on, ettei minulla ollut nyt halua lähtemään.

Olimme nyt niinkuin fotonamme. Seurustellessamme, koetimme kufin kohdastansa saada aikaan jotakin hauskaa, tehdäksemme elämän niin hupaiseksi kuin suinkin mahdollista. Soitettiin, laulettiin, kirjoiteltiin paperiliuskoille jotakin lystillistä, ja niitä pisteltiin toistensa käteen; käytiin kävely- ja wene-retkillä, ja koetettiinpa wälästi onkiakin. Ja neidit olivat niin, niin iloisia, ja minä olin iloinen, ja Kalle-ystäwäni oli iloinen, hilpeä ja awoshdaminen.

Yleisenä tietona oli, että olimme aikoneet pariksi wuorokaudeksi jäädä sinne. Tämä oli Tiinan mielestä liian wähän.

„Ettehän lähde vielä meistä pois? olkaahan tofi parikaan kuukautta . . . Eikö niin? Minulle tulee niin ikävä . . . ja Ma — — Marille tulee ikävä . . . Ettehän woi olla niin kowat, että tahtoissitte meille ikävää?“ pyyteli Tiina.

„Herra siunatfoon minäläinen hälppeä sinä, Tiina, olet! Kuinka sinä saatat wieraita pakottaa enemmän aikaa wiipymään, kuin heidän omat asiansa myöntävät? Ja sitten vielä puhut omastas ja vieläpä minunfin ikävästäni! ajattele tofi, ennenkun semmoisia puhut“, puheli Mari arwoikkaasti ja nuhtelewaisesti.

„Puhun mitä ajattelen“, sanoi Tiina wähän ujostellen.

Tämä kohtaus oli saada wähäisen seuramme puhumatto-maksi. Se seikka tuntui sängen ikäwältä, ja sentähden koetimme Kallen kanssa saada asiaa entiselleen. Me selitimme, kuinka me emme suinkaan Tiinan puheessa huomanneet mitään loukkaawaa, sillä tuntuuhan itsestämmekin ikäwältä erota hystistä ystäwistämme; Marin muistutuksen wanhimpana sisarena, myönsimme myös oikeutetuksi. Tämä wailutti sen, että Mari tuli hieman iloisemmaksi ja Tiina wähän wakaisemmaksi, ja niin oli entinen iloisuus wähän muodostuneena jälleen palautettu. Pian olimmekin yhteisen keskustelun johdosta tulleet siihen päätöfseen, että jäisimme wiikon päiwiksi taloon.

Kuinka mieluinen tuo päätös oli toisiin katsoen, en woi warmuudella sanoa, mutta minulle se oli sängen suuren ar-

woinen. Di kuinka mieluisesti olisin puolestani wiipynyt nuot Tiinan ehdottamat kuukaudet — niin, jopa koko vuodenkin, kun se vaan olisi käynyt laatuun.

Mitenkä lienee ollutkaan, mutta ei ollut vielä kolmas päivä mailleen mennyt, niin Kalle taas tuli vähäpuheiseksi ja jöröksi. Koetimme joukonmiehisä häntä iloittuttaa, mutta mikään ei auttanut, sillä semmoisena hän vaan pysyi.

Tuli maatapanon aika ja me nousimme ullakofamariimme. Mitä ei nufuttanut nytkään ja sanaakaan puhumatta toisillemme kääntelimme ja wääntelimme itseämme kyljeltä toiselle.

„Ehän sinä, Kalle, taaskaan nuku“, sanoin hänelle wihdoin toisesta fängystä.

„En.“

„Mikä sinua huolettaa? Olet iltapäiwällä ollut niin kummallinen.“

„Matka.“

„Matka, mikä matka?“

„Se, että lähdemme huomen-aamulla pois.“

„No mutta Herran tähden Kalle! Mitä tämä merkitsee?“

„Sitä, että mitä pikemmin joudumme tielle, sen parempi.“

„Ollaanhan edes nyt tämä wiikko, niinkuin olemme luvanneet.“

„Wai edes. Kyllä minä tiedän, että olisit täällä waikka aina, mutta minun aikani ja asiani eiwät salli tunninkaan lykkäystä, sen olen nyt miettinyt. Jos ei sinua haluta lähteä, niin menen yksin“, sanoi Kalle päättävästi.

Kumpikaan meistä ei sinä yönä nukkunut filmin tähttä.

Heti seuraavana aamuna ilmoitimme talon wäelle päätöksemme ja hankkiutuimme lähtemään. Prowastilla ei ollut mitään erinomaista vastaanfanomista, mutta neidit katsoiwat meitä suurin kysywin filmin. Meillä ei ollut enää tilaisuutta neideille puhua luotuista sanaa. Kättä puristaen jät-

telimme kaikki hyvästi, mutta minä olin tuntevinani, että Tiinan käden puristus oli tavallista helpempi.

„Viekää terveisiä kotiin!“ muistutti provosti.

„Onnea matkalle!“ toivotti Mari.

„Muistakaa meitäkin!“ velvoitti Tiina, mutta hänen äänensä värähti niin wienosti.

Nyt olimme tiellä. Oi kuinka vaikea minun oli lähteä, mutta minä en voinut Kallesta jäädä. Kulkumme kävi tavallista rataa ja Kalle tuli pian yhtä iloiseksi ja awoshydämiiseksi toweriksi kuin hän ennenkin oli ollut.

Minä olin taas yliopistossa lukujani jatkamassa. Mikä lieneekin vielä syhyä ollut, mutta Kalle ei tullut tänne luku-kaudeksi sinne, vaikka aina oli semmoinen puhe ja liitto keskenämme ollut. Minulla oli ensimmältä kova kaipio hänestä, sillä olimmehan ikäänkuin yhteen kasvaneet; tuntui nyt niin kuin olisin hypöhyksinäni wiskattu kiehuvaan ihmismereen. Kenties olisin uupunut ikävän vuoski, mutta minua tuki kaikenni toinen voima nyt kuin ennen ja minä en fortunut. Tuo pyöreä tyhön tynkkä S—n pappilasta oli aina sydämesfäni, mielesfäni ja ajatuksisfäni kaikkine wallattomuuksine, tyhueline, mitkä minä näin soittaisaan hänen filmistänsä putoowan, kaikkine lempeine kädenpuristuksineen ja värähtäwine äänineen. Hänen muistonsa se oli, joka minua tuki, lohdutti ja innostutti. Hänen tähtensä minä sanomattomalla ponnistuksella woin tehdä työtä ja jatkaa opinnoitani. Hänen tähtensä woin minä hyljätä iloisien towerieni iloiset seurat ja kiinnittää kaikki tarmoni ja kyhni tarvoitettua päämäärää kohden, ja kaikki tämä sentähden, että woisin kerran omafseni saada hänet. En ollut puolellakaan sanalla ilmoittanut Tiinalle sydämeni asiaa, mutta toiwoin woivani sen kerran tehdä. Ensin opinnot loppuun, sitten wirka ja sitten . . . niin sitten . . .

Tuommoisissa taisteluisissa, ponnistuksissa ja tunteissa oli lufukaufi kulunut loppupuoleen. Minä olin filwoitellut hyvän filwoituksen, sillä nyt tiesin woiwani fuorittaa loppu-tutkinnon ja kefällä aioin wihittää itseni papiksi.

Niisfä mietteisfä olin filloinkin, kun postimies astui huoneefeni ja ojenfi minulle kirjeen. Monta kirjettä olin jo eläisfäni faanut mutta ei ysfikään niistä ollut minuun tehnyt femmoista waiikutusta kuin tämän wastaan-ottaminen, sillä pääl-lekirjoitus oli niin harwinaisen tutunomaisista. Minä punas-tuin ja wapifin, ja koin peittää hämminkiäni postimieheltä. Tämä ei kuitenkaan fen paremmin onnistunut, kuin että hän filmiini wilkaistuaan fanoi:

„Wai niin, wai kullalta . . . kyllä minä näen.“

Sen fanottuaan meni hän nauraa wirnistellen pois.

Minä mursin wapifewin käfin finetin ja sieppafiu kirjeen kotelostaan. Tiinalta . . . ei . . . fittenkin Tiinalta . . . eihän . . . mitä? Mariltako . . .? Kuinka fe . . .? Onko kummaltakaan? Mutta otfafirjoitus

„S—stä Gutikuun 18 päiwä“ . . . „on, on . . . toifelta tahi toifelta“. Tuommoisia ajatufia fujahteli falaman nopeudella aiwujeni läpi.

Kun minä tulin warmafsi, että kirje todellakin oli jom-malta kummalta neiti B—ltä S—stä, ei ollut minusfa miestä heti fitä lufemaan. Minä wiskafin kirjeen pöhdälle, painoin kädelläni polttawaa otfaani ja aloin käwellä lewottomasti edes tafafin huoneefani. Wihdoin wiskaufin pittäkfeni sohwan kannelle ja annoin wapaasti tunnetteni ja ajatusteni lentää. Siinä oltuani fen pittää, tämän lhyhettä, tunfin faaneeni sen-werran rohkeutta, että woifin ehkä katfoa nimikirjoitusta, sillä kummankin neidin käfikirjoitus oli niin yhdenkaltaista, etten fiihen nähden woinut hämmingisfäni päättää kumman fe oli, waiffa muuten tunfin ne tarfkaan.

Minä nousin ylös, astelin pöhdän luo ja filmäfin sen

loppuun. Se, mitä nyt näin, oli omiansa aiwan pian jäädyttämään tulikuumaa aatetteni riehuntaa. Melkein kylmänä luin seuraawan kirjeen:

„Hyvä ystävä!

Siellä loistawassa yliopistokaupungissa, kaikkien ilojen ja huvitusten ympäröimänä et taida fertaakaan muistaa meitä Suomen saloilla asuvia. Tuota en pane kowan kummakseni, jos niinkin olisi, mutta muista toki, että meilläkin on sydän. Mina siitä hetkestä saakka, kun meillä kävitte, on sydämesfäni asunut kauhea ikävä teitä kohtaan, erittäinkin sinua. Ja elämän iloisimmisfakin kohdisfa olen aina waan tuntenut tätä kalwaawaa kaihoa. Ei mitään olisi minulle sen suotuisampi, kuin että näkisin sen päivän walkenewan, jolloin saisin sinun taasen nähdä; en tiedä miksikä niin on, mutta niin se on. Pidä minua ystävänäsi ja sifarenasi, muuta en tohdi toivoakaan ja siinä on kylläksi; mutta älä waan unhotata minua. Anna nyt anteeksi, kun olen näin rohkeasti kirjoittanut, mutta en woinut toisin tehdä. Minä olen tämän niin salaa kirjoittanut, ettei Tiinakaan tiedä mitään; hänkin muistelee usein teitä. Älä nyt waan tätä pahaksesi pane, waan muista joskus jollakin pienellä riwillä sinua aina muistawaa sifartasi

Mari B—iä.“

Minä olin jotenkin lewollisena alkanut kirjettä lukea, mutta yhtä lewollinen en ollut sen loppuun päästyäni. Maailma musteni silmissfäni ja se kahdestakin syystä. Mari, itse totisuus ja hurstaus minulle kirjoittanut! — — Tiina ei rakastakaan minua niinkuin olen uneksinut ja luullut. Ollihan kirjeesfä, että hän waan usein muistelee meitä, molempiako . . .? Ei, ei Kallea, ystävääni, sitä hän muistelee ja rakastaa, olivat nyt ryhpyvät ajatukseni. Nyt olin joutunut ojasta allikoon. En woinut pitää ajatuksiani koossa, tunsin päätäni pyörtävän ja nakkauksin toistamiseen sohwan kannelle puku päällä maata.

Viikdoin viimein olin vaipunut sekaiseen unen horrokseen, josta en selwinnyt ennenkun seitsemän aikana aamulla.

Miös noustuani olin paljon tihyneempänä, sillä sekanaistenkin uni oli mieltäni lewottanut ja wirkistännyt. Minä astelin pöhdän luo, hakemaan tuota elämääni häiritsevää kirjettä, jonka tuskisiani olin illalla sinne nakannut. Nyt woin jokseenkin tihyneellä mielellä lukea sen toistamiseen. Niwan niinhän se oli kuin se oli. Marin käsiala oli filmieni edessä niin ihka selwänä kaikfine omituisuukfineen ja hienoine naisellisen hennon kätensä wärähdysfineen; olipa niinkuin hän olisi tuon kirjeen juuri nyt kirjoittanut ja itse pujahtanut johonkin nurkkaan, sieltä salaa katsellaksensa, minkä waikutuksen se minuun tekisi.

Minä luin kirjeen kertaan ja toiseen ja taas minä luin. Minä punnitin ja tarkastelin siinä joka-ikisen aatteen, lauseen, sanan jopa jokaisen kirjaimen ja pilkunkin ja jota enemmän sitä tein, sitä enemmän tuotti se lewollisuutta ja tihneyttä vielä nytkin jotenkin rauhattomaan sydämeeni. Wähittellen rupefi asia todellisuudessa semmoiseksi selkenemään, ettei Tiina minua rakastanutkaan, niinkuin olin toiwonut ja mielessäni kuitellut. Jota enemmän tämä aate minusa wahwistui, sitä enemmän rupefi Marin? kirje saamaan mielessäni arwoa ja sitä hartaammin luin ja tutkin sitä. Rowin pitkää aikaa ei kulunutkaan, ennenkun se rupefi minusa tuntumaan enemmältä kuin hystävän ja sisaren kirjeeltä. Minä olin huomaawinani siinä puhdasta ja wilpitöntä rakkautta, jota en minä ennen ollut uskaltanut antaa ajatuksiinikaan astua. Kun olin asiaa tarkoin harkinnut ja mielipiteisjäni wakaantunut, rupefi Tiina vähittellen haihtumaan pois sydämeestäni, niinkuin turha toiwokonsanaanakin, ja hänen sijassansa wäikkyi siellä Mari kaikfine totisuukfineen ja wiehkeine hymyhuoppineen.

Wäikkyi hän kirjeessään ollutkaan suoranaisesti ilmoittanut rakkauttaan, eikä siis siinä suhteessa minulle mitään toiwoa antanut, oli se kuitenkin lempeä ja sydämellinen ja sem-

moisenakin oli sillä mielestäni sanomattoman suuri arvo. Sen nojalla voin minä siitä lukea, ajatella ja päätellä kaikkea mahdollista ja mahdotonta ja se loi mieleeni uskallusta ja toivoa.

En kauan miettinyt enkä aprikoinut. Minä istuin kirjoituspöytäni ääreen ja kirjoitin hänelle vastauksen, mutta siinä tunnustin hänelle rakkauteni. — Minä luulen, ettei koko maailma olisi voinut saada minua toisin tekemään, sillä hän oli saanut semmoisen arvon ja sijan sydämesäni, etten mitään maailmassa olisi voinut hänen rinnallensa ajettaa.

Ohne kumma! Waikka ottamani askel oli niin uhkarohkea ja painava, ei kuitenkaan mieleeni ollut kowin lewoton, sillä tunnosjani tuntui siltä kuin joku wakuutus olisi sitä tukenut. Totta kyllä on, että muistaisjani mitä olin tehnyt ja ajatellesjani minä vastauksen saisin, läikähti sydämeni kylmäksi ja silloin tunsin kummallista arkuutta, mutta kumminkaan ei se estännyt minua toimimasta ja lufujani jatkamasta.

Miin pian kun suinkin kirje kerkesi kulkea, sain minä vastauksen. Heti päällekirjoituksesta huomasin kirjeen Marilta lähteneeksi. Entisen lewollisuuden sijaan tapasi minut hämmästyks ja pelko, sydämeni sykki niin kowasti, jotta olisiin luullut sen jyskeen muille kuuluwan. Kirjeen kuorta murtaisjani wapiisi käteni niin, etten ollut sitä auki saada, sillä sisälsihän se elämäni kohtalon. En uskaltanut enkä woinutkaan sitä järjestyksessä lukea, loin waan paikottain siihen hätäisen yleisfilmähksen. Siitä jo huomasin, että tunnustukseni oli lämpymästi tullut vastaan otetuksi. Se hawainto rauhoitti mieltäni niin paljon, että voin kirjettä ruweta järkiään lufemaan. Sama hento ja wiehättävä käsiala kuin ensimmäisesäkin kirjeessä; kuin tapa se toisiin saattaisi ollakaan, sillä oliwathan ne saman käden, saman hentilön kirjoittamat. — Kirje sisälfi niin lempeää, mutta samassa wakawaa ja uskollista wasta-rakkautta, että sydän oikein hyppeli rinnasjani. Hän päätteli tupahuttamaa Sumalan sallimakki, kun me näin odottamattomalla tavalla

olimme toisemme kohdanneet; tämä oli minun mielestäni saanen ihana johdelmä sillä minä myös katelin asiaa samalta kannalta. Nyt tunsin sydämesjäni semmoista iloa ja onnellisuutta, etten koskaan ennen ollut semmoista tuntenut. Minä tulin luonnostani niin iloiseksi ja leikkiliseksi, että koulutoverini huomasi minussa suuren muutoksen tapahtuneen. He ihailevat ja kiusailivat minua kaikenlaisilla kompeilla ja sutteluuksilla, mutta mitä huolin minä heidän ilveistään, sillä olinhan nyt niin onnellinen, kun olin löytänyt sydämeni rakastetun.

Minä kirjoitin Kalle-ystävälleni uudesta odottamattomasta onnestani; kuinka muutoin, sillä olimmehan ystävät, jotka pitkin elämäämme olimme avosydämisesti toisillemme ilmoittaneet sekä surumme että ilomme. Minä wakuutin hänelle, että tämä oli tapahtunut Jumalan sallimuksesta ja pyysin hartaasti, että hän ottaisi osaa sanomattomaan ilooni ja onneeni. Heti sain häneltä vastauksen, waikei hän ollut muutoin kirjoittanut minulle moneen aikaan. Hän onnitteli minua moneen kertaan ja hänkin sanoi asiani tapahtuneen Jumalan sallimuksesta. Hän iloitsi sydämeästään minun onnestani ja sanoi hartaasti ottawansa osaa siihen. Sitä hän waan kowan pahoi, kun ei hän ollut saapuwilla, että olisi woinut sulkea minut weljelliseen syliinsä; tuntuipa siltä kuin tämä osa kirjestä olisi kynnelfilmisä kirjoitettu.

Elämä oli nyt minulle pelkkä leikkikalua, niin keweältä se tuntui. Minulla oli tahtoa, wimaa ja kykyä jatkamaan opinnoitani, eikä mitkään waikeimmatkaan opinhaarat pidättäneet minua wähhäkään, waan kaikki käwi ikäänkuin itsestänsä. Jos uupumus saawutti, otin esille nuot molemmat rakkaat Marin kirjeet, lukeakseni ja wertailakseni niitä toisiinsa. Woi Herra, kuinka yhdenkaltaista niiden kirjoitus oli ja kuinka yhdenkaltainen aate ja henki niistä uhlui; ne olivat minulle henki ja elämä ja kaikki kaikessa.

Kun tulin warmaksi, että woin tutkinnon suorittaa täällä lukufaudella, ilmoitin sen kohta rakastetulleni. Samassa il-

moitin myöskin, että tutkinnon jälkeen vihitan itseni papiksi ja koetan päästä apulaiseksi hänen isällensä, sillä olen kuullut hänen semmoista itsellensä hankkivan. Ja sitten . . . niin, niin, sitten . . .

Sitä ei suinkaan tarvitsisi mainitakaan, että minä ja Mari olimme keskenämme ahkerassa kirjewaihdosssa, ja sen kautta tuli julki odottamaton seikka. Eräässä kirjeessään, näette, ilmoitti Mari, että Kalle-ystäväni oli kihlannut Tiinan — —. Itse uutinen ei mielestäni ollut niinkään outo, sillä olinhan jotain semmoista aamistanut. Mutta oudompaa oli se mielestäni, kun asia kerkesi Marin kautta tiedokseni tulla, eikä Kallen, jonka pidin suorastansa siihen velvollisena. Muutoin olin oudoksunut jo ennenkin Kallen kirjoittamattomuutta minulle. Ensin pyrki tämä seikka hävittämään mieltäni, mutta pian käsitin asian siltä kannalta, että hän ei ollut vielä kerinnyt sitä tekemään ja niin jäin minä odottamaan tuota tärkeää kirjettä ystäväältäni.

Kului joku aika ja tutkinto hetki tuli. Minä suoritin sen niin keweästi ja loistawasti, että sain korkeimman arwolauseen. Samoin kävi papin tutkinnoissa ja pian olin minä vihitty pappi.

Nyt, kun olin noista pulmista päässyt, ei ollut paljon aikaa aprikoida eikä mietiskellä, sillä ajatukseni eivät lyöneet eikä laskeneet mihinkään muuhun kuin yhteen ja samaan kohtaan, nimittäin siihen, kuinka nopeimmin pääsisin rakastetun luo.

Juuri kun olin saanut kapineeni kokoon haalituksi ja olin aiwan lähtemäisilläni matkaan, toi postimies minulle kirjeen. Heti huomasin, että se oli ystäväältäni Kallelta. Siinä hän ilmoitti kihlauksensa ja pyysi tuhat kertaa anteeksi, että oli näin kauan viivyttänyt ilmoitustansa. Sepä juuri minustakin oli oudon-omaista, sillä emmehän ennen ollut olleet niin hitaita toisillemme vähäpätöisempiäkään asioita ilmoittamaan. Tuo anteeksipyyttäminenkin tuntui niin oudolta, koska ei

meidän välillämme ollut monesti semmoista tarwittu eikä ollut. Minä en oikein tietänyt kuinka se oikein oli, mutta minusta waan tuntui siltä, kuin koko tuo kirjje olisi syntynyt jostain ulfonaisesta pafosta.

En joutanut pitkin punnitsemaan ystävänä kirjettä, sillä hewonen oli jo kartanolla ja minä lähdin paikalla matkaan. Nuoret woimani festiwät kaikkea ja yöt päiwät rientsin S—u pappilaa kohden. Rowan tauan ei wiipynnytkään, ennenkun saawuin perille ja sain syliini sulkea sen, jota niin werrattomasti rakastin. Paikalla tapahtui julkinen kihlaus ja wanhemmat antoivat meille siunauksensa; hekin sanoivat, että siinä oli selwästi nähtävänä Jumalan sallimus.

Nyt olin yht'aikaa wirallinen pappi hywillä arwolauseilla, rakastawa ja rakastettu sulhanen. Eikö ollut onnea nuorelle miehelle yhdekki kerraksi?

Enjuriemastuksen ohitse mentyä, tasaantui elämä rauhalliseksi jokapäiwäiseksi elämäksi. Silloin wasta huomasin, ettei Tiina enään ollutkaan sama iloinen tyttö-heisakka kuin ennen. Hän oli ujostelewa, synkkämielinen, melkein arkamainen ja kartteli muiden ihmisten seuraa. Usein hän waipui alakuloiseen mietiskelemiseen muidenkin parissa ollessaan, mutta kun hän pääsi yksinäisyhteen, painui hän niin sywiin ajatuksiin, ettei hän nähtänyt huomaawan ulkomaailmasta mitään. Jos hän milloin istui pianon ääreen ja koetti soittaa — joka kyllä harwoin tapahtui, kumisiwat hänen säwelsensä niin surullisesti kuin ne olisiwat haudasta nousseet.

Kaikkea tätä nähdessä ja huomatesa, emme tienneet mitä tehdä ja ajatella. Ennen niin iloisa ja elehtiwä, melkein wielä lapsimainen tytön heitukka oli muuttunut muutamassa kuukaudessa wanhan haaweilijan kaltaiseksi. Me koetimme yksissä neuwoin iloittaa ja elwyttää häntä, mutta kaikki oli turhaa. Syhtä tähän ei tietty. Kaikki tiesiwät waan wakuuttaa, että hän wasta wiime aikoina oli noin kummalliseksi tullut.

„Mitä sinua, hyvä lapsi, waiwaa, kun sinä olet noin kummallinen“, kysyi häneltä Mari eräänä kertana, koettaen päästä hänen umpimielisyytensä perille.

„Sihän minua mikään waiwaa, antakaa minun olla“, wastasi hän waan lyhyesti.

„Sinun asiasi ei ole aiwan oikein; saatathan sen ilmoittaa; ehkä woisimme olla jossikin awuksi“, pitkitti Mari.

Tiina pyörähti pois janaakaan lausumatta, ja siihen se asia jäi.

Kun kaikki kokeemme olivat turhat, eikä hänen umpimielisen surunsa perille päästy, päätimme joukonmiehisjä, että hän kowin ikäwöitsi sulhastansa, sillä Kalle ei ollut saapuwilla, ja että kaikki wuoti siitä.

Waikka kuinka olisimmekin päätelleet ja harkinneet järjellisiä ja mahdollisia syitä Tiinan kummalliseen käytökseen, tuntui kuitenkin mielestäni hywin oudolta niin äkinäinen ja suuri muutos hänen elämäsäään. Sisarusten luonteella oli ennen ollut niin suuri wäli kuin yöllä ja päiwällä ja niin se oli nytkin, mutta päinwastaiseen suuntaan. Sillä Tiina oli entisestään niin paljon synkistynyt ja Mari sen werran kadottanut entistä ujuttaan, että tuntui siltä, kuin Tiina olisi muuttunut Mariksi ja Mari Tiinaksi — sisarukset olivat muuttaneet luonteitaan.

Elämä olisi ollut sangan hauskaa luonnon kauniissa helmassa kauneinna kesäsydännä, warsinakin meillä nuorilla rakastawilla, mutta Tiinan synkkämielisyys huolestutti kaikkia, erittäinkin meitä, siihen määrään asti, että se pani wakawasti miettimään mitä oli tehtävä. Wihdoin tulimme kaikkiin salaisessa neuwottelussa siihen yksimieliseen päätökseen, että Kalle oli kutsuttawa tänne, kumpikin kihlattu pari pantawa kuulutuksille ja sitten kohta pidettäisiin häät.

Niinkuin oli päätetty, tehtiin myös. Kalle tuli. Hän oli hilpeän ja iloisen näköinen ja syleili prowastia, pruuustinaa, moršiantaan ja meitä, sammasja onnitellen meitä monin

kertaisesti. Hän pyysi hartaasti anteeksi, kun hän niin myöhään ilmoitti khlauksensa minulle, mutta siihen hän sanoi olleen erithiset syynsä. Mitä nuot erithiset syht fitten olivat sitä ei hän sanonutkaan.

Kallen tultua näytti Tiina elpyvän, sillä hän tuli paljon iloisemmaksi ja nuot surumielisyyden puuskat tapasivat häntä waan harvoin, mutta kaikenni ne eiwät waan poistuneet. Kalle toi tullessaan pieneen seuraamme ikäänkuin nutta henkeä ja elämää, sillä hän oli iloinen luonnostaan, kekseliäs luomaan aina uusia hauskoja huwituksia ja ajanviettoja. Meillä oli hyvät toivot ja iloitsimme, kun olimme keksineet muka oikean syhn Tiinan surumielisyyteen. Niin kului aika ja meidät oli kuulutettu jo kerran.

Waiikka Kalle olikin niin iloinen ja ystävällinen minuaikin kohtaan, että olisi luullut välillämme wallinneen entisen awosyhdämisen ystämyyden, oli kuitenkin ikäänkuin jotakin salaperäistä jota hän olisi tahtonut kaikin mokomin peitellä. Mitä se fitten oli, sitä en minä tiennyt.

„Onko sinulla tallella kaikki kirjeet, mitkä Mari on sinulle kirjoittanut?“ kysyi hän eräänä kertana minulta kahdenkesken ollessamme.

„On, tallella ne owat, miksi sitä kysyt?“ sanoin minä wähän oudoksuen.

„Ilman aikojaan waan kysyin“, sanoi hän ja lähti pois.

Silloin muistin, että matkalaukkuani purkaessa olin sieltä nostanut isonlaisen kauniin passilaatikon, jossa saatuja kirjeitäni säilyhti, wieraskammarin pöydälle ja unouttanut sen sinne.

Waiikkei siellä mitään vaarallista ollut, oli siellä kuitenkin yhtä ja toista, joita mielelläni en olisi antanut joksien lukea. Vähdin siis kiireesti noutamaan tuota laatikkoa, mutta sen käsiini saatuani huomasin, että joku oli, ainakin osaksi, lufenut kirjeitä, sillä ne eiwät olleet entisesä järjestyksesä;

Marin ensimmäinen kirje oli päällimpänä. Minä en suurin välittänyt koko jutusta, koska ei siellä mitään erinomaisesti salattavaa ollut, otin vaan laatikkoni ja panin talteen, ettei vasta semmoista tapahtuisi.

Niin kului aika eteenpäin mitään erinomaista tapahtumatta. Me olimme jo useampia viikkoja olleet kuulutettuina, kun Tiinan synkkämielisyys rupeesi taas tulemaan tiheämmäksi ja lähmään ankarammaksi. Sentähden ruvettiin kiireenkhyntä laittamaan häitä; luultiin, näette, että kun häät kerran siivu menewät, niin Tiinan synkkämielisyys katoaa itsestänsä, koska tuo tärkeä askel kenties huolestuttaa häntä. Sitäkin enemmän oli syytä siihen luuloon, kun ei Tiina sanonut kenellekään surunsa syytä, vaikka kuinkaakin hartaasti olisi koetettu sitä selwille saada.

Häät tulivat. Prowasti itse wihi meidät omain lastensa kanssa pyhään avioliittoon ja wihiminen käwi tawallista rataansa; Tiinakin oli niin tyyhi ja rauhallinen, ettei olisi luullut hänellä koskaan olleen surun hippua. Wihimisen jälkeen jatkui ja eneni tuo tyyneys kuitenkin oikein pelottawassa määrässä, niin että se muutaman tunnin kuluttua oli täydellisistä yhtämittaista synkkämielisyhtä. Tämä vaikutti sen, ettei ilo ilolle maistunut Marille ja minullekaan, vaikka rakastimme sydämestämme toinen toistamme, tuntien samassa juhlasta tunnetta ja autuutta. Samasta syystä alakuloisuus waltasi koko häiwäenkin.

Sillä wälin oli aika kulunut lopulle Elokuuta. Kalle-yhtäväni heitti yliopiston luennot siihen, mutta hän aikoi kuitenkin mennä Helsinkiin, suorittaa siellä maanmittarin-tutkinnon ja ruweta sitten maanmittariksi, saadakseen siten pikemmin palkallista työtä. Samalla ajalla sain minä konsistoriumilta määrähksen kirkkoherran apulaiseksi R-n pitäjääsen joka on Pohjanmaan syrjäisempiä seutuja ja jonne minun oli hetimiten muuttaminen. Tämä uutinen ei kowan ilahuttanut meitä eikä muita, sillä toiwomme oli yhteisesti ollut

femmoinen, että minut määrättäisiin appeni apulaiseksi, niinkuin sitä oli foetettu esitellä; kuitenkin emme antaneet sen asian itseämme kowin waiwata, sillä olihan se korkeain esimiehemme käskey, jota oli ehdottomasti noudattaminen. Kaiken puolin warustelimme siis itseämme muuttoa warten.

Kalle tuli lähtemään ennen kuin me. Lähdön edelliset päivät oli Tiinan elämä myötäistä synkkää waiteliaisuus- ta ja puhumattomuutta. Paikasta toiseen siirrhili ja kuljeskeli hän ja affkuna näkyi hänelle olewan lempipaikka. Sen kamanalle laskeusi hän kynnäspäillensä ja katseli siitä ulos tuntikausia paikalta hiewahtamatta; mitä hänen selkänsä takana tapahtui, siitä ei hän näkynyt piittaawan yhtään mitään. — „Sehän on waan ikävän tähden“, arweltiin yleisesti. Kun Kalle ennen lähtönsä otti jäähywäisiä, kääntyi hän — niinkuin luonnollistakin oli — ensiksi wastawihithyn, nuoren waimonsa puoleen awatulla sylillä, sanoen hänelle: „hywästi nyt rakkahani! Älä kowin murehdi, poisfaoloni ei ole pitkälinen ja pian saamme taas sulkea toisemme syliimme.“ Tiina oli silloinkin affkunan wesilaudalla rynnämöisillänsä, katsoa tuijottamassa ulos. Kun hän tuon äänen kuuli, näytti hän säp- sähtävän ja koneentapaisesti nousi hän ylös. Mutta hän ei rientännyt poislähtewän nuoren miehensä awattuun syliin, otti waan sanaakaan sanomatta kiinni hänen toisesta kädestänsä, pujautti sitä ja laskeusi taas affkunan wesilaudalle rynnämöisillensä. Hänen silmissänsä ei näkynyt weden pisaraa, sywä huokaus kumahti waan hänen rinnastansa.

Kalle lähti, mutta Tiina jäi liikkumattomaksi wesilaudalle!

„Herra siunatkoon, miksi tuo lapsi on noin kummallinen?“ hundahti silloin prowasti.

„Paras on, rakas isä, kun ette saa sen syhtä koskaan tietää“, sanoi Tiina isänsä äänestä ja sanoista hawahtuneena. Sitten kiepsahti hän ylös ja meni nopiasti wieraskamariiniin.

Se oli ainoa sana, mikä oli pitkään aikaan hänen suusta kuultu; sitä oikein säikähdettiin, niin oudolta tuntui se ja siitä saatiin kuulla, että oli jotakin olemassa, joka hänen tuntoansa waiwasi, mutta mitä, sen ties taiwas.

Meidän lähtömmä oli melkein samaan aikaan kuin Kalenkin. Kun me jätelimme Tiinaa hyvästi, itki hän niin, että oli wedeksi sulata; se oli ensimmäinen kerta, kun minä näin hänen itkewän. Hän tuli kujalle saakka meitä saattamaan ja siihen hän jäi meidän menoamme katsomaan. Katsoimme jälkeemme niin kauwan kuin woimme häntä nähdä ja aina hän waan seisoi siinä kaswot meihin päin käännettyinä. —

Viikon päivät matkustettuumme, saavuimme määräpaikkaamme. Siellä otettiin meidät ystävällisesti vastaan ja ylliskamari annettiin meidän ajuttawaksemme. Paikkakunta oli mitä alkuperäisimmällä kannalla, kaulana poisja kaikesta ihmisten keskustiikkeestä, ylhien korpien ja erämaiden takana. Ihmisetkin olivat pitäjässä yksinkertaisia luonnon lapsia, mutta sängen rehellisiä ja hyviä he olivat. Tähän nähden ei suinkaan siwistynyt seura-elämämme piiri ollut monilukuinen, sillä kirkkoherran perhekin oli waan kaksihenkinen, kun ei heillä ollut olemassa ainuttakaan lasta.

Mutta waikka olimmekin näin eroitettuiina siwistyneestä maailmasta ja, niinkuin tuntui, kaikesta sen waikutuksesta, ikäänkuin luonnon wankeina, ei kuitenkaan tuntunut aika ikäwältä ja pitkältä. Me rakastimme ja kunnioitimme toinen toistamme ja se täydenji kaikki elämän waillinaisuudet, joita ehkä monikin luuli paikkakunnassamme runjaastikin löytyvän. Minä luulen, että meidän rakkaudemme ja sydämellisyhtemme oli niin wilpitöntä ja puhdasta laatua, ettei mikään yllhyys ja ikäwä paikka olisi woinut saattaa meitä kärsimättömiksi elämäämme. Jos jollainkin kaipasimme muiden ihmisten seuraa, oli sitä kylläksi isännässämme ja emännässämme, tuossa wanhusparissa, jota elämä oli niin paljon opettanut, että he nyt tyytyväisinä tässä syrjäisessä paikassa wiettivät wiimeisiä

päiviänsä. Taikapa otimme hupimme noista raittiista ja hyväseimmiä ihmistä, joita ei vielä mikään ulkonainen kiulto ja prameus ollut vähääkään turmellut. Me emme kaiwanneet mitään, emmekä tunteneet minkään tarwettakaan, kaikki oli waan pelkkää onnellisuutta.

Olipa kuitenkin eräs seikka, joka wälästi sai meidät miettiwäseimmiksi ja se oli tuo ikävä ja arweluttawa Tiinan salaperäinen surullisuus. Kun se waan johtui mieleemme, kiintywät kaikki aatteemme tuon yhden ja saman asian ympärille ja kaikki muut seikat saivat jäädä sifseen. Hankaluutta ja asian selwille saamattomuutta edisti vielä paljon se seikka, kun kuukausia kului, ennenkun sai jollekin lähetetylle kirjeelleen wastauksen. Koetimme usein saada Marin kotitalosta tietoa Tiinan tilasta, mutta joka kerta tuli siihen yksin ja sama mutkaton lyhyt wastaus: „Tiina on samanlainen.“ Loppupäätös kaikista päättelemisistämme ja tiedustelemisistamme oli aina se, että hänen surumielisyyhtensä jäi meille pelkäksi arwoitusseksi.

Kaksi vuotta oli kulunut siitä, kun muutimme tuohon syrjäiseen paikkaan. Paljon oli muutoksia tapahtunut. Minun korkeat arwolauseeni olivat tuottaneet meille oman paikan ja meillä oli nyt oma, murheeton leipä. Me olimme nyt "ihmisten ilmoissa", poisja tuolta luonnon jylhästä wankteudesta. Kaikki kirjewaihto käwi niinkuin muuallakin maailmassa, jonka nojalla saimme tietoja mistä waan halutti. Tämä kaikki oli jo sangen hywää, mutta suurin hywä kuitenkin oli se, kun Marin rinnoilla lepäsi terve, kaunis poika. Hän oli isänsä kaima, Hiskias, ja äitinsä hymyili esikoisjellensa ja oli niin onnellinen.

Ystävänä, Kalle, oli suorittanut tutkintonsa; hän oli nyt maanmittari ja hänelläkin oli oma työpaikka. Puoli

wuotta takaperin oli Tiina muuttanut hänen luoksensa. Raitti oli nyt onnellista ja toivotusta, sillä kälyni kohtalokin oli kolkistunut parempaan päin. Se waan meitä kummastutti kun heidän sijällisestä elämästään niin aniharwoin saimme tietoja, waikka niitä waadittiinkin.

Joulu oli tulossa. Meillä, niinkuin muillakin, oli paljon puuhaa ja tointa sen vastaanotto-walmistuksista. Olimme päättäneet laittaa joulukuusen ja laskea naapurien lapset ympäristöltä leikkimään sen ympärille. Se laitettiin mitä mukein ja waimoni piti sen koristuksista ja makeisista huolen. Hän ripusti siihen mitä moniwärisimpiä tefokukkia, joiden wäliin hän sijoitteli kynttilöitä ja monen moisia hedelmä- ja leivosmakeijia.

Kun sitten aatto-ilta tuli ja kylän lapset sekä omat palkollisemme kokoontuivat kuusen ympärille, olivat he hämmästyksestä ja ilosta tufehtua. Tämä oli waimostani erittäin miellyttävä kohtaus; hän otti itse johtaakseen tuota ällistyneitä lapsiliutoa ja pian oli ilo ylimmällään sekä kaikki ujous pois. Siinä he sitten hyppelivät, juoksivat, leikkivät ja tanssivat rinkitanssia. Lopuksi jakoi waimoni heille kaikki makeiset.

Kun ilo oli loppunut ja lapset saatetut kotiinsa, istuimme kahden kahtostaan salissa. Tuo onnistunut joulukuusi ja sen ympärille laatimamme ilo oli meidänkin sydämiimme luonut semmoista iloa ja waloa, että en luule koskaan ennen semmoista tunteneemme. Minun wahwa wakuutukseni on, että tunsimme onnemme puhtaimmassa ja korkeimmassa muodossa mikä koskaan on kuolewaiselle ilmestynyt. Me olimme kauwan waiti ja nautimme tuota ihanaa tunnetta.

„Sinä, rakkahani, olet minut tehnyt niin onnelliseksi, etten mitään maailmassa woi siihen werrata“, wirtahdin minä wiimein ja kiersin samassa käteni hänen kaulaansa.

„Niin, se on iloista kuulla, kallis Hiskiakseni, kun sinä olet tyytyväinen minuun. Raitti riippuu sinun hywyhdestäsi

ja rakkaudestasi, sillä jos en minä olisi onnellinen, niin et sinäkään voisi olla . . . enhän silloin voisi olla sinulle mieliksi. — Sinun kanssas uskaltaisin waikka maailman ääriin", sanoi Mari ja hänkin kiersi hennot kätensä minun ympärilleni.

"Mutta tuskin olisimme tähän onneemme päässeet jos et sinä olisi asiaa ensin aloittanut", sanoi minä.

"Mitä, kuinka . . . minäkö aloittanut . . .?" sanoi hän ja minä tunsin kuinka hänen kätensä irtaantuivat kaulastani.

"Niin, armahani."

"Mitä puhut, Histias, kuinka sitä olisin tehnyt?"

"No, kirjoittamalla minulle ensiksi."

"Kirjoittamalla sinulle ensiksi! Kuinka, Histiani, leikkiläsitäkään voit minusta semmoista sanoa, että minä olisin kirjoittanut ensiksi nuorelle miehelle?"

"Sinä, kultaseni, lasket nyt leikkiä. Minä luulen, että tuo onneemme luoja kirje on minulla vielä tallella ja minä woin tuoda sen sinun filmiesi eteen", sanoi minä ja lähdin sitä hakemaan.

Kaikki kirjewaihtomme aikuiset kirjeet olivat minulla tarkassa tallessa ja hywässä järjestyksessä jonka wuoksi löysin sen aiwan pian. — Kuinka lieneekin niin sattunut, ettei niitä ennen ollut tullut käsitellyksi, eikä päivänwaloon saatetuksi.

Minä riensin, kirje kädessä, woittoriemulla saliin ja annoin sen waimoni käteen.

Tuskin oli hän siihen filmänsä luonut, kun hän päästi kipeän parahduksen ja kaatui pyörthyneenä lattialle.

"Herra Jumala! Mikä sinulle nyt tuli?" huudahdin minä ja riensin häntä auttamaan.

Minä kannoin hänet sohvalle ja koin häntä wirwoittaakseni tehdä mitä woin. Onneksi ei hän ollut kauwan tunnotomuuden tilassa, ennenkun hän rupeesi filmiänsä aukomaan.

„Voi, Hiskias! Me olemme jurkeasti petetyt“, olivat hänen ensimmäiset sanoja, kun hän rupeesi puhumaan.

„No, mitä Jumalan tähden tämä nyt on, mikä sinua waiwaa?“ koin hätäyksissäni sanoa.

„Me olemme petetyt.“

„Petetyt! Mitenkä petetyt?“

„Tuo kirje ei ole minun kirjoittamani?“

„No, kenen kirjoittama se sitten on? Onhan se selvästi sinun käsialaasi“, sanoin minä wuorostani wähän hämmästyneenä.

„Se ei ole selvästi minun käsialaani, waiffa sitä on kyllä mestarillisesti koetettu jäljitellä; siitä pilkistelee esiin Kallen käsiala ja hän sen on kirjoittanut . . . woi meitä, Hiskias“, sanoi waimoni surullisesti.

Silmänräpäyksessä selweni minulle kaikki. Ensi kerran elämässäni käsitin nyt puhtaan naisellisen kainouden täydessä jalouudessaan. Sitä loukkaamatta ei waimoni olisiikaan woinut tuota kirjettä kirjoittaa. Sen käsityksen nojalla oivalsin myös, että Kalle oli todellakin sen kirjoittanut, saadakseen itsellensä ryöstettyä ensimmäisen rakastettuni ja sytätäkseen minut pois tieltään. Ja kaikkeen tähän oli hän hyväksyen käyttänyt tuota muiden käsialan jäljittelemistaitoaan, jossa hän oli tullut niin mainioksi. Nyt ähysin Kallen äkkinäisen synkistymisen ja kysymisen minuun ensimmäisellä käyntiretkellämme waimojemme kodissa, yliopistoon lähtemättömyhtensä ja kirjoittamattomuutensa viime aikoina sekä tuon waistomaisen luuloni, että hän salasi jotakin.

Waiffa Kallen työ tuntuikin mielestäni konnamaiselta, en kuitenkaan huolinut koko kepposesta yhtään mitään, sillä olinhan kaikin puolin onnellinen; sentähden antauduin mielelläni kohtaloni alaiseksi ja olin sangen tyytyväinen tilaani. Mutta pahin seikka oli se, miten sain rauhoitetuksi rakkaan waimoni, johon tuo onneton kirje oli tehnyt niin syvän waihtuksen.

„Sinä et vastaa, Hiskias!“ ennätti waimoni sanoa, waikkeivät edelliset ajatukseni wiipyneet aivuisjani sekuntia enempiä.

„Ultoon wain Kallen kirjoittama . . . se on aiwan sama. Pää-asia on waan se, että olemme, armaani, tawanneet toisemme“, sanoi minä.

„Woi, Hiskias — — sanotko niin? Se ei ole sama, mitenkä me olemme toisemme tawanneet, sillä asialla on toisenkin puoli — — Sinä et olisi lähestynyt minua, ellet olisi saanut tuota kirjettä.“

„Waikkapa niinkin, mutta olemmehan kuitenkin onnelliset“, sanoi minä wähdän hämilläni.

„Onnellisuus ei saa tulla mitään kawalaa tietä, sillä semmoinen onnellisuus ei voi olla pyyhväistä laatua.“

„Kutapa sen woipi meiltä ryöstää, sillä onhan omassa wallassamme säilyttää se, mitä kerran olemme saaneet. Sinä tiedät sen, että minä rakastan sydämeistäni sinua ja minä tiedän olewani rakastetun. Siinähan meille on kylläksi, mitä me muuta kaipaisimme? — Älä nyt anna tuon asian häiritä mieleäsi rauhaa ja kaikki kääntyy taas hywäksi“, sanoi minä ja kiersin käteni hänen ympärilleen.

Hän irvoitti itsensä tylysti irti.

„Minä tiedän ja uskon, että sinä rakastat minua ja olet hywä minulle ja niin minäkin luulen tehneeni, mutta asiasa on vielä muutakin. — — Ehkä Tiimantin surumielisyys on samasta lähteestä kotoisin“, sanoi hän sitten synkästi.

Minä en ollut koskaan tullut tuota ajatelleeksi. Se huomio wastasi tuntooni kuin ukkosen jyrähdys ja minä jäin aiwan neuwottomaksi ja sanattomaksi. Minä rupeasin pyytelemään, että antaisimme tuon asian olla ja panisimme lewolle, koska ilta jo oli kulunut puoliyöhön ja aamulla oli aikaisin ylösnouseminen. Kylmän hywän-yön toiwotuksen tehthänsä lähti hän lapfikamariin ja minä menin makuuhuoneeseni. Aja-

tukfeni pyörivät niin sekaisin, etten ollut saada unta silmiini, mutta vihdoin olin kuitenkin vaipunut jonkunmoiseen unenhorrokseen. Rauvan en saanut tuota hajanaisakaan lepoa nauttia, sillä virkavelvollisuus vaati nousemaan ylös.

Heti noustuani menin lapsikamariin, sanomaan waimolteni hyvää huomenta ja toivottamaan hänelle iloista joulua. Mutta kuinka hämmästyinkään, kun huomasin, että hän oli ylhäällä ja täyjisjä waatteissa.

„Kuinka nyt on, kultajeni, oletko sinä nukkunut eninkään?“ tshyin minä.

„En.“

„No mitäs sinä olet tehnyt?“

„Walvonut ja ajatellut.“

Minä jäikähdin noita tshhyviä ja melkein tshyjä wastaufkia. Nyt wasta rupefin tähdesjä walossa käsittämään mihiin syvään kuisuun olimme syöksämäisillämme. Minä rukouksin tshynelmissä häntä, ettei hän tuon turhanpäiwäisen asian tähden katkeroittaisi mieltänsä ja turmelisi omaansa ja minun onneani. Samassa pyytelin hartaasti, ettei hän suinkaan, Jumalan tähden, antaisi Tiinalle mitään tiedoksi tästä asiasta, waikka kohtakin hänellä olisi sitä luuloa, että Tiinanakin umpimielinen suru oli tuon onnetoman kirjeen tshnyttämä. Raittiin noihin rukouksiini ja pyhtelemisiini ei waimoni wastannut mitään, waali ja hoiteli waan myhkänä pikku Hiskiasta.

Minun piti lähteä kirkkoon, sillä kirkko oli jo walaistu ja soitot kirehtiwät. Minä olin sommitellut saarnani siihen suuntaan, kuinka Jumala suuressa rakkaudessaan oli antanut tshnytä oman rakkaan poikansa meille lunastajaksi, iloksi ja autuudeksi. Toisessa osassa oli aikomukseni selittää enkelein kii-tosweijun taiwaallista juhlallisuutta rauhan ruhtinaan tshnytmisen johdosta ja siitä iloisesta sanomasta, minkä he paimenille ilmoittiwat. Se oli juhlallinen saarna, sen woin wakuuttaa, ja sitä laatiesani olin niin innostunut, että ehdottomasti tunsin, kuinka sywälle sieluuni painuivat sanat: „Kun-

nia olkoon Jumalan korkeudessa ja maassa rauha, ihmisille hyvää tahto."

Minä nousin saarnatuoliin, mutta ajatukseni olivat niin filin sofin, etten muistanut ensinkään mistä piti puhumani ja aineetkin olivat kadonneet muististani. Minä hyrittelin sitä ja tätä, päästäkseni alkuun, mutta en voinut saada mitään kotoon, sillä sydämesäni aina waan soi: „me olemme petetyt — sinä et olisi lähestynyt minua, ellet olisi saanut tuota kirjettä — onnellisuus ei saa tulla mitään kavalaa tietä, sillä semmoinen ei voi olla pyhästä laatu — ehkä Tiinankin surumielisyyys on samasta lähteestä kotoisin — wälwonut ja ajatellut" Wiimein koin hädisjäni jotakin joperoida, mutta sen jokainen arwaa, ettei se kelmollista ollut.

Tästä hetkestä alkoi onnemme aurinko laskeuda. Waimoni tuli niin totiseksi, hnykäksi ja yksinäiseksi, että minua oikein pelotti. Ei yhtään ystävällistä sanaa, ei yhtään lempeää filmänluontia ei yhtään suosiollista hymyilyä; hän oli kerrassaan niinkuin joku weistokuva. Jos hän sattui milloin puheille muiden tahti minun kanssani, wastasi tahti kysyi hän waan niin lyhyesti kuin voi ja siihen ei tullut sen enempää.

Eräänä kertana otin minä taas asian puheeksi, sillä minä tahdoin waikka mistä hinnasta saada tukalan elämämme parannetuksi.

„Mitä sinä, rakas Mari, olet noin kummallinen? Tuntuu siltä kuin sinä pitäisit koko jutun minun rikoksenani ja minä saan sentähden kärsiä hirmuisesti“, aloittelin minä.

„Tiedänhän minä, ettei se ole sinun wikasi, Hiskias; syhtön olet sinä ja sinä olet rehellinen mies, semmoisena kunnoitan minä sinua aina. Mutta sinä olet petettyä lähestynyt minua ja se ei ole minulle saman tekewä, sillä silloin se ei ole Jumalan sallimuksesta tapahtunut. — Wuoksi en minä voi tuota juttua ottaa ja siihen en voi mitään“, sanoi hän kolkosti ja siihen asia taas jäi.

Se oli pisin puhe, mitä hän oli pitkään aikaan puhunut.

Semmoisenaan kului taas joku aika.

Eräänä kertana astuskeli hän wafawana kuin haamu minun luokseni. Hän oli nyt entistä kalveampi ja kädesään piti hän erästä kirjettä. Luokseni päästhyään ojensi hän sanaakaan lausumatta kirjeen minulle ja kääntyi takaisin hitailla askeleilla. Kun hän oli poistunut, silmäsin minä kirjettä. — — Se oli Tiinalta. Sen huomattuani wawahdin minä, mutta aloin sitä kuitenkin lukea; se kuului näin:

„Rakas sijareni, Mari!

Kirjeestäsi näin minä että sinäkin olet saanut tietoofti tuon kamalan ja murhaawan petoksen. Minä sen olen jo tiennyt siitä saakka, kuin Hiskias tuli viimeiseltä yliopistoretkeltänsä meille, ja se tieto oli surman-isku nuorelle sydämelleni. Tiiasa utelaisuudesjani jatuin minä silmäilemään niitä kirjeitä, mitkä Hiskias oli mukansa tuonut ja wiattomassa waromattomuudesjaan heittänyt talteen panematta. Silloin huomasin heti, ettei tuo sinun ensimmäinen kirjeesi ollutkaan sinun kirjoittamasi, waan hänen. Maailma musteni silmissäni ja oitis käsitin minä kaikessa kauheudesjaan, kuinka törkeän petoksen esineiksi me wiattomuudesjamme olimme joutuneet. Sen kyllä tunnen, että tein lowasti wäärin, kun luin noita kirjeitä, mutta minulla oli ennakolta asiasta jonkunmoinen waistomainen aawistus ja se minut wietтели. Nyt woin sinulle ilmaista, etten ole miestäni alusta alkainkaan rakastanut, waan kaikki tuli luullun sallimuksen pakosta. Mutta fitten kuin tulisi käsittämään asian kaikessa walosjaan tahi — pimeydesjään, jouduin minä petoksen woimattomaksi uhriksi ja siinä syhy minun äffinäiseen mielenmuutosseeni, jota niin paljon on ihmetelty. — Anna anteeksi, rakas sijareni, mutta asian näin pitkälle mentyä tunnustan nyt sinulle, että rakkaute-

ni esine oli juuri sinun Hiskiaksesi ja uskoni on vielä nytkin se, että olisimme toisemme käsittäneet, jos ei käärme olisi kama-
 laa leikkiänsä ruvennut välisämme lyömään. Voi minua
 mutta hänessä luulin minä löytäneeni elämäni kumppanin,
 sillä hänessä luulin hawainneeni jotakin jaloa, puhdasta ja
 vilpittöntä. — Tätä en olisi koskaan kenellekään ilmoittanut,
 sillä aikomukseni on ollut wiedä salaisuuteni kanssani hautaan,
 mutta kun sinäkin sen tiedät, on minulle nyt kaikki yhtä. —
 En ole yrittänytäkään häneltä tätä salaamaan, koska siihen olen
 peräti woimaton ja minä en voi koskaan hänelle anteeksi an-
 taa sitä hirveää rikosta, kun hän on sekoittanut sen järjestyk-
 sen, jonka Luoja on itseksensä määrännyt. Voi, rakas
 sisareni! Piian halpana kauppatavarana he pitävät naisen
 sydämen, kun he uskaltawat niiden kanssa harjoittaa pelkkää
 kavaluutta, ja kuitenkin loi Luoja naisen ihmiseksi niinkuin
 miehenkin. Minun wahwa uskoni on, että wääritys kostaa
 aina itsensä ja niinpä näyttää käyhän meilläkin, sillä elämäm-
 me on waan pelkkää narrinpeleä ja tämä on murhaawaa.
 Elämä ei olekaan minulle enään minikään arwoinen ja minä
 kuolisin niin mielelläni sillä loppuisihan silloin nämät katke-
 rat tunteet. Minkäpä tähden minä eläisinkään, sillä kaiken
 muun lisäksi hän on ruvennut — juomaan ja siten tähdentä-
 nyt rikostensa sarjan. Eikö tämä kaikki ole hirveätä ja yh-
 täkaikki waaditaan naiselta, että hän on welwollinen nuku-
 matta kaiken tämän kärsimään ja kantamaan, mutta ettei niin
 ole, sen kyllä tulewat tapaukset osoittawat. — Tällä en suin-
 kaan tarkoita, että sinun elämäsi pitäisi olla niinkuin minun,
 olen awannut sydämeni sinulle ainoalle, joka minua ymmär-
 rät. Elä sinä onnellisempänä kuin onneton sisareni, joka on
 elämänsä yhdistännyt suurimman konnan kanssa, mitä koskaan
 on maailmassa ollut. Sinun kumppanisi on puhdas sydämi-
 nen ja hän ansaitsee kaiken rakkautesi ja kunnioitukseksi. Elä-
 kää onnellisina! Sitä toiwoo fortunut sisareni

Liina."

Kova hämmästyks kätti minut kirjeen luettuani, sillä nyt minä hymärfin ja kättin kaikki tähdessä walossaan. Et ollut enään mitään mahdollisuutta, mitään toivoa, että perheellinen elämämme palaantuisi vielä entiseen lämpymään sydämellisyhten. Kolkko, kylmä ja kuollut tulevaisuus oli edessä ja se kovan kauhistutti minua. Eipä siinä vielä kylä, mutta Kalle ja Tiina olivat myös samassa kadotuksessa ja tähän sydänten haaksirikkoon oli syynä tuo melkein wiattomalta näyttävä, katalla kirje, jonka kawaluuden minäkin nyt wasta oikein oivalsin.

Kaike kauhistukseni seasta en woinut olla huomaamatta ja ihmettelemättä sitä terävämielestä älykkäisyhttä, millä sifurukset olivat sydäntensä surmaksi urkkineet salaisuuden kaikkine haaroineen tietoonsa sumuisesta hämävästä ja wieläpä osanneet siitä tehdä niin oikean johtopäätöksen, ja kaikesta tästä ei kuitenkaan minulla ollut pienintäkään aawistusta. — Woi kuinka waarallista on laskea leikkiä wiattoman ja puhtaana naisydämen kanssa, sillä ei ole yhdentelewä millä tawalla hänet omaukseen saa ja mitä tietä hänelle mies tulee.

Minä luin ja tutkin useampaan kertaan tuota surullista kirjettä. Olin niin ajatuksiini waiipunut, etten huomannut toista kättäni, eikä kukaan minua häirinyt. Silloin aukeni owi ja waimoni astui huoneeseen. Warmaankin huomasi hän, että olin kowassa mielen hämmennyksessä, sillä hän ei lausunut luotuista sanaa, loi waan minuun tutkiwan ja wiattollisen katseen ja poistui nopeasti. Tuo katse selitti kuitenkin niin paljon, sillä se oli ikäänkuin hän olisi sanonut: „wieläkö koetat totuutta peitellä tyhjillä tefosyillä?“

Herra ties kuinka kauwan olisinkaan siinä istunut, miettimässä elämän kuohuwia pyörteitä, jos ei waimoni olisi taas sen tullut huoneeseen; hän istui nyt ja näytti tahtowan jotain puhua.

„Olethan siinä, kultaeni, Tiinalle ilmoittanut tuon kir-

je-jutun, waikka minä niin hartaasti pyhysin, ettet sitä tekisi", sanoin minä.

"Enhän ole mennyt mihinkään lupaukseen siitä asiasta."

"Totta kyllä, mutta woipihan toisen pyhynnön täyttää, waikkei mene erinomaisiin sitomuksiinkaan", koin puoli-hädissäni sanoa.

"Mitä hyvää sen saalaamisesta olisi ollut?"

"Olisihan kahtapuolta monta ikävää juttua jäänyt tietämättä."

"Se, ei olisi auttanut mitään, sillä minä tiesin kuitenkin kaikki; sitä paitsi teeskeltty luuloittelemine on kaikista waarallisin", sanoi hän kolkosti.

"No, mutta saatammehan unhottaa nuo kaikki ja ruvesta elämään entistä onnellista elämää," koin minä sanoa.

"Entistä onnellista elämää! Voi, Hiskias, sinä et tunne vielä naisen sydäntä. Jolla sydän on kerran karrelle palanut, häneltä ei woi waatia onnellista elämää. Me kumpikin olemme wäärässä asemassa, samoin he. Me onnettomat olemme joutuneet kawalan ja itkeän sydämen woimattomaksi uhrikiksi ja sitä ei woi lukea auttaa. Minä tiedän ja hymvärän ehkä enemmän kuin sinä luuletkaan: Tiina rakasti sinua ensi näkemästään ja sinä — häntä, etkä ensinkään minua, wai kuinka?"

Wiimeistä päätelmää tehdesään katsoi hän minua kiinteästi, tutkiwasti ja kysywästi silmiin. Tuntui siltä kuin olisin pahantekijänä seisunut semmoisen tuomarin edessä, joka näki sieluni siimpiin salaisuuksiinkin.

"Sinä et wastaa", sanoi hän käskewästi ja tuomitsewaisesti.

"En woi kieltää, ettei asia niin ollut alkujaan, mutta olihan se waan satunnainen ensilempi, joka aikoja sitten on mennyt ohitse ja unohtunut," selitin minä.

"Wai satunnainen ja unohtunut! — — Sanotko niin Hiskias? Onko se satunnaista, minkä Jumala on yhteen

sowittanut? Ja woipiko sen unhottaa, vaikka ihminen on teidät eroittanut? Minun onneton sisareni tuntuu asian muistawan aivan hyvästi ja samoin luulen sinunkin laitaasi olewan; olisitkin ihan luonnotonta, jos ei niin olisi.”

Viimeisiä sanoja lausuessaan nousi hän istualtaan, seisalleen, loi minuun surullisen katseen ja meni pois.

Jonkun aikaa tuommoista surullista ja kuolettavaa elämää elettyämme, saimme tiedon, että Tiina oli — kuollut.

„Voi rakas sisareni! Kuinka nuorena jouduit sinä kavalunden ja itsekkäisyyden wiattomaksi uhriksi!” huudahti waimoni ja hän pillahdi katkeraan ja hillitsemättömään itkuun.

Yritin häntä lohduttamaan, turhaan, sillä oliwathan hänen sydämensä haawat ennestäänkin syvät ja nyt ne oliwat saaneet uuden ankaran iskun, joka waan tähdensi ja wahwisti niitä. Hän itki melkein wuorokauden ummelleen ja kun hän mihdoinkin laffaasi, oli hän tawallista synkempi ja alakuloi-
sempi.

Wälästi huomasin minä selwästi, että hän sääli minun tilaani. Niinä aikoina koetti hän olla minulle mieliksi ja karttoi jostaista sanaa, mikä olisi woinut saattaa minut murheelliseksi; menneitten aikojen muistoja ei hän silloin kertaakaan maininnut. Kuitenkaan ei se onnistunut, sillä se oli ulkonais-
ta pakkoa, oli ulkokullattua teeskentelyä ja pyysi semmoisena; sydän pyysi waan kylmänä.

Eräänä iltana kuulin minä lapsikamarista iloista ääntä. Sydämeni lensi kylmäksi, niin kowan vaikutuksen teki se minuun, sillä enhän ollut semmoista kuullut moneen Herran aikaan. Samassa huomasin minä, että ääni oli niin tutun-
omaista; se olikin waimoni, joka siellä leperteli pikkusiskialle. Sydämeni sykähti nyt ilosta ja minä menin owen taa kuuntelemaan. Siellä hän lelsitteli lasta ja hywäilyillä ja hywäilysansoilla ei ollut rajoja. Hän antoi tunteittensa wapaasti wuotaa ja minuun täyhyi ihmetellä sitä lempeyden ja rak-

kauden rikkautta, sitä äänen ja sanain moninaista sointua, joita hän uhrafi lapselleen.

Ryhneleet nousivat silmiini, sillä jonkunmoinen aavistus kävi sieluni lävitse, että elämämme synkkyys olisi nyt lopussa.

Minä astuin kamariin. Ensinnä nähtti siltä, että hän ikäänkuin olisi säpsähtänyt minun tulostani, mutta pian selveni hän.

„Tstu, Hiskias — sinä olet niin hyvä minulle. Minä olen syyttä, tarpeetta saattanut sinulle monta raskasta hetkeä . . . mutta etpä usko kuinka hyvä minun on nyt olla niin, niin hyvä, että” sanoi hän ilosta loistawin kaswain.

„Ei mikään maailmassa ole minulle kallimpi ja mieluisempi asia, rakas Mari, kuin se, että sinun on hyvä olla”, koin minä hämilläni änkyttää, sillä minä en tiennyt mitä ajatella niin äkkinäisestä mielen muutoksesta.

„Tiedänhän minä sen . . . sinä olet niin hyvä ja minun on myös niin hyvä . . . mutta sallithan minun nyt olla kahden lapsen kanssa . . . sallithan, minä tiedän, että sallit”, hopitti hän iloisjaan.

„Sallin, sallin, hyvää yötä waan!” sainoin minä ja lähdin pois, sillä nyt oli maata-panon aika.

Woi kuinka keweältä tuntui nyt sydämeni, olipa niinkuin kauhea taakka olisi siitä pois wieritetty. „Mythän on waimoni elpynyt ja tullut iloiseksi, niin, jopa iloisemmaksi kuin on koskaan ennen ollut. Warmaankin paranee meidän sumea ja raskittawa elämämme entiselleen. Me aloitamme uutta elämää ja unhotamme ikävät, menneet seikat selkämme taa”, ajattelin minä maata pantuani; ja todellakin tuntui mielestäni siltä, kuin kaikki tapahtunut wastoinkäymisemme olisi ollut waan paha uni.

Uamulla ylösnuostuani menin terwehtimään heitä. Kuinka hämmästyinkään, kun ma huomasiin waimoni olewan kowin tipegänä.

„Herra siunatfoon! No mikä sinua waiwaa, Mari?“
sanoi minä hämmästyhtiesäni.

„Minä woin kowin pahoin ja päätäni järkee kipeästi;
hoitakaa lasta, minä en woi“, sanoi hän.

Minä hyppäsin heti apua hakemaan; lapsi otettiin pois,
ja itse sairasta hoidettiin ja waalittiin kuten parhain taidet-
tiin. Illalla nähtiin taudin helpottawan ja minä kiittelin Ju-
malaa hänen parantumijestaan.

Mitä nyt seurasi? Ei mitään muuta, kuin että elä-
mämme kävi entistä synkemmäksi, entistä kolkommaksi, entistä
kylmemmäksi; semmoista se äkkinäinen iloisuus waan aikaan
sai, eikä elämän parannuksesta jäänyt mitään toivoakaan. —
Minun surullani ei ollut mitään rajoja.

Kan-oloon rupefi waimoni iloiset hetket tihenemään ti-
henemistään, mutta yhä synkempi synkkyyks seurasi niitä ja
hän päiwitteli wäliajat pahoinwointiaan. Minä koetin kai-
kin tavoin saada selwille tuon kummallisen elämän muutoksen
syytä, mutta ei, salaisuutena se waan pysyi.

Eräänä kertana jatui minä tuommoisena iloisena aika-
na astumaan waimoni kamariin. Samassa tuokiossa hawait-
sin, että hän hätäisesti kätki jotain. Silmänräpäyksessä olin
minä käsittäwinäni asian oikean laidan.

„Kakas Mari! Ethän toki Jumalan tähden ole ru-
wennut“

„Minä olen . . olen, olen, olen, . . . näitkö sinä, His-
kias, sen . .? Älä ole minulle paha . . ethän ole? Onhan
minun nytkin hywä olla ja sinä sanot olewan sen mieliksefi.
Ethän onnettomalta waimoltasi woi kieltää wähäisiä ilon het-
kiä . . .? Oletthan minulle aina niin hywä että . . että . .
. . . mutta eihän se ollut mitään, ei, ei mitään, enkä minä
kätkenyt mitään woi Hiskias“

Miinkuin näytti, höpösi hän tuommoisia kauhean häm-
mästyhtiesä tähden, mutta hänen kielsä sammalsi ja hän
kaatui tunnottomana wuoteelle. Minä kostutin hänen pää-

tänjä kylmällä vedellä ja etifalla, ja toimitin hänet oikein maata; hetken päästä rupeşi hän säännöllisesti hengittämään ja nukkui.

Nyt oli minulla hyvä tilaisuus tarkastella, mikä se oli jonka hän minun tullessani niin ketterästi pisti piiloon. Wait-
fa waistomaisesti käsitinkin asian, hämmästyin kuitenkin suu-
resti, kun piilosta löhşin puolilleen juodun — — wiinipul-
lon. Jumalani! Warmaa siis oli, että hän oli ruwennut
— juomaan.

Seuraavana aamuna, kun hän vielä oli puoli-sairaana eilisestä juopumuksesta, menin hänen kamariinsa. Olin päättänyt pitää aika nuhdesaarnan, sillä nyt luulin siemenen lankeawan hyvään maahan. Sinne tultuani havaitsin kuitenkin, että hän oli jo ennakolta warustanut itsensä kaikkea vastaan-ottamaan; hän oli hukännäköinen ja loi minuun, huoneesen tultuani, tutkiwan silmäyksen.

„Sinä, rakas Mari, olet alentunut ja langennut niin juureen siweelliseen rikokseen, ettet sitä woi wastata Jumalan etkä ihmisten edessä“, aloittelin minä.

„Wai niin, wai olen langennut suureen rikokseen ja kuitenkin owat tuhannet ennen minua tehneet samoin, mutta heitä ei ole sanottu langenneiksi ja tämä on niin ehkä sentähden, kun he owat olleet — miehiä“, sanoi hän puolituimasti.

„Sinä et siis kiellä sitä, että olet ruwennut juomaan?“

„En. Kinka sitä kieltäisin, kun se on kumminkin toji asia.“

„Kyllä tämä on liian kauheaa; se vielä puuttui.“

„Minä myönnän, ettei se ole oikein, mutta samaspa pyhdän saada muistuttaa etteiwät kaikki muutkaan asiani ole oikein. Tämän tähden on minulle kaikki yhdentelewä, olipa se sitten hyvästi tahi huonosti, kun waan saan hetkeksikään liewithstä polttawalle sydämelleni. Minä olen jo kauwan turwannut tuohon wäärään apulähteesen, waikket sinä ole sitä ennen huomannut, mutta kun se on kerran julki tullut, niin

tulfoon kaikfineen, sillä minä minä en tahdo olla kawala petturi. Niinkuin jo mainitsin, tiedän itsekin, että se on wäärin, mutta parempaa keinoa en ole löytänyt. Minä ymmärrän sinut: sinä tahtoisit, että minä jättäisin wäkewät juomat pois ja rupeaisin elämään siweellisempää elämää. Itsekin olen sitä miettinyt, mutta minun täytyy sinulle sanoa, etten woi sitä tehdä, sillä ne hetket, jolloin woin suruni unhottaa, ovat minulle sanomattoman onnelliset", selitti hän katkeran awonaisesti.

„Mutta waikka et huolisikaan mitään minun surustani ja syhdämeni särkyemisestä, pyyhän minä kuitenkin sinun muistamaan lastasi“, muistutin minä.

„Sinä tiedät sen, että minä kunnioitan sinua ja rakastan lastani ja ethän minulta woi muuta waatiakaan, kun kerran asiat ovat niinkuin ovat. Nämät asiat ovat minulle ihan selwät, mutta oma sisällinen tilani ei ole oikein selwä, ja sentähden löytyy siinä tällaisia poikkeuksia; minä luulen ettei sitä woi kukaan toiseksi muuttaa“, arweli hän lujasti ja arastelemattoman päättävästi.

Minä tunsin selvästi häwinneeni ja että kylwetty siemen oli langennut tien-oheen. Sortuneena lähdin minä huoneesta pois ja koetin ystävyydessä mieltä oweloa elämääme. Minä en löytänyt mitään tähtettä, sen ammottawan aukon täyttämiseksi minkä olosuhteet olivat aikojen kuluessa wälillemme rewäisfeet ja tämä kauhistutti minua. Olin luulotellut, että tämän julkitulleen rikoksen turwissa saisin järkähtää hänen syhdäntänsä ja saattaa elämän entiselleen, mutta nyt oli minulla tiedossa, että kaikki tuo oli todellakin luuloiteltua unennäköä; tuntui siltä, ettei onnettomuudella ole mitään rajoja, sillä yhä ilmestyi niitä waan uusia toisissa muodoissa.

Minä surin kowin tilaamme ja koetin salata hänen heikkouttaan niin paljon kun waan woin. Rauwan aikaa onnistuikin se ja semmoisina hetkinä sanoivat ihmiset rouwan olewan sairaana.

Nyt luulin olevani onnettomuuteni korkeimmalla kuffulalla. Pian kuitenkin huomasi, ettei se ollut vielä viimeinen naula joka oli lyöty runneltuun sydämeeni, sillä pikku Histias, ainoa lapsemme, tuli kowin jairakksi. Jotä päivää istuin minä lapseni kehdon wieressä, koettaen hoitaa ja lääkitä häntä parhaan taitoni mukaan. Usein oli waimonikin minulla kumppanina, mutta hän oli umpimielinen, eikä puhunut juuri monta sanaa, waikka minä tein monta yritystä saada- jeni häntä elpymään. Minä näin selvästi, että lapsen kohta- lo koski häneen kowasti, sillä usein huomasi hänen silmissään kimaltelewan kyhneleitä ja hartiainsa yhtijewän, waikka hän muutoin olikin mykka kuin kiwi. — Kuitenkin huomasi minä että hän oli usealla käyntikerrallaan — juowuksissa. Minä rukoilin usein Jumalaa, ettei hän ottaisi pois ainoaa iloani ja toivoani, mutta hän katsoi hyväksi korjata lapsen pois, ja nyt tunsin itseni niin hyljättyksi ja onnettomaksi. En tiedä suriko hän wai oli surematta lapsemme kuolemaa, sillä entistä jäykempi, umpimielisempi ja vähäpuheisempi hän waan oli; tämä lisäsi ennestäänkin raskasta taakkaani.

Lapsen kuoleman jälkeen paheni waan tuo kamala asia. Minä rukoilin, pyysin ja warosin häntä, ettei hän, Jumalan tähden, paniisi alttiiksi omaansa ja siinä samassa minun kunniaani, mutta hän waan sanoi, ettei hänellä ole enään mitään kunniaa ja ettei hänellä niinmuodoin ole mitään säilytettävää. — — — Pian tulikin asia julkiseksi; pitäjällä ruwettiin puhumaan, että papin rouwa — — juopi.

Olisi luullut, että minun wuoroni nyt oli kuolla, mutta niin ei käynyt ja nytkin ihmettelen, että vielä elän. Minä koettelin taikkeni panna liikkeelle, ettei hän olisi saanut mitään wäkewiä, mutta ei se mitään auttanut. Minä en tuot- tanut mitään semmoisia kottiin, enkä antanut muiden tuoda, mutta yhtäkalffi oli hän julkisesti myötäänsä juowuksissa. Minä ihmettelin suuresti, mistä hän sai tuota turmelemaa nes- tettä ja koetin pitää mitä tarkinta poliisiwirkaa, tarkastellen

joka kulkijan ja nuuskien kaikki paikat, mutta kaikki turhaan, sillä ei se mitään auttanut. Viikoin huomasi, että hän usein kulki ulkona, silloin kun hän alkoi tulla humalaan. Meinin siis pihalle tarkastelemaan ja löysin pulloja useammasta kuin yhdestä paikasta. Kätköjä oli tehty huonetten alle ja kivijalan koloihin; hänellä oli siis kätyreitä mitkä salaa pistelivät niitä ennen sovittuihin paikkoihin. Tuon havainnon tehtyäni rupeasin tarkasti silmällä pitämään epäluulon-alaisia ihmisiä. Usein sainkin heitä kiinni ja harmikseni huomasi silloin, että heissä oli semmoisiakin, joista vähemmän olisi luullut semmoista käytöstä. Ensimmäistä näyttikin siltä kuin siitä olisi riittävä apu; mutta pian tuli asia entiselleen, sillä kowin monenlaiset ovat keinot ja piilot.

Tämmöistä epätoivon tilaa kesti kauvan. En yrittänyt enää mitään tekemään asian auttamiseksi — en woinut, sillä olinhan nyt epätoivon kauheassa tilassa. Olinhan niin monta kertaa pyhännyt ja rukoillut kynnelsilmisissä, Jumalan ja ihmisten nimesissä; olinhan kärsinyt ja toivonut niin kauvan, ja koettanut liikuttaa hänen omaatuntoansa, mutta mitä tämä kaikki oli auttanut? Olko kumma, jos toinen päivä oli toistaan surullisempi, toinen wiikko toistaan kylmempi ja toinen vuosi toistaan ikävämpi ja kuluttawampi?

Wuosi wuodelta heikkoni nähtävästi waimoni terweys, mutta wäkewien nauttimista ei hän waan heittänyt. Viikoin kääntyi hän tautiwuoteelle. Minä estin nyt häneltä kaikki wäkewät juomat, sillä nyt woin sen tehdä. Mutta hän rukoili niin hartaasti saadakseen niitä, että olisi luullut kivenkin sulaaawan. Minun täytyi myöntyä ja wälästi antaa edes wäkewä. Hän kiitteli ja kasteli silloin yhtä hartaasti kuin pyhännytkin oli, ja hän oikein wapii, mieliteon tähden, nähdesään wäkewiä; näytti siltä kuin hän olisi wirtistynyt niitä saadessaan.

Eräänä kertana aioin minä kutsua lääkärin hänen luokseen.

„Älä, hyvä Hiskias, lisää suotta waiwojasi. Lääkäri ei voi auttaa minua, sillä minun aikani ei ole pitkällinen“, janoi hän.

Kuitenkin toimitin minä noutamaan lääkäriin.

Kun hän oli tutkinut sairaan tilaa, ilmoitti hän, ettei ole enään mitään toivon sijaa, sillä hermosto ja tärkeimmät elimet ovat pilalle turmeltuneet. Vielä arweli hän, että wäkewäin ehdoton kieltäminen olisi hänelle suoraksi kuolemaksi, kun hän on niihin niin kowin tottunut.

Suureksi ihmeekseni lakkasi hän kuitenkin nyt itse tahtomasta wäkewiä.

„Tahtoisitko nyt lääkiä?“ esittelin minä eräänä kertana, jäälitellessäni häntä.

„En. Minä en enään koskaan tahdo mitään wäkewiä, Hiskias“, janoi hän, raskaasti hengittää huohottaen.

Minä säpsähdin.

„Sinä, Hiskias, olet paljon saanut kärsiä minun tähdeni jatkoi hän.

„Minä woin ne unhottaa kaikki“, koin hänelle sanoa.

„Mutta se ei ole sinun wifasi, eikä minunkaan, sillä meidät hirweästi petettiin; minun sydämeni särkyi ja minä en woinut toisin ja paremmasti elää“, jatkoi hän yhä.

„Niinhän se on, minä hymvärän kaikki, rakkahani“, myönsin minä.

„Voitko antaa anteeksi rikokselliselle, wiheliäiselle waimolle, joka syhyttä, tarpeetta on sinulle tuottanut niin monta surua, tuskaa, murhetta ja sydämen kipua? Petoksen ilmi tultua en ole woinut sinua rakastaa sillä rakkaudella, jolla sinä olet minua rakastanut ja jolla minäkin ensin sinua rakastin. Voitko nämät kaikki minulle anteeksi antaa? — Minä rukouilen sinua, Hiskias“, pyyteli hän wärisewin äänin.

Minun mieleni murtui kyhneliin asti, sillä kauwan oli siitä aikaa kulunut, jolloin olin hänen niin sydämellisiä ja lämpymiä sanoja kuullut lausuwan. Minä kallistuin hänen

hlitsensä kiersin käteni hänen kuumuudesta hohtawan ruumiinsa ympäri, ja sanoin itkusta tufehtuneella äänellä: „Zumala tietää, että minä olen jo kaikki sinulle anteesi antanut.“

„Minä tiedän, että sinulla on jalo ja wilpitön sydän, ja uskon wahvasti mitä sanonut olet; toiwoni on myös, että Zumalakin on minulle anteesi antanut“, sanoi hän sitten ja khyneleet wieriwät hänen kalpeita kaswojansa myöden.

Siinä sitten itkimme molemmin ja sydän tunsi sanomattomaa iloa ja lohduitusta; se oli elämäni ihanimpia hetkiä, sillä se oli katumuksen ja anteesi antamisen hetki.

Seuraavana päivänä olin wirfahuoneessani jotakin toimittamassa. Silloin tultiin minua kiireesti käskemään sairaan kamariin, johon minä rientsin niin joutuin kuin kerkesin. Heti ensi silmäyksellä huomasin minä, ettei loppu ollut kaukana. Hänen hengityksensä oli harwennut, ja hän tirkisteli kummallisesti kiiluwilla simillänsä oween päin. Kun hän huomasi minut, ojensi hän kuihtuneen kätensä minua kohden. Minä rientsin hänen luokseen ja otin tarjotun käden omaani. Hän ummisti silmänsä ja kuisuksi tuskin kuultawasti hengellänsä: „Hiskias . . .“ Mintä korahтели muutaman kerran, käsi herwahti, ja hän ei ollut enään elävien joukossa.

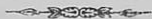
Minä seisoin hänen wuoteensa wieressä niinkuin kiwetyhty. En woinut itkeä, sillä sydän oli kowin täysi. Kylmänä, kanteana makasi nyt edessäni hän, jota olin niin werratomasti rakastanut ja jonka kanssa eläessäni oli ollut semmoistakin aikaa, jolloin tunsin itseni sanomattoman onnelliseksi. Koko menneen elämäni kirjawa kirja aukeni selwässä järjestyksessä eteeni siinä seisoesani. Ditullinen sattumus oli hänet minulle lahjoittanut, mutta sama sattumus weikin hänet minulta. Eipä siinä vielä kyllä, sillä paljon, paljon oli tuo sattumus aikaan saanut. Se oli Tuonen tuwille wienyt kaikki puhtainta sydäntä ja saattanut minulle sanomatonta tuskaa ja murhetta. Kolmattakin uhriaan se vielä pehmitteli sillä Kalle, joka saman sattumuksen johdosta oli ruwennut

juomaan, joi nyt niin ankarasti, ettei sitä voinut kauvan kestää. Vielä etemmäksi ulottuivat sen juuret, sillä päälliseksi jäi kumpikin parikunta lapsittomaksi, ja niin tapahtui lahominen siinä, missä kasvamisen olisi pitänyt tapahtua. — — Suurena lohdutuksena noita katkeroita muistelmia muistellesani oli kuitenkin se toivo, että vaimoni kuoli onnellisen kuoleman.

Melkein heti sen jälkeen kuolivat molemmat vanhempani ja Kallekin. Tuon hävityksen keskellä seisoin nyt yksinäni, niinkuin kärehtynyt honka palaneella salolla; en ollut vielä viittäkymmentäni täyttänyt ja kuitenkin olivat hivukseni yhtä valkeat kuin nytkin. Vanhempieni kuoleman jälkeen joutui renki Pekka hunnifolle. Hän oli uskollisesti palvellut heitä, mutta nyt oli hän tykenemätön ja turvaton vanha mies. Minä en voinut häntä nähdä ajelulla ja kaikkien hyljäämänä, waan otin hänet luokseni; samaan aikaan otin myös ottotyttären; nämät kaikki olivat nyt ainoat seurakumppanini. Pekka lauseli wälillä vieläkin entisiä laulujansa ja sai säännöllisesti joulukarttuksinsa; silloin hän tavallisesti sanoi kuten ennenkin: „eihän sitä niin paljoa . . .“ Eräänä wuotena tuli hänkin sairaaksi. Kun waan sain aikaa, istuin minä hänen wuoteensa wieresessä. Hän houraili usein ja hänen ajatustawan sisällyksenä oli hänen entiset harvat lausensa. „Joulukarttuusi . . . noin iso . . . eihän sitä niin paljoa . . . puh — — eihän se kun houriota . . . — — mitäpä minä enään maailmasta . . .“ sanoi hän eräänä kertana hänen wuoteensa luona istuessani. Ne olivat hänen viimeiset tuumansa, sillä kohta sen jälkeen jätti hän tämän maailman ja samassa minutkin. Ainoana hupinani on nyt ottotyttärenteni, jota rakastan niinkuin omaa lastani ja hän hoitaa ja kunnioittaa minua niinkuin omaa isäänsä. — Ja nyt olen entistä elämäni kertoessani ehtinyt nyky-aikaan asti, mutta mitä eteenpäin tapahtuu, sen Jumala yksin tietää.“

Ukon pää rupeesi sywempään nokahtelemaan ja viimei-

siä sanoja sanoessa värähteli hänen äänensä. Minä astelin hänen luokse, otin hänen kädestään kiinni ja sanoin: „paljon olette te kokenut, paljon kärsinyt“. Hän nousi ylös, kääntyi minuun selin, käveli affunan luo ja seijoi siinä ääneti tauvan aikaa.

Pentti ja Juka.

Wanffa oli Rönkkölän talo Pohjanmaalla. Korkean waaran laelta näkyi se kauwas yli ympäri, näkyi sitä kauemmas sen vuoski, että waaran päällhystä ja rinteet olivat raiwatut metsättömiksi, wiljelykselle alttiiksi. Waaran päältä ja rinteiltä olivat kaikki wiljelyksien tiellä olleet kivet whörytettyt alangon partaalle, johon niistä oli ympäri waaran ladottu waltawa kiviaita. Ne kaikki seikat yhteensä tekiwät, että Rönkkölä näytti ikäänkuin jonkunmoiselta linnoituselta.

Talossa oli monta aittaa. Useimmat olivat wiljaa täynnä ja itsekunfin vuoden sato niissä sijoiteltu eri paikkoihin ja laareihin; toisissa aitoissa säilytettiin waatteita ja muuta tawaraa, waan olipa joukossa eräs semmoinenkin, joka ei sisältännyt mitään muuta kuin kiskotuita — vetäjän kuoria. Rönkkölässä, näet, ei ollut koskaan katowuotta, eikä koskaan aiwan kadotonta. Se kuulunee wähän kummalliselta, mutta niin se kumminkin oli. Sillä ei niin hywää ja wiljamaa vuotta koskaan tullut, ett'ei Rönkkölässä olisi läpi vuoden pantu pettua leiwän sekaan. Kun taas katowuosi sattui — jospa waikka useampiakin peräkkäin — oli talon leipä kuitenkin aina waan yhdenlainen, ei parempi, eikä pahempi; sillä heillä oli wiljaa säästössä, jota waaran rinteet ja metsähaalmeet oli pakotettu hywinä vuosina antamaan. — Se oli säästäväishyhttä wanhan Suomen tawan mukaan.

Wilppu, Rönkkölän talon isäntä, oli jo wähän yli kesti-

ijän. Hän oli ahkera mies ja piti tarvan huolen kaikista taloudellisista toimista. Hän oli ensimmäinen weron maksussa, viimeinen kapakassa. Hän soi mielellään wieraanwaraa: woimallista ruokaa, selwää leipää ja ruokaryhpyhä ei puuttunut koskaan talosta, jos joku sattui käymään. Kylläpä käwikin usein wieraita Rönkkölässä, jossa ei katsottu arwoa eikä rikkautta, waan köyhempi, niinkuin rikaskin, oli yhtä terwetullut. Talon wieraswaraisuuksia käwivät wälillä herratkin kokemassa, ja olipa talossa joskus myös nähty itse maaherrakin seurueensa kanssa, eikä kenelläkään ollut yhtä käymistänsä katua.

Wilpulla oli niin suuri waikutus pitäjässä, että kaikissa asioissa kysyttiin hänen neuwoansa. Ja jos hän itse oli läsnä kokouksissa, niin tuli päätös aina semmoiseksi, jommoiseksi hän oli sen esitellyt.

Tarwitsewaisia auttoi Wilppu niin paljon, kuin waan woi, milloin rahalla, milloin wiljalla. Mutta auttaessaan tutki ja punnitsi hän tarkein, oliko awun pyytäjä semmoinen, että hänelle oli awusta hyötyä; „sillä“, janoi Wilppu usein, „koko maailman laiminlyömistä, welttoutta ja hutiloimisesta ei woi kukaan yksityinen palkita“. Apua antaessaan pani hän tarfat määrät, milloin welka oli takaisin maksettawa, ja jos joku ei päivällensä sitä tehnyt, haki hän heti saamisensa lain woimalla. Erään kerran tuli Wilpun tykö joku welkamies ja pyysi, että hänen welkansa maksua vielä odotettaisiin. „Ei tiimaakaan, sillä semmoinen tapa weltostuttaa ja samassa welkauttaa sinua ja wihdoin koko kansan“, wastasi Wilppu jäykästi. — Waikka siis Rönkkölän isäntä näytti kowalta auttajasta, ei hän semmoinen kumminkaan ollut todella, sillä ei hän ottanut lainoistaan koskaan korkoa. „Kylläpä“, arweli hän, „tarwitsewaisella on maksamista siinäkin, minkä hän on saanut“.

Kun kaiken tämän otamme lukuun, eipä ollutkaan kumma, jos Wilpulla oli melkein pelottawa ja kammottawa arwo

kaikkien silmissä; hän oli todellakin kuin talonpoikainen ruhtinas.

Niin suuressa määrässä oli onnetar Wilpulle suotuisia; ainoasti yhdesä suhteessa ei hän ollut, Wilpun mielestä, ollut kylläksi antelias. Sillä vaikka hän eli kaikin puolin onnellisessa avioliitossa, ei hänellä kuitenkaan ollut useampaa kuin yksi lapsi, ja sitä nurrui Wilppu kowin vähäksi. Se hänen lapsensa oli tytär ja Juka oli hänen nimensä.

Sillä ajalla, josta kertomuksemme alkaa, oli Juka jo aika-ihminen, noin liki pariaikymmentänsä. Hän oli kaunis talonpojan tyttö ja hänen kauneuttaan lisäsi vielä suuressa määrässä hänen kainoutensa, siiveytensä, lempeä ja siivo käytöksensä ja soma, miellyttävä ja puhdas pukunsa, josta hän oli erittäin hnoellinen. Kuten tietty, oli hän ainoa talon perillinen tulevaisuudessa; ja kun hän punaposkisenä ja hymhuulisenä, notkeana kuin kesäinen wesa, pienillä, walkeisilla kätönsillään lewittelee vielä walkeisempia pöytäliinoja pöydälle, tai kun hän palweli jo pöydässä istuvia ja ruokailemia wieraista, niin eipä totta tosiaan ollut niin kowaa miehen sydäntä, joka ei olisi tuntenut myötätuntoisuutta häntä, wiatonta ja hentoa kohtaan. Siitä kaikesta seurasiikin aiwan itsestänsä että nuoret miehet, läheltä ja kaukaa, loiwat Jukaan haluttaita silmäyksiä. Kaikkien heidän sydämissään paloi sama ajatus, waikk'eivät kaikki uskaltaneet silmäänsäkään sinne päin kohottaa. Yrittelikö yksi ja toinen nuori herrakin kosimaan Rönkkölän tyttäätä, mutta sekä hän itse että isä Wilppu hylkäsivät inholla jälkimäiset kosijat, koska ne tawallisesti olivat turmiolle tulleet renttuja.

„Minä en ole tyttääreni kaswattanut herroille, enkä ole työtä tehnyt sitä warten, että onnensa haaksiirikoon joutuneet muutamissa päiwissä häwittäisivät waiwojeni hien ja saattaisivat ainoan lapseni onnettomaksi; tarvitsee talonpoikakin jostain kelmollista saada. Paitsi sitä tarwitaan Rönkkölään mies, joka kehtaa ja osaa tehdä työtä“, sanoi Wilppu eräälle sem-

moiselle kofijalle ja siihen täyhti tämän tyyhyä, waikka hän asianja edufsi kyllä ponnisti kaiken kaunopuheliaisuutenja.

I.

Likimmäijinä naapureina — puolen peninkulman päässä Rönkkölästä — oli pieni, wasta-alkawainen uutitalo. Sitä janottiin waan Korwekji. Meidän aikanamme ei niin kaukana olewaa taloa pidettäisi likimmäijenä naapurina, mutta huomattawa on, että sillä ajalla, josta me puhumme, Pohjanmaa vielä oli harmaan ajuttua.

Toijena miespolwena taistelivat jo Korwen wanhuset hnykkien halliparta kuusien ja petäjien kansja, mutta niukka luonto ja karu maa eiwät mieläkään antaneet riittäwää elatusta. Perhe ei ollutkaan aiwan pieni talosja, sillä wanhusilla oli elosja wiiji lasta, joista kolme poikaa ja kaksi tyttäätä. Wanhin edellijistä, Pentti, oli Rönkkölän Inkaa hiukan wanhempi. Jo aikaijin oli Pentissä hawaittu tawaton nero, uljuus ja rohkeus. Hän oli kookas ja täyteläinen kaswanoltaan ja jo kuusitoistawuotiaana täyden miehen mittainen. Wanhempiensa apu oli hän kaikissa ja pienuudesta pitäin totunut lowimpiinkin töihin. Kun Pentti kasvoi isommaksi, nähtiin hänen yhtiä paljon kaunistuwan ja woimistuwan kuin warttuwan ko'onkin puolesta. Hiljainen, siwo ja lauhkea luonnoltansa kuin hän sen lisäksi oli, woitti häu kaikkien ihmisien suosion. Kuusitoistawuotiaana meni hän jo koskenlasfikijan oppiin Oulujoessa olewalle Pyhäkoskelle. Siitä sai hän ajan pitkään paremman palkan kuin muusta kowasta työstä. Säästönsä lähetti hän tarkoin kotiinsa, niin että kotiwäki woi hankkia wähän enemmän suurusta siteeksi petäjäisen sekaan ja siten johonkin määrään palkita, mitä niukka luonto oli heiltä lieltänyt.

Pian oppi Korwen Pentti uuden ammattinsa temput perinpohjin. Wahwalla kädellä ohjasi hän wenheitä alas, läpi kahta peninkulmaa pitkän kosken putousten ja kormien. Kun hän uljaana, suorana ja pelotonna seisoj heikon ja rutisevan wenheen perässä, niin isojen aaltojen, hyökyjen ja waahtoawain hyskyjen ympäröimänä, ett'ei rannalta katsoja wälästi ollenkaan nähnyt häntä, ei Pentin wakaa filmä wärwähtänyt-kään, ja warowasti johdi hän purren kosken alle, waitka joka filmänräpäys oli taistelu elämästä ja kuolemasta, ja wälttämätön surma tarjona, jos laskeja olisi wähänkin horjahtanut. Siitä Pentin uljuudesta seurasi, että hänelle pian annettiin niin paljon laskeittawia wenheitä, kuin waan ennätti wiedä alas. Taitamuutensa tähden sai hän useinkin ohjata yhtä wenhettä Dulunjärwen niskasta aina Dulun kaupunkiin saakka.

Kun hän semmoisilta retkiltä palasi kotiinsa, silloinkos oli ilo Korwessa! Kaikki Pentin sissarukset kääreentyhivät heti hänen ympärilleen, hyleilemään ja halailemaan, sillä he tiesiwät aina saawansa hywältä welseltään tuliaisia. Wanhempien ilon syh taas oli se, kun heidän rakas poikansa oli tullut kotiin terweenä niin waaralliselta retkeltä, wieläpä tuonut kanssansa uusia waroja sekä raitista työwoimaa lisäksi.

Semmoinen oli nuorukainen, jonka leikkikumppalina Rönnkölän Znta oli lapsuutensa aikoina ollut. Waitkei heidän wälimatkinsa ollutkaan ihhimviä, olivat he kumminkin usein olleet yksissä. Kun Pentti poikasena käwi jollain asialla Rönnkölässä, ei hän koskaan tahtonut muistaa lähteä sieltä pois, sillä Znta wei hänen heti pienelle talouspaikallensa, ja siellä kului aika niin hupaisesti lasten wiattomisja huwituksisja.

Kun he kaswoivat isommiksi, oli heidän hylkääminen lasten leikit ja leikkikalut. Heidän eteensä aukeni toisia näköaloja ja toimia, jotka waatiwat wakawampaa ajattelemista ja pontewampaa toimimista. Elämän warjinaisuus niinkuin

myös tähyfaswuijissa herännyt kainous pakottivat entijet alinomaiset leikkikumppanit erilleen toisistaan.

Siitä tunsi kumpikin heistä sydämessään outoa kaipaus-
ta, jota he eivät itselkään tietäneet, mitä se oikeastaan oli.
Mutta ulkonaisen ihmisen kaswaessa ja warttuessa, warttui
ja kaswoi tunnekin yhtärintaa ja kun he oliwat edellä mainit-
tuun ikäänsä tulleet, tunsiwat he molemmat, ett'eiwät he wo-
isi elää toinen ilman toistanja. Heidän tunteensa oli muuttu-
nut todelliseksi, puhtaaksi rakkaudeksi, waikka he eivät uskaltaneet
sitä oikein itselleenkään, saati sitten toisillensa tunnustaa.

Inka, waikka niin warakkaiden wanhempien ainoa lapsi,
ei kumminkaan saanut, aika-ihmiiseksi tultuansa, koskaan olla
joutilaana. Häneltä oli pienyydestä pitäin opetettu hyödyllisiin
töihin ja asareisiin, ja niin oli työn ja asian teko tullut hä-
nen warjinaiseksi haluksensa. Muun ohessa käwi hän syksyin
ja kewäisin usein paimentamassa kotitalonsa muheaa ja lukui-
saa karjaa. Siellä metsän hiljaisessa ja tyhnessä siimeksessä
koetti Inka wälillä päiväkaudet itselleen selittää outoa ikävää
ja kaipaus-
ta, jota hän powessaan kätkettyinä kantoi, ja wälillä
päättiwät hänen oman sydämensä keskustelut katkeroihin,
kuumiin khyneleihin.

III.

Oli taas kerta tullut syksy. Korwen Pentti tunsi kum-
mallisen rauhattomuuden mielessään. Hänellä ei ollut lepoa,
ei wiihtymistä missään. Hänen henkensä kaipa-
wöitsi jotain. Mitä? Sen Pentti kyllä tiesi, mutta myös
samassa, ett'ei hän saisi koskaan sanoa omakseen häntä, jonka
tähden hänen sydämensä oli raskas ja lewoton. Hän koetti
aamusta tehdä työtä, mutta se ei häntä hywittänyt. Zälkeen
puolisen otti hän eräänä päivänä wankan firweenjä laapista

ja lähti sen kanssa metsään kävelemään, aifoen mennä ennen wirittämiänsä linnun loukkaita ja ansoja katsomaan. Mutta hän oli niin hajamielisenä ja ajatuksiinsa wai-puneena, että hädin tuskin huomasiakaan ottaa satimiinsa käy-neet linnut hal-tuunsa. Lauenneiden loukusten ja ansojen uudestaanwirittä-minen ei tullut ollenkaan kysymykseen.

Niin tawoin oli Pentti ansateitään kuljeskellen joutunut neljännes-peninkulman päähän kodistansa. Yht'äkkiä tarkisti hän kuuloansa ja kuunteli. Mitä nyt? Kuunneltawa ei ollut sen parempi kuin jokin — lehmänkello. Waikka niinkin, oli Pentille jykään wautakellon kolisewa ja epäsointuinen ääni fangen tuttu ja mieluinen; oliwa niinkuin hän ei olisi koskaan tahtonut sen parempaa soitantoa kuulla, sillä se oli Rönkkölän lehmän kello.

Se ilmiö herätti Pentissä entisen kaihon kahta kowem-maksi. Inka kenties oli, kuten usein ennenkin, lehmifarjansa leralla. Häntä olisi niin hauska tawata, mutta woi! mitä olisi siitä hywää. „Kunhan ma saisin häntä edes puiden ra-ostakaan salaa katsella, lohduttaisi sekini jo murheellista sydän-täni“, ajatteli Pentti; mutta hän päätti kumminikin lujasti olla menemättä lähemmäksi.

Hän lähti taas kulkemaan ansatietään toiselle suunnal-le. Mutta kuinka hän lieneekin ohjannut askeleitaan synkissä ja toiwottomissa ajatuksissaan, niin hän yht'äkkiä huomasi ole-wansa aiwan lähellä Rönkkölän karjaa; nähyipä jo laidimmai-jet elikot puiden välitse.

Zuuri samassa kuului sieltä kimeä parkaseminen ja kar-ja rupefi möliformään ja hyppäämään; siitä parahduksesta lun-li Pentti tuntewansa Ingan äänen. Nuolen nopeudella syök-sähti hän esille ja mitä näki hän silloin edesfänsä? Suuri, ruskea karhu syökfi par'aikaa kellokkaan lehmän kimppuun. Pentti ei arwellyt hetkeäkään, waan kiiruhti niin paljon, kuin woi, telmiwään elikkojen luokse. Zuuri kun karhu hyppäsi uh-rinsa niskaan, antoi Pentti sille kirwespojalla semmoisen pau-

lauksen, että meikämme katsoi parhaaksi heittää saaliinsa rauhaan ja kääntyä päin tuota uskaliaasta, joka aiwan tarpeettomasti oli sekaantunut asiaan. Hetki oli vaarallinen, sillä otso nousi, kauheasti karjaisten, kahdelle jalalle ja lewitti kauheat käpälänsä ja kyntensä lewelle. Hän repäsi kauhean kitan sa auki, josta hirmuiset hampaat ja werta janoowa kieli ukaawana ammottiwat. Pentti käsitti tähdellisesti vaarallisen asemanja, mutta hän ei horjahtanut. Ennenkuin otso ennättikään tehdä rynnäköönjä, antoi Pentti kirveen terällä sille toisen iskun, niin että se kauheasti mörähäten kaatui selälleen, josta tilasta se ei enää taipunutkaan ylös; sillä Pentti jakeli hänelle taitawasti siwalluksiaan siihen asti, ett'ei otso enää hiewahtanut. Jo ensimmäisestä otson haawasta tulwasi weri semmoista wauhtia, että Pentti, taistellessaan hänen kanssaan elämästä ja kuolemasta, tuli yltä päältä weriin; mutta waihinoa ei hän kahakasjaan saanut, jos ei oteta lukuun pientä raamua reidesjä.

Sitten wasta jouti Pentti hakemaan äsköistä kiljahtajaa. Kiireesti katseli hän sinne tänne ympärilleen. Rauwan ei hänen tarwinnutkaan sitä tehdä, ennenkuin hän huomasi likitie-noillansa maasja makaawan naisen. Häätäisesti ja tykhyttäwii sydämin ohjasi hän askeleensa sinne. Raatuneen luo tultuansa, huomasi Pentti kauhukseen, ett'ei Ingasja ollut hengen helmeäkään nähtäwänä. Nopeasti filmäeli hän, olijiko otso haawoitannut makaajaa, mutta kun hän ei mitään semmoista huomannut, nosti hän Ingan kolosta mättäälle, riisui werisen takin päältään, laittoi sen hänen päänsä alle, juoksi lakillansa kolosta wettä noutamaan ja sitten rupefi sillä walelemaan tytön päätä, hieromaan hänen aiweniaan ja otsaansa. Koska ruumis oli notkea ja lämmin, toiwoi Pentti hänen olewan waan pyörrehyisjä. Rauwan ei hänen tarwinnutkaan tehdä wirwoitustyötänjä, ennenkuin Inka taas alkoi hengittää. „Kiitos Jumalan! Hän elää“, sanoi Pentti hiljaa sen nähtyänjä. Wihdoin raotti Inka filmänjäkin.

„Pentti!“ kuiskasi hän hiljaa, mutta painoi taas filmän-
sä niin rauhallisesti ja turvallisesti umpeen.

„Lewähdä huoletta, sinä olet hyvässä turvasa, olet pe-
lastettu, rakas Inka“, janoi Pentti tuskin kuultavasti, kurot-
tuen samassa tytön ylitse.

„Kun minä sain vaitista wettä“, janoi Inka towin
päästä, filmiään raottamatta.

Pentti siwalssi isosta koiwusta tuohilewyn, kieräji sen
torwelle, nouti juosten lähellä olewasta lähteestä wettä, ja
toi sen Ingalle, joka siitä wähän wäliä maisteli.

„Sinä olit pahassa waarassa, Inka,“ janoi Pentti, kun
näki tytön wirtistywän.

„Suuresa waarassa, kuoleman waarassa. Jumala on
sinun askeleesi johdattanut minua pelastamaan, rakas Pentti“,
janoi Inka.

Sitten rupešiwat kumpikin selittämään, kuinka se kaikki
oli tapahtunut. Inka kertoi, ett'ei hän osannut aawistaakaan
mitään waaraa, ennenkuin näki suuren karhun awoimin kidoin
tyhtääwän häntä kohden. Peto oli jo aiwan lifellä, kun hän
päästi hätähuudon; sitten ei hän muistanut mitään eikä tietä-
nyt mitään. Kun Pentti wedellä hieroi hänen päätään ja
aiweniaan, luuli hän karhun niitä wielä nuoleskelewan, eikä
uskaltanut heti toinnuttuaan filmiään raottaa. Kun hän wii-
mein uskalsi sen tehdä, hawaitsi hän Pentin ja hänen pelkon-
sa kohta loppui. Penttikin sai wuorostaan Ingalle kertoa,
miten hän sattui sinne tulemaan, mutta sen teki hän päällisin
puolin, sillä hän ei saattanut hänelle sydämensä tuskaa se-
littää.

Sillä wälin oli karja mennyt kuulumattomiin.

„Woi, mitenkä lienee karjan laita? Sitä ei näy, ei
kuulu, kyllä kaiketi karhu on kaatanut heidät kaikki“, puhkesi
Inka walituksein.

„Karjakin on pelastettu, ainoastaan kellokas lienee saa-

nut vähäisiä wammoja; lähdepäs katsomaan!" sanoi Pentti hymhellen.

„Mutta Jumalani! sinähän olet yltä päältä werissä! Mitä on tapahtunut, Pentti?" sanoi Inka hätäillen, sillä silloin wasta huomasi hän Pentin rywettyneen puwun.

„Minulla ei ole mitään waaraa, Inka, mutta lähdehän katsomaan, niin minä sinulle jotain näytän", sanoi Pentti.

„Minä en jaksa, minä olen niin woimaton, auta sinä minua", pyysi Inka ja ojensi kätensä Pentille.

Pentti otti ilolla vastaan pienen, tarjotun kätösen ja auttoi Ingan ylös. Di kuinka mielellään hän olisi painanut käden huulilleen tahti sydämelleen, mutta hän ei uskaltanut, sillä hän tunsi, kuinka iso wäli hänet ja Ingan erotti. —

Pentin Inkaa taluttaen, tulivat he sille paikalle, jossa otso makasi kuolleena.

„Katso tuossa se on, joka minun on werisekji saattanut ja sinun säikäyttänyt", sanoi Pentti.

Kauhean pedon näkö kuolleenaakin ollessa kauhistutti Inkaa niin, että hän rupeesi wapijemaan ja horjumaan, ja estääseen kaatumistaan, otti molemmin käsin Penttiin kiinni; he istuivat mättäälle.

„Ja sinä olet tämän tehnyt, Pentti!" sanoi Inka liikuttuna.

„Sinun tähtesi, Inka".

„Sinä olet uljain poika maailmassa, ei ole sinun wer-taasi, Pentti", kuisasi Inka ja nojaantui likemmäksi Penttiä.

„Minä rakastan sinua, Inka, rakastan kaikesta sydämestäni — olen jo kauwan rakastanut — olisiko se mahdollista? Toisin tunnen ison wälin meidät erottawan, mutta sille en woi mitään, kuitenkin sinua rakastan. Olen koettanut tukauttaa sydämeni paloa, mutta se waan yhä ylttyy, jota enemmän sitä tukeutan", rohkeni Pentti kuisata.

Eipä Inka säikähtynyt sitä puhetta kuullessansa. Hän peitti kaswonsa käsilkinsä ja nojaantui lähemmäksi Penttiä.

Pentti kiersi kätensä Zugan ympärille ja likisti häntä hellästi sydäntänsä vasten.

„Nyt on niin hyvä olla, Pentti. Rauwan on minunkin sydämessäni liikkunut sama tunne kuin sinussakin — ijäti olen sinun“, kuiskasi Zuka.

„Nyt on meidän aika erota, sillä ilta alkaa lähetä; mutta minä olen voittanut tänään paljon, sanomattoman paljon“, muistutti Pentti.

„Voi, mutta karja?“

„Suultavasti ovat ne jo menneet kotiin.“

„Mutta minä en jaksa enkä tohdi yksin mennä kotiin; lähde sinä, Pentti, viemään minua!“ pyyteli Zuka.

Pentti totteli ja niin lähtivät he, mutta Pentti heitti lintukontininsa kaadetun kontion wiereen, ottaen ainoasti werisen kirveen mukaansa.

„Mutta mitä isä sanoo, kun hän saa tietää meidän liittomme?“ arweli Pentti, ikäänkuin säikähtyneenä, kun sen pylman muisti.

„Tähän asti olisi kenties ollut mahdollon saada hänen suostumustansa, mutta tämän kohtauksen perästä en luule sen olevan ensinkään mahdollon. Isä on jaloluontoinen mies, kertokaamme hänelle tämä tapaus, ainoasti liittomme pitäkäämme vielä jalassa soweliaasen aikaan; isä ei jätä hyvää työtä palkitsematta“, wakuutti Zuka ja se kewenti suuresti Pentin sydäntä.

IV

Niinkuin Pentti oli ennustanut, olivat Rönkkölän eliot menneet suoraan päätä kotiinsa, heti kun olivat päässeet erillensä kontion kuumasta terwehdyksestä; ne olivat paljon

ennen kotona kuin Pentti ja Juka. Ditis huomasi Rönkkölän Wilpun tarkka silmä, mitä metsässä oli ollut tekeillä. Kellokas oli haavoissa ja verisä, mutta karjasta ei kaiwattu yhtään; kaikki oliwat tallella: sitä waan ihmetteli Wilppu, kuinka niin vähällä oli päästy. Jos ei kellokas olisi ollut wioitettu ja jos ei paimen poisä, niin ei olisi ollut mitään aawistusta päivän tapahtumista; mutta kellokas oli werisenä todistajana jostain hirmuisesta tapauksesta ja se nosti suuren tuskan ja ahdistuksen koko talon wäen, erittäinkin Wilpun sydämeen. Sitapimeä alkoi lähetä, Wilppu oli jo ison wäenjä laittanut hafujärjestykseen ja jakeli mäkirinteellä kästjensä erijoukoille. Samassa huuši eräs renki:

„Odottakaa, isäntä, korpitietä tulee mies ja nainen! Kukaties nainen on Juka, tahi tietävät he hänestä jotain fertoa“.

„Seisahtukaat!“ huuši Wilppu ja kaikki seisahtuiwat.

Ja tosiaankin tuli Juka, Pentin saattamana, korpitietä.

„Kiitos Jumalan!“ lausui Wilppu ja kästi kaikki huoneesen.

Sinne iultua sai Juka ruweta kertomaan, kuinka kaikki oli käynyt. Hän teki sen semmoisella tunnoikkaisuudella, että kaikkien kuulijain, jopa Wilpunken silmät oliwat werissä, ja ne isän khyneleet oliwat Jugalle ja Pentille mieluinen tulewaisuuden enne.

Kun Juka oli kertomuksensa lopettanut, muodosti Wilppu näkönsä hywin juhlalliseksi, nousi seisoaalleen ja sanoi ruhmolla istuwalle Pentille:

„Tule peremmäksi, sinä uljas nuorukainen! Jalosti olet sinä kylwännyt, mutta jalosti sinä myös saat niittää. Sinä olet pelastanut karjani, ja tyttärelläni, ainoalla lapsellani, olet sinä ollut turwana ja apuna; se ei ole palkitsematta jääwä. Kellokas on paras maidon antaja nawetasani; jos hän entiselleen paranee, on hän talwen muonan kanssa omaasi; jos ei, ota siitä lifin. Onpa siinä päivän palkkaa, otso ja pitä-

jään paras maituri. Raikki eivät tykenekään niin paljo ansaitsemaan, sinä olet sen ansainnut, oletpa funniolla ansainnut. — Sinä olet pitäjään uljain ja funnollisin poika. Ole nyt meillä yöstä ja mene huomenna otsoasi kotiin saattamaan“.

Pentti kiitti ujosti ja sanoi tehneensä tyhönä selwollisuudesta, josta ei hänelle ollut tulewa mitään palkintoa mutta Wilppu muistutti, että mitä hän kerran oli luvannut, sen täytyi pysyä ja tulla tähtetyksi.

Inka kuullessaau isänsä puheen, loi toivoa tähynä olevan, jalaisen silmäyksen Penttiin; mutta woi, kuinka mielellänsä olisi Pentti luopunut molemmista päivän saaliistansa, otsoista ja luvatausta maiturista, jos waan Wilppu sen sijaan olisi antanut hänelle edes jotain pientä toivoa Ingan saamisesta.

V.

Talwi oli jo tullut. Rönkkösen kellokas oli parannut entiselleen. Se oli tuotu Korpeen; Wilppu oli sen itse tuonut. Ensikelin aikana oli Wilppu myös reneillänsä ajattanut sinne seitsemän häkkiä hyviä nurmiheiniä talwiruoaksi kellokkaalle. Hän oli pitänyt sanansa niinkuin mies — kummapa olisiikin ollut, jos eivät hänen sanansa olisi silloin pitäneet paikkaansa, sillä eipä niiden oltu koskaan enenkään nähty pettävän.

Rakastuneet olivat usein tawanneet toijiansa ja heidän liittonsa lujeni lujenemistaan. Heillä oli hywät toimeet Ingan isänkin puolelta, sillä tuon viimeisen tapauksen jälkeen puhui Wilppu aina erinomaisella funnioitukfella Pentistä, ja hänen sanansa sitten Inka aina kertoi tarkasti armaalleen. Raikki Wilpun jensuuntaiset puheet ja lauseet otettiin lukuun

ja niistä kerittiin kokoon melkein kokonainen myöntymys. Dupa niin helppo uskoa, mitä haluaisi niin hartaasti!

Näin elettiin talvi lujassa toivossa ja wilpittömässä rakkaudessa. Kewät taas tuli ja koko luonto oli päässyt wapaaksi talven fuolettawasta wallasta. Järwet ja joet olivat luoneet jääpeitteensä ja iloisesti kohisten hyppiwät weskikoukset putousten yli. Wapaana oli Pentinkin elementti, mahtawa Dulunjoki mahtawine putouksineen. Sinne hehkui hänen mielensä, sillä wapaana murheen painosta oli hänenkin sydämensä, koska Inka oli sen wapaaksi tehnyt. Ennen lähtöä piti kuitenkin saada warma päätös Rönkkölän Wilpulta; Pentti epäili hiukan, mutta Inka häntä yhä wahwisti ja rohkaui.

Kaunis oii fewäinen päiwä. Aurinko paistoi niin lämpimästi, maa wiheridiitsi ja linnut wisertelivät niin iloisesti puisa ja rakentelivat pesiänsä. Silloin puki Pentti pyhäwaatteet ylleen ja alkoi astella Rönkkölää kohden; niin oli Ingan kansa päätetty.

„Mihinkä Pentti nyt matkustaa, noin pyhäwaatteissa?“
wirkkoi Wilppu Pentin nähtyänsä.

„En tätä etemmäksi, teille on minulla asiaa“, sanoi Pentti rohkeasti.

„No, mitäpä se olisi?“

„Mi — minä rakastan Inkaa — — —“

„Sen minä tyllä uskon“.

„Ja Inka rakastaa minua“.

„Saattaisipa sekii olla mahdollista“.

„Minä olen tullut pyytämään Inkaa teiltä ja suostumustanne sekä siunaustanne tulewaan awialittoomme“.

Wilppu nousi seisomaan ja asettaufi hywin juhalliseen asemaan, niinkuin hänen tapansa oli päättawissä asioissa. Niin seisoi hän jonkun aikaa mietiskellen.

„Sinä olet kunnon nuorukainen, sitä ei woi kieltää, sen olen aina sanonut ja wastakin sanon, sillä kunnollisuus ja uljuus owat aina kunnioitettawat awut. Mutta sen minä

myös sanon suoraan ja ujostelematta, ett'ei Inka ole sinun, sillä sinua warten en toki ole häntä kaswattanut, ja nyt olet te kuulleet päätökseni", niin lausui Wilppu wiimein tuomionsa jäykästi.

„Mutta Jumalan tähden, isäntä! Minähän olen kerran pelastanut Ingan karhun kynsistä“, rohkeni Pentti tuskisjaan änkyttää.

„Niin, se on sokean rakkauden kuwittelemista. Sinä et ole Inkaa pelastanut karhun kynsistä, se oli kellokas, jonka sinä pelastit ja sinä olet pelastettu si jo omaksesi saanut. Tyhdy palkintoosi ja hae elämäsi kumppani muualta; Inka ei ole syntynyt sinua warten. Kaiken erehdyksen wälttämiseksi saan ilmoittaa, että Inka on aitoja sitten sijoitettu Möttölään; Möttölään lautamiehen Hannu on hänen saawa. Nyt olet, Pentti hyvä, kaikki kuullut ja siihen on sinun tyhlyminen, toiseksi ei asiaksi saata muuttua. Mutta älkäämme erkaantuko wihollisina; entinen ystäwyys ja rakkaus wallitsoon edelleentien välillämme. Minun apuni ja oweni on aina, kuten ennenkin, sinulle owoinna, ja niinkuin tähänkin asti, olen minä kunnioittawa sinua pitäjään uljaimpana ja kunniaikkaimpana miehenä.“ Niin lausuttuaan kääntyi Wilppu pois ja läksi ulos tuwasta.

Inka ei puhunut mitään; hän ei uskaltanut, sillä hän tiesi, minkä werran hänen isänsä sanoilla oli arwoa; mutta palktinaa waljummaksi käwi hän, kuullessansa ankaran päätöksen isänsä suusta. Pentti ei myöskään puhunut, ei pyhtänyt sen enemppää; sillä hänkin oiwalsi, ett' Wilppu ollut sanonjansa leikillään puhunut.

Toista olivat rakastawaiset saaneet kuulla, kuin mitä toivoivat. He olivat rohkeina ja iloisina uskaltaneet asianja esitellä päätöksen alaiseksi, mutta päätös oli heille melkein sama kuin fuoleman tuomio. Sanomaton murhe waltasi molempien heidän sydämensä.

Kuka fitten oli tuo onnellinen Möttölän Hannu? Pari sanaa sen selwitykseksi.

Möttölä oli samaa pitäjästä kuin Rönköläkin. Se oli warakas talo, yhtä warakas kuin jälkimäinenkin. Möttölän isännän, Laurin, rinnalla kiilsi iso hopeinen kunnia-raha, aiwan samoin kuin Wilpunken, mutta Lauri pui sitä jokaisessa sopiwasja ja sopimattomasja tilasja, sillä hän oli Wilppua turhamielisempi; päälliseksi oli Lauri kirkonlautamies.

VI.

Kaikki tässä kertomuksessa ennen kerrotut ja vasta kerrottawat seikat owat tapahtuneet seitsemännelkatoista vuosijadalla. Se ei ollut aina aiwan hauskaa se aika. Huomattawa on, että armas isänmaamme silloin kuului Ruotsin waltioon. Waltiolliiset olot eiwät olleet vielä silloin oikein wakaantuneet. Ankara wihollisuus wallitji Wenäjän Karjalaisten ja Suomen Pohjolaisten välillä. Toisinaan johtiwat asianomaiset hallitukset noita rajalaisten sotia; mutta usein raiwoji hirvumainen sota heidän välillänsä silloinkin, kun hallitsijain kesken oli tyhni rauha. Ne sodat syntyiwät itse kansasta ja niitä johdattiwat talonpoikais-urhot. Syytä wihollisuuden ilmieleimahtamiseen ei kaiketi ylen paljon tarwittu, ja kosto seurasi kosta. Kummaltakin puolen rynnättiin rajan yli ja suitsuawat raueniot, tapetut ja raiskatut ihmiset osoittiwat jälkiä, mistä wihollinen oli kulkenut.

Olsoon tämä lyhykäisesti sanottu selwitykseksi, että paremmin ymmärtäisimme sen-aikuisia oloja.

Semmoinen rajasota oli taasentkin syyttynyt ilmituleen. Tieto Wenäläisten maahan-ryntäämisestä saapui heti sen jäljestä, kun Pentti oli käynyt onnettomalla kosioretkellänsä. Täynnä toiwotonta sydämen tuskaa, meni Pentti maansa puo-

lustajain riveihin. Siellä urhoollisissa taisteloissa luuli hän voivansa edes hetkeksikin unhottaa sydämensä ankaran tuskan. Urhoollisuutensa, väkemyhtensä ja neuvoikkaisuutensa tähden vaikeimmisjakin kohtauksissa pääsi hän aivan pian Suomalai-
laisten päälliköksi. Joka paikassa ja joka aika oli Pentti miehineen vihollisten niskassa ja tiellä, niin tavoin tullen heille pahimmat hirmuksi ja kauhuksi. Yhtähyvin, vaikka ylimalkaan voitolla, eivät Suomalaiset kuitenkaan voineet estää kaikkia Karjalai-
laisten tuhoja. Moni perheen isä juri poltettua taloan, ryöstettyä omaisuuttaan ja poismiehtyä lapsiaan ja waimoan; moni tyttö surmattua sulhoan.

Zuka tuli Pentin kostoamisen jälkeen aivan synkkämieliseksi. Ei ollut siinä kyllin, että hän ei saanut omakseen sitä, jota hän niin werrattomasti rakasti, vaan hänen isänsä oli sen lisäksi ilmoittanut, kenenkä kanssa hän tahtoi tyttärensä yhdistää, ja juuri sitä määrättyä elämänsä kumppania oli Zuka ilmoisen isänsä sydäme-
stän-
sä inhonnut hänen hassumaisuutensa wuoksi.

Metjä tuli tyttö paralle mieluisimmaksi paikaksi ja lehmipaimeneen rien-
si hän siitä lähtien wätsintin, vaikka isä koetti lailla keinoilla häntä sieltä estää, sillä hän pelkäsi siitä ammatista Zygalle waaraa karhujutun jälkeen. Tuntui-
pa kuitenkin Wilpun mielestä siltä, kuin Pentti olisi jotain muutakin pelastanut karhun kynsistä, paitsi kellokasta.

Karjan kanssa oli Zuka päiväkaudet metsässä, siellä oli hänen niin hyvä olla. Usein istui hän haawek-
sien mättäällä. Oli hänestä, niinkuin suuri, ruskea karhu olisi tullut awoim-
in kido-
in hänen päällensä ja hän olisi pyörthynyt. Silloin, silloin tuli Pentti ja hieroi wedellä hänen otsaansa ja aiw-
niansa. Hän ei uskaltanut awata silmiään, sillä hän pelkäsi Pentin menewän pois. Mutta kun hän ne viimein awasi, ei näkynyt karhua eikä Penttiä — todellisuus oli astunut

mielikuwituksen sijaan. Sen walossa huomasi hän, miten asiat oikeastaan olivat ja hän hyrähti katkeraan itkuun. — Semmoisien tapauksien perästä tuli hän tavallisesti kotiin paljon jäljestä karjan tulon.

VII.

Wihollisilla oli tieto Rönkkölän isoista rikkauksista; ne päättivät he siis anastaa itselleen. Wiisitoistamiehinen joukko erotettiin sitä tehtävää warten pääjoukosta. Suurempaa mieswoimaa ei luultu tarwittawan yksinäisen ja syrjäisen talon walloittamiseen, jemminkin kun rynnäkö tehtiin salaa ja äkkiarwaamatta.

He saapuivat Rönkkölän läheistölle aamulla. Warmoina woistostansa, eivät wiholliset katsoneet sitäkään tarpeelliseksi, että olisivat odottaneet rynnäkönsä pimeämpää aikaa. Pääsjipä vielä heidän sotaneuwottelussaan, jonka he metsässä pitivät, se mielipide woitolle, että wäki oli warmaankin toilleen hajaunut, jonka wuoksi ei olisi suurta wastarintaa pelättävänä.

Mutta Wilppu oli yhtä wiisas kuin wanhakin. Kun hän oli kuullut Karjalaisten lähenewän niitä paikkoja, oli hän lähettänyt wakojia sille suunnalle. Eräs poikainen oli siis hewisä ajoin tuonut tiedon wihollisen wehkeistä. Ditis kotosi Rönkkölän isäntä miehiä ja aseita taloonsa niin paljon kuin sai, ja kielsi wäkinsä muualle liikkumasta. Se waan oli pahana huolena, että Inka oli lehmiensä kanssa ennättänyt mennä metsään, ennenkuin sotasjanoma oli saatu.

Hätäpikaa tukitti Wilppu kiviaidan aukot teitten kohdilla. Talossa ei tosin ollut niin monta miestä kuin wihollisella, mutta kiviaita suuresa määrässä palkitsi wähemmyhden; päälliseksi oli Wilpulla tieto wihollisen wehkeistä, paljoudesta,

rynnäkösuunnasta, mutta vihollisella ei vähintäkään tietoa puolustuksesta.

Sille suunnalle, josta Karjalaisten arvattiin ryntäävän, asettausi Wilppu miehineen odottamaan kiviäidan taakke ja antoi miehille käskyn, ett'eivät ampuisi, ennenkuin vihollinen oli kymmenen askeleen päähän joutunut.

Rauwan ei heidän tarwinnutkaan wartoa, niin jo vihollisten nähtiin tulewan metsästä ulos. Lukealle tultua hiivivät he khyrhyissään pensaiden suojassa, mutta kun se turwa loppui, kawahtivat he ylös tähteen juoksuun. Noin kahdenkymmenen askeleen päässä aidasta päästivät he kauhean sotahuudon. Mutta melkein samassa kohtasi heitä pshshjen laukaus ja kolme vihollista kufistui paikalle. Sen nähthään säikähtivät he pahanpäiwäisiksi ja seisautuivat. Pian tointuivat he kumminkin jälleen ja ryntäsivät aitaa vasten, sillä he luulivat, ett'ei puolustajia ollut enempää kuin heidän kaatuneitansaakaan. Kaksi vihollisista hyppäsi oitis aidalle, mutta kumpainenkin heistä sai samassa iskun otsahansa, niin että he kaatuivat kuolleina takaisin; sen thön oliwat Wilpun ja hänen renkinsä nuijat tehneet. Duto turma masensi wiimein ryöstäjäin rohkeuden niin, että he lähtivät tähttä wäkeänsä pakoon. Sillä wälin oliwat pshshmiehet ladanneet pshshnsä uudestaan ja laukasivat juoksujen jälkeen; mutta ei siitä ollut yhtään waiikutusta, sillä viholliset juoksivat hajalaaan ja syrjään päin.

Onnellisesti oli siis waara poistettu, werinaarmuakaan saamatta ja Rönkkölässä oli iso ilo.

Itä tuli, karja tuli, mutta Inkaa ei kuulunutkaan. Tuli aamu, ei sittenkään. Oltiin juuri lähdössä häntä metsästä hakemaan, kun sana tuotiin, että joku oli nähnyt tyttöparkea käjistä sidottuna, wietävän wankina.

Viholliset eiwät uskaltaneet palata samoja teitä; he kiersivät metsiä. Sieltä oliwat he tawanneet Ingan mättäälästä haawekvien istumasta.

„Ma ni, kene mutsjukka sie olet?“ kysyi eräs vihollinen Jungalta.

„Minä olen Röntkölän ihmisiä“, sanoi Juka, tietämättä, mitä sanoi.

„Ma! hyvä saalis! Keät sellän taakse ja mars!“ sanoi pääsilkkö ja he köyttivät heti Jungan nuoriin.

„Päästäkää minut menemään!“ rukoili tyttö parha.

„Suus kiinni, taikka . . .“ ärjäsi vihollinen, heiluttaen samassa hirveää murha-asetta Jungan pään päällä, ja siteten seurasi Jukaa äänetöinnä julmia ryöstäjiänsä.

Woi sitä kauheaa hätää ja tuskaa, minkä se tieto Röntkölässä nosti. „Minun lapseni, minun lapseni, voi minun lapseni!“ huuksi Wilppu epätoivoisfaan lakkaamatta ja wään-teli käsiänsä.

Juuri kun hän oli parhaaltansa woivottamassa ja wai-feroimassa, tuli Möttölän Hannu taloon. Hän ei tiennyt vihollisesta eikä heidän tekemistään tuhotöistä mitään; hänellä oli puhemies mukana, sillä hän aikoi saattaa kosintansa lo-pullisesti toimeen.

„Pelasta lapseni! Voi minun lapseni!“ huuksi Wilppu, heti Hannun nähtyänsä.

„Mitä puhutte? Mitä on tapahtunut?“ kysyi Hannu ällistyneenä.

„Viholliset owat wieneet Jungan wankina pois; pelasta lapseni!“ huuksi Wilppu yhä.

„Viholliset wieneet Jungan! — miten minä hänen pe-lastaisin?“ änkytti Hannu pelästyneenä,

„Totinen rakkaus woipi paljon — yritä, uskalla!“ ke-hoitti Wilppu tuskiensa.

„En minä häntä wo pelastaa; jos on mennyt, se on mennyt“, soperoitfi Hannu.

„Niin, sinulla ei siis ole täällä mitään tekemistä, eikä fauan minullakaan“, huuksi Wilppu kauhean epätoiwon käsisä.

„Naimisesta ei taida nyt tulla mitään, kun ei ole mor-

fianta; lähdetään pois", sanoi Hannu puhemiehelle, ja niin he menivät, jättäen Wilpun ja talonväen entiseen tuskiaan ja neuvottomuuteen, tekemättä edes mitään ehdoitustakaan Ingan pelastamiseksi.

VIII.

Wihollinen oli jo pois-menossa. Pohjalaiset olivat heidät voittaneet monessa tappelusssa ja senvuoksi oli Karjalaisen palkko perähtyä omaan maahansa.

Pentti oli erkaantunut pääjoukostaan ja lähtenyt wakoamaan wihollisten weikeitä ja aikeita. Retkellänsä poikkefi hän tilaisuuden ollessa terwehtimään rakkaita vanhempiaan ja omaisiaan. Heiltä sai hän heti tiedon Ingan kohtalosta. Ei salahman isku olisi waukuttanut häneen kowemmin kuin se sanoma, mutta kumminkaan ei Pentti hetkeksikään kadottanut miehuuttansa ja neuvokkaisuuttansa.

„Minun täytyy pelastaa hänet, maksoi mitä maksoi", sanoi hän hämmästyksestäään toinnuttuaan eikä käynyt edes istahtamaan, lewähtämään.

„Mitä? Se on mahdotonta, älä anna itseäsi silminnähtävään waaraan", ehättivät wanhuksset sanomaan.

„Älä, hyvä Pentti, lähde, pysy nyt jo meidän luonamme!" rukoilivat weljet ja sisaret.

„Minun täytyy, minä en woi toisin tehdä!" Niin sanoen syöksyi Pentti ulos tuwasta ja pian katosi hän syyskesän synkkään ja pimeään yöhön.

Hän rupefi heti kansalaisiltaan saatujen tietojen awulla iskemään wihollisen jälkiä. Sitä teki hän sen yön ja osan senraawasta päivästä, semmoisella tarckuudella, että hän jo iltapäiwällä tiesi tarkoin wihollisten aikowan seisahtaa Dulujoen niskaan pariksi muorokaudeksi, lewähtämistä, joukon

kokoontumista ja lisäwenhetten hankkimista warten. Siitä piti heidän matkustaa wesiteitä omalle maallensa. Pentti sai myös tietää, että wihollisia oli siinä koossa jo noin neljäkymmentä miestä ja että Jnka oli tuotu sinne; toisia joukkoja odottiwat wiholliset tulewiksi joka hetki.

Mitä oli tehtävä? Wäkeä ei kerinnyt saada niin paljoa koon, että olisi sopinut toivoa voitollista tappelua, sillä wihollista ahdistelewa suomalainen pääjoukko oli kaukana. Ilman sitä ei olisi tappelulla ollut otollinen keino wihollisen wälässä olewan Jngan hengen pelastukseksi. Setti oli äärettömän tärkeä.

Pian teki Pentti päätöksensä, ja ryhtyi heti sen toimeenpanoon.

Hän haukki kahdeksan kannun ankkurin palowiinaa itselensä ja oiwallisen koskenlasku-wenheen. Pohjalastiksi pani hän kaikenlaisia ruokatawaraa, jonka sekaan hän kätki wiina-ankkurin. Jllan warjokkaassa siimeksessä astui hän wenheeseen ja alkoi soudeskella salawihkaa wihollisten leiripaikan ympärillä, niemien ja saarien suojsissa ja salmissa, niinkuin wakoja ainakin. Wihollinen, joka pelkäsi päällekarkausta, piti aina walppaat wahdit ympärillensä. Ditis huomasivat he waarallisen wäijhjän. Mutta he eiwät olleet huomaawinansa häntä; he odottiwat häntä likemmäksi, kokiwat olla hiljaa ja piilossa, ja iloitsiwat sydämessään. Pentti ymmärsi heidän weskensä ja oli warkein pujahtelewinaan aina lähemmäksi. Kun hän oli wihollisten mielestä tullut tarpeeksi liikkele, nostiwat he hirmuisen riemuisen riemuhuudon; parwi heistä kiirehti rantaan; he lykkäsivät kolme wenhettä wesille, joihin jokaiseen astui useampia miehiä. Pentti oli näkewinään waaransa ja lähti täyttä wäkeään pafoon pyrkimään. Sitä heidän mielestään tyhmää yritystä naurowat wiholliset tähtätä kurkkua ja kiirehtiwät monella airoparilla soutaen hänen jälkeensä. Pian olivat he saawuttaneet Pentin, joka, parem-

min pettäöksensä heitä, varustihe anfaaraan watarintaan. Hän siwalssi airon käteensä ja asettausi uhlaamaan asemaan.

Wiholliset käiwät käijiksi, eikä auttanut sekään, kun hän kahdelle heistä antoi airolla semmoisen läimähksen, että he oitis kellistyhivät wenheen pohjaan; Pentti sortui yliwoiman alle ja wiholliset sitoivat hänet köyjiin.

Wihollisille tuli siitä suuri riemu. He tunsiwat wankinsa Korwen Pentiksi, pahimmaksi ja waarallisimmaksi wiholliseksi ja sentähden pitiwät he sen woittonsa suurimpana, mitä oliwat retkellään vielä saaneet.

„Aa ni Korwen Pentti — Pentti Berkele — jopa sattu — aa sie Wenäläisen ruoka“, ilkkuiwat wiholliset ja niin weiwät he Pentin sidottuna leiriinsä Samaulainen ilo nousi sielläkin, kun tuotu wanki tuli tunnetuksi.

Nähdesjään sen päästi Inka heikon hätähuudahduksen, mutta Pentti loi häneen rauhoittawan ja wakawan silmäyhksen, josta tyttö heti tyyntyi.

„Aa! kuulkah mutsulka! He taitah ollah ystäviä, kenties sulho ja morsian; waan kyllä myö heät huomenna pie-täh, siitä saatte ollah wisjit“, ilkkuiwat wiholliset.

Sitten he rupešiwat suurella huolella tutkimaan Pentin wenhettä. Suureksi ilofensa löysiwät he siitä wiina-ankkurin. Eräs heistä maistoi wakuudeksi sitä ja kun hän huomasi si-sällön olewan todellakin wiinaa, riemastui hän suuresti ja älähti: „aa wiinuskii, hän on tuonuh hyweä kostintsoa tulle-sah; hän on kelpo briha“. Muut wiholliset ilostuiwat myös hywin sen kuullessaan, mutta Pentin silmät loistiwat niin kummallisesti.

Jo tuli pimeä. Nuotiot laitettiin leirin keskelle ja war-tiat asetettiin ympärille, mutta ennenkuin he meniwät siihen koiran uskollisuutta waatiwaan böiseen työhönsä, annettiin heil-lekin moninkertaiset „paukut“ lohduitukseksi.

Wiholliset kerääntyiwät nuotion ympärille ja rupešiwat ahkeraan maistelemaan Pentin ankkurista.

„Alkää juoko minun wiinaani“, ppyhteli Pentti piloil-
lanfa.

„Piäk suus kiinni, koira. Omalle joukolles aivot tätä
wiijäk, waan tämä peäsföö nyh parempiuh suiuh“, ärjäfiwät
Karjalaijet.

Sfiofientä maistellesfaan, rupefiwät he neuwottelemaan,
mitä wangeille olisi tehtäwä. Pittän, raa'an ja ilwehtiwän
keskustelun perästä tuliwät he wihdoin yksimielifeen päätöf-
feen, että molemmat wangit tulifiwät päiwän tultua poltetta-
wifji wienolla tulella, yhteen fidottuina.

Sen kuultuansa parahti Inka surkeasti, mutta säifäh-
tymättä rupefi Pentti rukoilemaan itselleen wapautta, luwa-
ten laittaa heille ifot lunnaat.

„Ei koko Suomes olek niin paljoa rahoa, että fiuu irti
lastifiimma. Soatpa makfoa, koira, kaiffi tuhomafi Wenäläi-
fiien peät. Soatpa jo nyh alkaa hljäntansfiias“, fanoi Inkaa
wartioiwa wihollinen ja lyhdä nawautti samasfa pakfulla
kelpifä Penttiä felfkään. Wihollifet nauraa rähiifiwät fuffeluu-
delle, mutta Pentti puri hampaansa yhteen, mitään wirkka-
matta.

Wiina ja wäfhmys alkoiwät jo hfiifistä neuwoin waikut-
taa. Yhfi toifensa perästä rupefi nuokkumaan ja kun he wie-
lä fittenkin ahferasti jatkoiwät maistelemifstansa, puffafiwät
he wiimein pääl lensä ja nukahtiwät; wiimein ei ollut yhtäkään
heistä enää walweilla. — Mannalle afetettu wahti, joka oli
lifinnä, oli myhöfkin kähnyh ahferasti nuotiolla, lifäkaraietus-
ta faamasfa, niin että hänenkään filmänsä eiwät enää tahto-
neet ppyhjä auki. Pentin tuuma oli onnistunut.

Kun wihollifet ottiwät Pentin kiinni ja köyttiwät nuo-
riin, oliwät he tutkineet joka paikasta, olihko hänellä muka
afeita. Mutta eiwätpä he fiinä olleetkaan kylhifi tarffoja,
fiillä Pentti oli kalfkaisnut joitakin tuumia teräwän wiitakkeen
kärjellä, fujuttanut sen wääräkfji ja pifstänyh sen kalfsinfertai-

seksi käännettynä takkinsa hihan suuhun; sitä kätköä eivät olleet viholliset löytäneet.

Kun huomasi kaikkien vihollisten nukkuvan, rupefi hän formiensa nenillä kaivamaan viitakkeen kärkeä takkinsa hihan suusta. Suurella waiwalla saiin hän sen sieltä, waikka hänen kätensä oliwat selän taaksi köytetyt. Sillä huonolla aseella alkoi hän hieroa nuoriausja poikki. Wähitellen katkesi yksi ja toinen sää, ja hän sai kätensä irti; eipä aikaakaan, ennenkun jalatkin oliwat pinnistämistä nuorista päästetyt.

Siitä pääsi Pentti jo wapaaksi. Hän nousi hiljaa ylös ja tirkisteli warowasti ympärillensä. Hänen oma wahtinsa nukkui ja kuorjasi, että waahtoporeet suusta turjiiwat; samoin nähyi Jngankin wahti tekewän, eikä muisjakaan vihollisjasa ollut yhtään walweella. Puoliksi sammuneen nuotion walosja huomasi Pentti, että Inka hänen hawaitsi; waitiolon merkitki pani hän formen suullensa.

Sitten hiwi Pentti rantaa kohden ja tarkasteli menessjään rannasja olewaa wahtia; sekin nukkui sikeimpää unta. Pentti lykkäsi hiljaa oman wenheenjä wesille, toimitti siihen eheät aivot ja kääri niihin, hankasien kohdalle huiwinja ja muuta waatetta. Sitten hiwi hän leiriin takaisin.

Uamurusko alkoi juuri idässä heijastaa ensimmäisiä walon säteitään synkän ja pimeän taiwaan reunalle. Jos joku olisi ollut kuulemasja, olisi hän kuullut Pentin mutisewan: „nyt, taikka ei koskaan“.

Sormi suullansa hiwi Pentti sinne, jossa Inka oli. Häntä wartioiwa vihollinen oli wakuudeksi käärinyt kätensä ympärille erään pitkälle jätetyn pään siitä nuorasta, jolla Inka oli köytetty. Warowasti läheni Pentti ja rupefi oitis kehittämään köyden päätä wahdin käden ympäriltä. Sepä heräsi siitä liikkeestä puoleksi ja alkoi kōmpiä kontalleen. Mutta samasja tuokiosja antoi Pentti hänelle korwan juureen semmoijen läimähksen warustetulla aseella, että vihollinen heti

lyhähti takaisin, eikä enää ollenkaan vastustanut nuoran päästöä; hänen kätensä ja jalkansa waan vielä värjivät.

Pentti siwalsi Ingan ihliinsä ja hiivi rakkaan kuorman ja kanssa rannalle. Siellä lasti hän tytön wenheensä pohjaan, köytettynä, niinkuin hän oli; sillä siinä ei ollut aikaa nuoria awata. Sitten lykkäsi hän wenheen wesille ja alkoi hiljaa soutaa Dulujoen Niskakoskea kohden. Kun he pääsivät wähän ulommaks, sanoi Pentti: „Zumalan kiitos! nyt olemme pelastetut“. Niin sanoen päästi hän Ingan kädet ja jalat irti.

„Pentti!“ sen sanan waan kuisuksi Inka hiljaa; mutta kuiskaus sijälsi sanomattoman paljon turwallisuutta ja luotamusta.

Eräs maan puolella olewa wiholliswahi arweli sillä wälin leiristä kuuluwan joutain epäsuulon alaista liikuntoa; hän oli etemmäksi asetettu, eikä siis ollut saanut mitään muuta kuin lähtörhyppy; senwuoksi ei hän ollutkaan nukkunut. Hän rienäsi wiimein leiriin ja näki suureksi kauhukseensa Ingan wahdin hengettömänä ja molempain waukien olewan pois. Ditis nosti hän melun ja Karjalaiset kömpiwät niin kiireesti ylös kuin unen horrokksissaan jaksowat. Heti syjäsiwät he kolme wenhettä wesille ja miehittiwät ne, ajaakseen karkureita takaa, sillä he huomasiwät heidän menneen wesitietä.

Päiwä oli jo jotenkin wäljennut, ja leirissä syntyneestä melusta hymmärsi Pentti, että heidän lähtönsä oli huomattu. Sen wuoksi souti hän kaitin woimin Niskakoskea kohden. Mutta takaa-ajajilla oli enemmän soutajia ja he joutuwät jäljestä, niin että juuri ennen koskenniskaa saiwat nähä pakenijat.

„Was Wenäläisen ruoka!“ kiljasiwat he wimmaisesti.

Mutta Pentti huilasi jo aikawauhkia alas tuosta waurallisesta ja hystymästä koskesta. Wiholliset kiirehtiwät jäljessä, waan Siitarin niemesä meni yksi heidän wenheensä tuhansiksi pirstoiksi, sen paitan kawaloihin, teräwiin salakareihin.

Niin mentiin taas joku matka eteenpäin, Pentti edellä ja

eheäksi jääneet viholliswenheet perässä. Jälkimäiset käyttivät soutamista avuksensa sumanteissa, jonka vuoksi he yhä alkoivat saavuttaa. Sen hawaitti Pentti. Hän siwalji kengät pois jaloistaan ja wähenji päältänsä muitakin waatteita. Sitten annatti hän Ingalla nuoran wenheen pohjalta, jolla viholliset olivat hänen köyttäneet. Sen sitoi hän kiireesti wyötäisillensä, heittäen siihen sylen pituisen irtaimen pään.

„Nuot roistot laskevat meidän päällemme ja saattawat meidät ainakin surman suuhun. Sitä wälttääksemme täytyy meidän kenties jo ennakolta hakea aalloista turvaamme. Niin pian, kun minä sanon: „tartu lujasti nuoraan kiinni!“ tee se heti ja koe pyyhä hengittämättä sifsi, kun taas nousemme weden päälle. Kumminkaan en sitä tee, ennenkun wiimeisessä hädässä. Lupaatkos niin tehdä, rakas Zuka?“ puheli Pentti.

„Minä luotan sinuun elämässä ja kuolemassa, Pentti. Waikkapa vielä saisimmekin hautamme kosken kowiin hyrskihin, en sitäkään pelkää, sillä kuolemakin sinun kanssasi on ihana“, sanoi Zuka tyyhellä luottamuksella.

„Zumalan nimeen sitten! Sinun tähtesi, Zuka uskaltaa waikka mitä“, sanoi Pentti, lyöden wahwat ja suonikkaat kätensä wanhan peräsimen ympärille.

Jo tultiin juuri tuohon kahta peninkulmaa pitkään, hirmuiseen Pyhäkoskeen. Toinen takaa-ajamista vihollisten wenheistä oli jo ehtinyt aiwan liki; toinen oli jäänyt jäljessä.

Eräässä paikassa Pyhäkoskessa on jyrkässä, wiiden sylen korkuisessa kalliorannassa äkkimutka, joka on itäänkuin jonkunmoinen pussinperä. Kaikkien alastulijain on laskeminen aiwan sen pussinperän kautta, sillä ylempänä olewan hirmuisen Pällinforwan putouksen wälewät, kallioiden wäliin ahtaalle puristetut pyörteet syöksiwät sinne. Siinä kiidetään hirmuista wauhtia kauheaa kallioseinää kohti ja outo matkustaja luulee wenheen menewän tuhansiksi pirstoiksi, mutta niin ei käy tottuneelle laskijalle, sillä tritawasti hiipsauttaa hän aluksensa

siitä seljemmäksi ja täydessä turvassa keikkuu taas heikko, ru-
tiseva pursi hirmuisten aaltojen hartioilla, kiitäen entistä
suuntaa eteenpäin.

Kappaleen ylempänä Pällinforwan jyrkkää putousta sil-
mäili Pentti rannan jyrkälle kalliotörmälle. Siellä seijoi mies,
joka viittoi ja huusi jotain, mutta kosken kovan pauhun täh-
den ei Pentti kuullut hänen sanojansa. Mies oli törmältä
tuntenut Pentin ja oivaltanut vihollisten ajaman häntä ta-
kaa. Hän esitteli Pentille jotain pelastuksen keinoa, mutta
se jäi kuulematta.

Pentti silmäsi taakseen. Toinen vihollisen wenheistä
oli aiwan laskemaisillaan päälle ja viholliset päästivät jo
hirmuisten ilohuudon.

„Tartu kiinni köyteen!“ janoi Pentti äkkiä Ingalle ja sil-
män räpäyksessä oli se tehty. Samassa tuokiossa pärähti
Pentin wenhe Pällinforwan kowissa kuohuisa olewalle salaki-
welle; Pentti laski tahallaan tuolle ikupäiväiselle miesten syö-
jälle. Yhdellä rufautjella meni wenhe moneksi kappaleeksi ja
Pentti ja Inka suistuivat suin päin kauheoihin aaltoihin.
Viholliset syöksivät samalle kielelle, heidän kävi samoin ja
siellä olivat siis wainotut ja wainoojat yhdesä surman
suussa.

„Se siinä oli tehtävä, muuta neuwoa ei ollut. Pentti
kyllä yksinään ollen pelastaisi hyvin henkensä; mutta hän nä-
kyy yrittävän myös pelastaa erästä naista, ja minä pahoin
pelkään tuon yrityksen olewan molemmille surmaksi. Se on
sanomattoman uskaliaasta — saapa nähdä! Wenäläiset owat
kyllä saaneet palkkansa, heistä ei yksikään pelastu“, mutisi
rannalla olija itseksensä.

Mutta kauwan ei Pentti ollutkaan näkymättömissä, en-
nenkuin hänen päänsä taas rupeesi wilkumaan kuohujen seasta.
Hän koki kaikin tavoin pyhityllä Inkaakin weden päällä. Wä-
kewä hyöky ja pyörre wei heidät tuohon kummalliiseen pusin-
perään ja wäkewä aalto löi heidät kallioseinää wasten; mutta

siitä takaisin palaama hölkkä esti heidät loukkaantumasta. Väkevillä käsillensä tarttui Pentti lähellensä olemaan, terävään kallionsärmään ja alkoi hinata itseänsä siitä lähellä olemaan kallionhalkeaman lomaan, jossa vähän ylempänä vedenpintaa oli jalansijaa parille hengelle. Siihen päästyhensä alkoi hän siihen hinata Zukaakin, jota hölkkä sill'aikaa oli veden päällä pysytellyt. Turvapaikkaan Zukan saatuansa, havaitsi Pentti suureksi iloksensa kumppalinsa oleman hengissä ja wieläpä toimellaankin; tyttö puolestaan puristi niin turvallisesti itsensä Penttiin kiinni.

Viimeisen viholliswenheen väki oli nähnyt, miten Pentin ja heidän toweriensä kävi; he arvasivat senvuoksi kiertää vaarallisen kiven. Juuri kun Pentti ja Zuka olivat pääsneet turvapaikkahansa, tulla huikasiwat Korjalaiset samaa paikkaa kohden. Viholliset kiroilivat, he yrittivät lyömään farkureita jollain aseella; mutta turhaa, he eivät ylettyneet — he eivät ennättäneet, sillä heidän wenheensä lensi hirmuista wauhtia eteenpäin ja parin tai kolmen sylen päässä jo murtui murskaksi kallioseinään. — Sinne meniwät viimeisetkin wainoojat; mutta Zuka puristi lujemmasti Penttiä.

„Odot, Pentti — odottakaa vähän; minä juoksen hakemaan apua“, huusi awulias kansalainen kallion päältä.

Kauwan ei hän wiipynytään, ennenkuin palasi useiden miesten kanssa. He lastimat köhjiä alas, Pentti sitoi taitavasti niiden päät Zukan ympärille ja sitten wetiwät auttajat tytön ylös; senjälkeen sitoi Pentti itsensä niihin, ja niin häntin wedettiin.

„Pentti! — Pelastetut!“ kuiskasi Zuka hiljaa, kun he olivat maalle pääsneet. Mutta Pentti loi häneen surullisen filmähksen ja huokasi raskaasti; jotain lienee silloin muistunut hänen mieleensä.

„Kas niin, Pentti! niin pitikii käydä. Sitä tempua minä juuri huutamalla neuwoin, waikk'et sitä taitanut kuulla. Mina olen tiennyt sinun oleman oiwan wesiinun, mutta en,

helfkaristen, olisi kuitenkin uskonut sinua tuommoiseksi kostonkokoiseksi! Jos en olisi sitä omin silmin nähnyt, tuskin sen uskoisin. Itsenä ja jamaassa toisenkin pelastaminen, se on asia, jota ei ole vielä ennen nähty. Mutta saakelin siinä tyttö hän onkin; hänen tähtensä kannattaakin nuoren miehen vähän korviansa kassella. — No, no — älä punastu, tyttö; minä huomaan teidän olevan likeisiä ystäviä. Pentti onkin noin oivaa tytön arvoinen, sillä siitä pulmasta, josta hän on niin kunnialla pääsenyt, ei suoriakaan joka poika. — Ja entä sitten vielä niin oivallinen kosto noille roistoille! — Mutta lähtekäästä nyt saamaan kuuwia waatteita yllenne, ruokaa ja lepoa”, puheli mielihyvänsä amulias kansalainen.

Pentti hankki hyvän hoidon Jugalta niin kauvaksi, että hän voimistui ja parani täydellisesti; päälliseksi toimitti Pentti niin, että Juka wietäisiin kotiinsa, heti kun hänen terveytensä sen salli. Sitten otti hän Jugalta jurullisen, mutta sydämellisen jäähyvästin.

„Sinun elämäsi ja kuolemasi!” huiskasi Juka ja kyyneleet nousivat kummankin silmiin.

Sitten riensi Pentti wäkensä luo; heti samosivat he wihollisen jälkeen, woittivat hänet vielä useissa tappeluissa ja ryöstivät häneltä takaisin paljon wankeja ja tawaroita. Niin saattoivat Suomalaiset wihollisen omain rajojensa taakse.

IX.

On kulunut joku aika. Wihollisuudet olivat loppuneet noiden toisiaan tuntemattomien weskansain väliltä ja molemmiin puoliin ryhdyttiin korjaamaan sodan tuottamia surkeita wammoja.

Rönkölän Juka oli jo aikoja sitten tuotu kotiinsa, muutamana wuorokauden kuluttua viimeisen tapauksen jälkeen. Suu-

ri oli ollut Wilpun ja muidenkin Rönkköläisten ilo siitä, sillä he olivat luulleet ikuisen tuhon jo häntä kohdanneen. Inka sai ruweta kertomaan, kuinka hänen pelastuksensa oli tapahtunut. Suurella tarkkuudella seurasi Wilppu tapausten juoksua, mutta kun Inka tuli kertomuksesaan siihen kohtaan, jossa Pentti ilmestyi alttiiksi-antawaisena, wapaachtoisena pelastajana näkymölle, waaleni Wilppu palttinaa walkeammaksi ja semmoisena pysyi hän kertomuksen loppuun asti. Häntä ei puhunut mitään, hän wetäysi waan yksinäisyyteen kammariinsa. Näyttipä siltä, kuin hän olisi saanut jonkun piston.

Rönkkölässä oli iso touhu. Useita päiviä oli kulkenut pitäjässä huhuja, että siellä aiottiin pitää isot kestit. Ne huhut toteutuivatkin pian, sillä pitäjän arwollaimmat perheet ja kaikki herrasväki saivat Wilpulta kutsun kesteihin, niinpä Möttölän Laurikin poikiuensa; eikä oltu Korwen Pentti riepuakaan unhotettu. Niistä tulewista kesteistä oli ihmisillä monenlaisia miettimisiä ja arweluita, mutta kukaan ei tiennyt, ei arwanut, mikä oli niiden oikea tarkoitus.

Määräpäiwä tuli. Zuhlapuuvuisiaan rientsivät ihmiset komeata taloa kohden. Kotiveräjällä tulivat Pentti ja Möttölän Hannu yhteen. Kumpikin oli menossa kutsuttuna Rönkkölään, Hannu, pää täynnä suuria ajatuksia ja sydän paisuwana ilosta, Pentti peljäten kadottawansa viimeisenkin toivonsa; sillä olipa salaisia kuiskeita kuulunut, että Wilppu aikoi pitää Hannun ja Zugan kihlajaiset.

„Mihinkä sinä luulet menewäsi?“ kysyi Hannu Penttistä wähän mustasukkaisesti.

„Minua on kutsuttu Rönkkölään“, sanoi Pentti nöyrästi.

„Se on sama, olit sinä suowassa tahi pensaaesa, ja silloin tekisit wiijaammin, kun pyörtäisit korpitielle takaisin“, sanoi Hannu forsteasti.

„Sinun läskystäsi en minä ole tässä, enkä aio totella niitä eteenkään päin, sillä minä tahdon vielä ferraan nähdä Zugan, waikka olkoonkin se viimeinen“, sanoi Pentti puolili-

jasti ja puoli-surullisesti. Näin vähän kieroasti haastellen saapuivat he taloon.

Rönkkölän suuri, honkainen pirtti oli juhlapuvussa. Samusta mustuneet seinät olivat affunain päällisiä myhötien höylätyt ja pestyt valkoisiksi. Lattia oli pesty puhtaaksi ja siihen oli runsaasti pantu kirkkaita ja hakatuita kuusen hawuja. Periseinällä olewa pitkä ja wankka honkainen pöytä oli katettu ihka walkeilla ja sileöiksi kaulatuilla lakanoilla. Waljuna, mutta notkeana toimi Inka jäntewästi juhlawalmistuksia ja eipä liene yhtään juhlawierasta ollut, joka ei olisi luonut mieluisaa silmäystä tytön surulliseen nöyryyteen, kun hän tehtäviään tehdesään hentona käweli lattialla. Semminkin Möttölän Hannu teki tuota ihailemistaan niin hartaasti, että hän, suu puoleksi auki katsoi jokaista Jugan pienintäkin liikettä.

Pentin astuesssa huoneesen, olivat jo kaikki juhlawieraat koossa; he olivat jo sijoittaneet itsensä. Kaikki pitäjään heraswäki istui pöydän takana, Wilppu itse juhlawaatteisjaan pöydän päässä. Häntä lähimmäisen sijan wasemmalla oli anastanut Möttölän Lauri, jonka rinnassa loisti iso hopeinen kunniaraha. Hannu ja Kasper, hänen poikansa seurasivat siten j. n. e. Suuri ja wanha petäjärühmo oli wieläkin aiwan owipielessä; siihen istui Pentti, huoneesen tultuansa; siinä oli hän ennenkin istunut ja siitä oli hän tehnyt onnettoman kosintayrityksensä. Kun Pentti tuli huoneesen loi Wilppu häneen terävän silmäyksen. Kaikista näkyi, että isännällä oli jotain painawaa mielessä; mutta Pentti ei woinut filmiänsäkään ylöspäin kohottaa.

Siitä nousi Wilppu seisolleen ja kaikki muut tekivät samoin. Möttölän Lauri rullisti rintaansa, että kunniaraha olisi paremmin näkywisä ja Hannu näpisteli toisen käteensä formilla hopealla heloitettua piippuaan. Kun Inka huomasi isänsä rupeawan jotain puhumaan, ei hän woinut seisoa, waan laskeutui ensin wierellä olewalle jalkarelle istumaan. Hän

aavisti jotain, peikäsi jotain, ja Pentti loi häneen surullisen filmäyksen.

„Kunnian-arvoiset kansalaiset!“ aloitti Wilppu. „Olen teidät tänä päivänä kutsunut tänne tekoni todistajaksi; sillä olenpa nyt aikonut päättää kauvan aiotun asian. (Hannu sijoitteli jalkojansa). Elämän pituus on kallistanut pääni haudan partaalle päin ja sen raskas paino on saanut hapeneeni harmaiksi. Suurin, viimeinen tehtäväni on, että valitsen ainoalle tyttärelleeni elämän kumppanin, semmoisen kumppanin, jonka kansa uskallan suurimman toivoni, ainoan lapseni, heittää waeltamaan elämän myrskyjen läwitse. (Hannu sijoitteli jalkojaan vielä enemmän ja Lauri pullisti rintaansa isomaksi). Tämä kuulune monesta kowalta, mutta sallittakoon wanhimmalle se oikeus. Tiedän sentin, että minua pidetään kowana miehenä, mutta luulen kuitenkin, et'ei tulewa wävyeni tule katumaan kauppaansa. Tällä hetkellä minä hänen walitsen ja minä tahdon hänen sulkea sylkini niinkuin suurimman toivoni turwan. Ja sitt“

Hannu ei malttanut enää odottaa. Hän lewitti sylinsä leweälle, mennä ryöpsähti Wilpun eteen ja sanoi:

„Kakas appeni! tässä minä tulen“.

Mutta Wilppu pisti kätensä eteen ja sanoi:

„Maltappas, poikani, hetkinen vielä!“ Hannu meni siis takaisin paikalleensa: mutta Pentti ja Inka waaleniwat aiwan kelmeiksi.

„Minä olen pitkin ikääni kokenut etsiä totuutta, ja tunnustaa täytyy, että sitä olen löytänytkin; mutta olenpa joskus oikean sijaan löytänyt wäärääkin ja sitä kaikkiaan enimmäan omasta sydämeistäni. Usein on se efsynyt siten, että on pitänyt oikeaa wääränä ja päinwastoin, ja sen totuuden olen wasta myöhään tullut huomaamaan. — Älä istu, uljas Pentti, enää ruhmolla siellä owipielessä; sillä nyt ainakin täytyy toteentua: joka itsensä alentaa, se yletään. Minä olen wäärin sinua ymmärtänyt wäärin tuominut. Jalona, uljaana nuo-

rukaisena olen sinua ainakin pitänyt; mutta sydämen jaloutta jalompana pidin ajallista rikkautta ja se oli elämäni suurin erehdys. Nyt vasta tunnen, mitä sinä olet minulle tehnyt, olet pelastanut ainoan lapseni kahdesta kauheasta vaarasta ja lahjoittanut hänet terveenä minulle takaisin. Sinä tahdoit ja voit sen tehdä, sillä sinua elähytti puhdas ja jalo velvollisuuden tunto ja rakkaus Zukaan, jonka itse olet minulle tunnustanut. Mikä olisin minä nyt ilman lapsettani? Kuollut, mätänävä, mesaton kanto, joka haihtui pian alkuperäiseen tyhjyyteensä. — Nouse ylös, Pentti, kansan tuli ja turva! Tule tänne lähemmäksi, että mä saan sulkea sinun syliini! Tule sinäkin, Zuka, tänne lähemmäksi, että saan antaa teille isällisen siunaukseni ja yhdistää teidät ikuisen, pyhään avioliittoon“.

Kuumat khyneleet walahtiwat Pentin ja Zukan filmistä. He eiwät aawistaneetkaan kuulwansa Wilpulta semmoista, sillä Wilppu ei ollut Zugaltekaan mitään ennakolta ilmoittanut.

Horjuen nousiwat molemmat ylös ja alkoivat käwellä pöytää kohden. Kesellä lattiaa seisahtui Pentti ikäänkuin wielä epäilewänä. Silloin kuului äkkiä Möttölän Laurin suuttunut ja kummostunut ääni.

„No, mutta Herran tähden! Oletkos tullut pois järjeltäsi. Wilppu? Sillä oletahan aikoja sitten jo luvannut tyttäresi pojalleni, Hannulle“, sanoi hän, ja hänen rintansa ei ollut hetikään enää niin pullollansa kuin ennen. Hannu katsoi pitkin nokkaansa, eikä pyöritellyt enää piippuansa.

„Päinwastoin olen nyt vasta tullut järjilleni, sillä nyt näen, että Hannun miehuus riippuu isäniä mahtawuudesta; hän ei kelpaa misään pantawaksi Pentin riinnalle“, wastasi Wilppu jäykästi.

Sillä wälin oliwat Pentti ja Zuka jo johonkin määrin tointuneet ensi hämmästyksästään ja astuiwat suoraan isän luokse.

„Nä sulki heidät molemmat syliinsä, ja sitten lasti hän Ingan käden Pentin käteen, näin lausuen: „ota vastaan uljas poika, paras palkinto töistäsi, minkä voin sinulle tarjota! Jumala teitä siunatsoon“.

Pentti ja Inka eivät voineet wirkkaa mitään; he itkeä nyhkiwät waan ja halailiivat hywää ukkoa; niin syvästi olivat he liikutetut.

„Sitto teillä olkoon, emmekä käy enää teillä koskaan“, fanoi Mötötlän Lauri ja koperoitfi lakkiansa.

„Älä suutu, Lauri; ollaan ystävät kuten ennenkin ja käy wanhan tawan mukaan talossa!“ fanoi Wilppu.

„En koskaan“, fanoi Lauri.

„Siihen en minä sitten taida mitään“, fanoi Wilppu, ja niin läksi Lauri poikunensa kotiin.

Sitten laitettiin kaikki wieraat ruoalle ja yksimielisesti tuunustiwat niin ylhäiset kuin alhaisetkin Wilppuun teon oikeaksi. Pentti ja Inkakin tointuiwat wähitellen, ja ennenkuin ateria oli lopussa, rohkeni Inka sanoa:

„Woi, isä-kulta, kuinka waikat ajat luulin olewan tuossa; ensikerran eläessäni olisi minun tähtynyt wastustaa tahtoanne, jos olisitte minua nyt pakoittaneet menemään Mötötlän Hannulle“.

„Se ei kumminkaan tapahtunut, Jumalan kiitos!“

Rauwan ja yleisesti kunnioitettuna eliwät Pentti ja Inka sitten Mönkölänssä. Inka katsoi useinkin hymyillen Penttiä silmiin ja sanoi: „on nyt niin hywä, kun ei tarvitse toivoa, että karhu tulisi ja säikäyttäisi minun pyörrehyksiin ja että sinä tulisit sitten minua wirvoittamaan“, ja Pentti nauraa tuhaussti silloin makeata naurua. Wilppu antoi heti isännyyden wävyllleen ja suurimman huwinsa sai hän wävyhensä ja tyttärensä terveistä, kauneista ja ketteröistä lapsista. Jos joku

oudompi vieras sitten milloin tuli taloon, kysyi Wilppu aina kohta, oliko hän kuullut kertomusta Pentistä ja Jugasta, ja jos vieras ei ollut sitä kuullut, kertoi isäntä hänelle koko tapauksen aiwan niin, kuin se tähän on kirjoitettu.

RUNOTAR.

Neron tuotteita maailman kirjallisuudesta.

Mimmoisia teoksia tähän kokoelmaan koetetaan hankkia, saano ilman laveampaa selitystä sen nimi jo selvästi, ja että niiden kääntäminen Suomen kielelle toimitetaan *oivallisesti*. on myös *tarkoituksena* Paitsi sitä on aikomus jokaiseen teokseen liittää tekijän muotokuva ja elämäkerta.

Kokoelman jo ilmestyneet osat ovat:

Kuninkaan alut. Historiallinen näytelmä viidessä näytöksessä. Kirjoittanut *Henrik Ibsen*. Suomentanut *Ellei*. Ynnä tekijän elämäkerta ja muotokuva. Hinta: 2 m. 75 p.

Faust. G. W. Göthen tekemä murhenäytelmä. *Kaarlo Forsman'in* suomentama. Ynnä tekijän muotokuva ja suomentajan kirjoittama elämäkerta. Hinta: 4 m.

Frithiofin satu. Runoelma. Kirjoittanut *Esaias Tegnér*. Suomentanut *Em. Tamminen*. Ynnä tekijän muotokuva ja tohtori V. Vaseniuksen kirjoittama elämäkerta. Hinta: 2 m. 75 p.

Antigone. Sofokleen tekemä murhenäytelmä. *Kaarlo Forsman'in* suomentama. Runoilijan elämäkerran ja muotokuvan sekä selitysten kanssa. Hinta: 2 m.

»*Antigone* on Sofokleen kuuluisimpia murhenäytelmiä ja nykyaikaiselle hengelle epäilemättä mieluisin kaikista hänen säilyneistä teoksistaan. Sen päähenkilö on nainen ja tämän sielunelämä on kuvattu niin *hienoilla*, mutta *varmoilla piirteillä* että kuvauksella ja niin koko näytelmällä on taattu arvonsa uuden ajan hengen *jaloimpain tuotteiden* rinnalla. Muinaiskreikkalaisilla runotuotteilla sitä paitsi on ansio, jota sittemmin mikään kansa ei ole saavuttanut: niissä hallitsee jumalallinen tyynyys ja sopusointu ja ne lähtevät kansallishengen sisimmästä sydäimestä. Tässäkin näytelmässä voipi lukija nähdä, kuinka suurimmassakin tuskassa sanat putoavat ihmeellisellä maltilla ja tuskan suuruus tulee kuitenkin selvästi näkyviin, ja kreikkalaismaailman kaunis ylevyys ilmaantuu näytelmän joka lausejaksossa ja koko sen läpi puhaltavassa hengessä.

Käännöksen kunnollisuus näkyy siitä että näytelmän tyynesti lausutut totuudet tulevat selvinä, kirkkaina esiin. — — Meidän maassa lience harva, jolla on niin suuri kielitaito ja samalla semmoinen kääntäjäkyky kuin herra Kaarlo Forsmanilla — — Epäilemättä on *runoutta* suosiva yleisö ottava *ilolla* vastaan tämän kirjan.“
(Uusi Suometar.)

Juhani Ahon teokset!

KIEVARIN PIHALLA.

MUUDAN MARKKINAMIES.

Kaksi kertomusta. Hinta: 1 m. 75 p.

RAUTATIE,

*eli kertomus ukosta ja akasta,
jotka eivät olleet sitä ennen
näht.*

Hinta: 2 mk.

PAPIN TYTÄR.

Hinta: 2 m. 75 p.

„Tässä mielyttää meitä taas niinkuin ennenkin hno-
maava silmä ja elävä kuvausvoima; mutta lisäksi on tullut
uusi ansio, suurempi kertomistavan vilkkaus ja ytimekkäi-
syys.“

Hellmannin herra.

Esimerkin vuoksi.

Kaksi kuvausta. Hinta: 2 m. 75 p.

HEIKKI REENPÄÄN
KIRJASTO

Kaunokijälli-
Suus I

Päivärinta

KANSALLISKIRJASTO

P. Päivärinnan teokset.

4. *Elämän havainnoita.* 4.

Kuviauksia kansamme elämästä.

Sisällys: *Kontti-Anna. Ruoti-Ukko.*

5. *Elämän havainnoita.* 5.

Kuviauksia kansamme elämästä.

Sisällys: *Kirjailija. Mutta elääpä hän vieläkin. Väärä mammona.*

6. *Elämän havainnoita.* 6.

Kuviauksia kansamme elämästä.

Sisällys: *Rakkauden suurin uhri. Sortunut. Olkkos-Kaisa.*

7. *Elämän havainnoita.* 7.

Kuviauksia kansamme elämästä.

Sisällys: *Rautamies. Hairahdus. Pentti ja Inka.*

8. *Elämän havainnoita.* 8.

Kuviauksia kansamme elämästä.

Sisällys: *Rautavaimoja. Sokea. Kuihtunut vesa.*

9. *Elämän havainnoita.* 9.

Kuviauksia kansamme elämästä.

Sisällys: *Sovittaja. Paljon uutta. Kerin Heikki.*

Elämän havaintojen 1:nen, 2:nen ja 3:as vihko ovat loppuun myydyt, vaan uusi painos valmistuu vielä tänä vuonna.

TORPAN POIKA.

Kuvaus kansamme elämästä.

Tekijän elämäkerran ja muutokuvan kanssa.

Hinta: 2 mk. 25 p.

Minä ja Muut.

Sakeus Pyöriän Kertomuksia.

Yhteensä 6 vihkoa à 1 mk., kauniissa kansissa 6 mk. 50 p.

KÄYTÄNNÖLLISIÄ NEUVOJA SOITTEN JA RÄMEITTEN VILJELEMISEEN.

Hinta sid.: 1 mk. 25 p.

\$ 1.00